

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

LİSANS TEZİ

YENİ KAFKASYA MECMUA ÇEVİRİSİ

SÜMEYYE ÖZDEMİR

20082851

LEFKOŞA, 2012

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Azerbaycan'ın büyük matemi

2

Har Azerbaycan için

12 Nisan 1924 İctima-i Nevi

Fahi-Faki

Bir İntibahname

Acı Hatıralar

İstiklal Şehirleri

İstiklal Kurbanlarının Bir Listesi

31

Bayrağım ve İstiklalim

47

Azerbaycan Devri İstiklaline Ait Hatıra ve Vesikalar

49

İstiklal Gazetesinin Bir Makalesi

60

Şura-i Milli Reisinin Bir Nutku

62

Hatırat ve Tesirat

65

Bir Muacirin Mektubu

69

Gence Hilesi

70

Türkiye Alehyinde Rus Propagandası

73

Kafkasya'da Takibat

74

Azerbaycan Namına Muhtıra

75

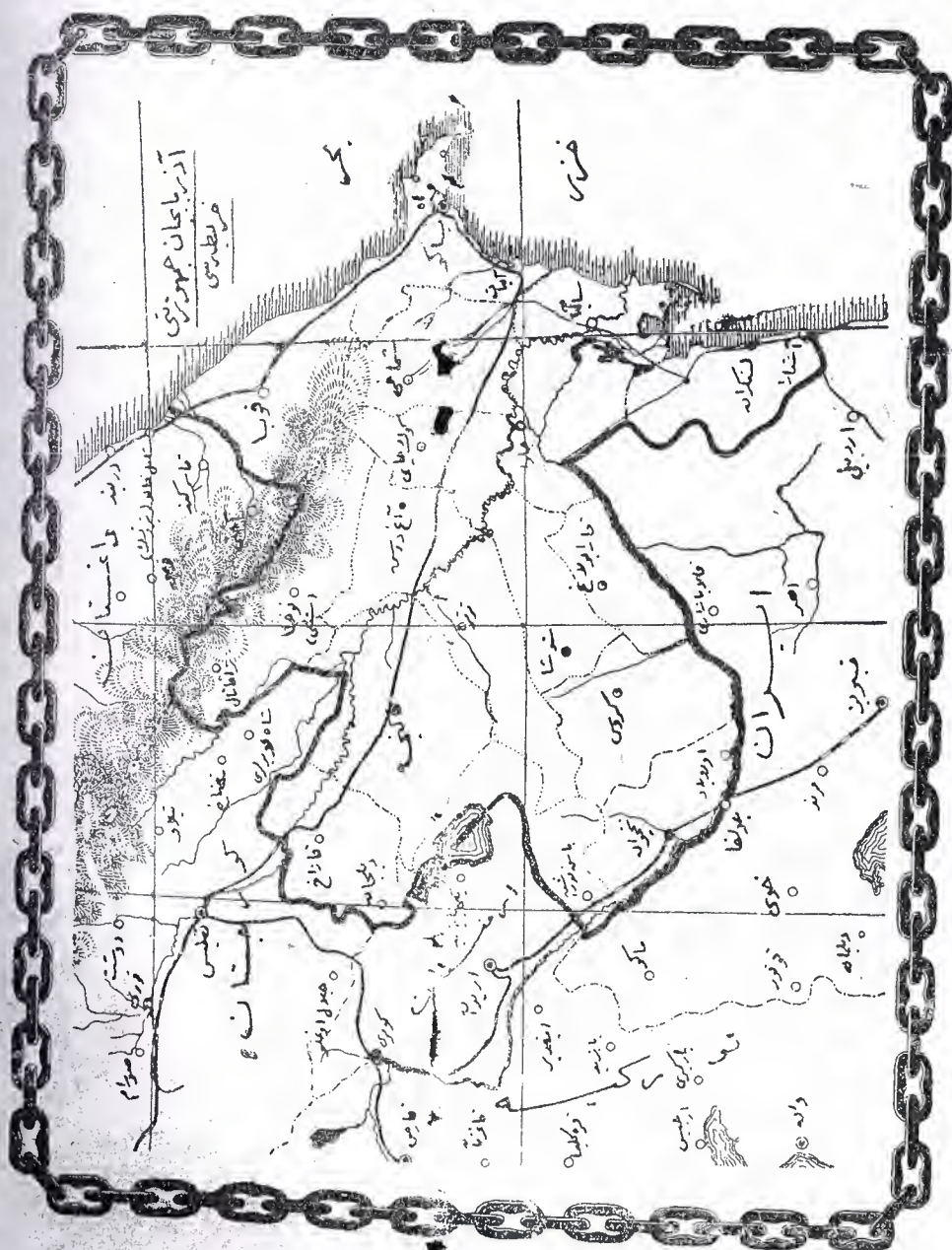
Sözlük

76

کتاب قافقاسیا

فوق العاده ماتم نسخہ سی

(۲۷ نیشان منا - بتیلہ)

Sayı:15

Yıl:1

YENİ KAFKASYA

Fevkalade Matem Nüshası

(27 Nisan Münasebetiyle)

فقط امین اولسونلر که آلدانیورلر . مادناً جالدقیری
استقلال معناً قازانلش ؛ روح ملی اسکیندن دها
زیاده قبارمش ، دها زیاده زندگی پیدا ایشدر ؛ و
زنده روحی ثولدورمک ایچون بولشه ویزم بیه کفی
کله مز!..

اوهت ، سهور معاهده سنک قاره کونلرینی تورکیه
تورکلرینه اونوتدیران ۲۳ نیسان کبی برکون ، آذربایجان
تورکلرینه ده ۲۷ نیسانی اونوتدورور !

حر آذربایجان ایچون

بوکون (سوس) مجموعه سنه بر مقاله یازارکن بالوسیه
مستقل آذربایجان دن بحث ایدرکن « مرحوم آذربایجان
جمهوریت مستقلسی » کله لیرینی یازمشدم . آکلاشیلماز
و غیر شعوری بر قوت ایچمدن بنی تعذیر ایندی :
« قالدیر شو مرحوم کله سنی ! مرحوم اولش دیمک در .
(مستقل آذربایجان جمهوریتی) بر فکر در . فکر اولورمی ؟
فکری اولدورمک کیمک حدینه دوشمشدر ، سبل
شو مرحوم کله سنی ! یاز ، مرحوم یرینه ، سابق کله سنی
دیدی . کویا که دماغمک نصف کره لرندن بری دیکریه
امر ایدیوردی . وجدانم محجوب و متلاشی اولدینی
حاله مرحوم کله سنی اوچ درت قلم ضربه سیله جیزدم
و اوزرینه سابق کله سنی یازدم . بوکون نظر مده ،
(آذربایجان) حقوقی غضب اولونمش ، ظلم کورمش ،
تعدی کورمش بر موجوددر . موقعی قوت آلمش بر
حق در . فقط حقمک موقعی آله بیلیر ، کندیسنی حقیقی
بر صورتده آلاق ممکن دکدر . حقی غضب ایدنلر حق
غضب اولونانلر قادار ، بزجه شایان مرحمت در . حق
مستحق ایچون قوت در ، غاصبی ایچون ضعف در .
اوچ بیوک دولتک اوچ پارچه اسیری و دورلو دورلو
تعدیلرینک آماجی اولان (پولونیا) ، (روسیا) ایچونمی ،
(آلمانیا) ایچونمی ، (آوستریا - مجارستان) ایچونمی
بر قوت اولدی ؟ (روسیا) ، آلتنده هیچ بر نبالک

فقط ۲۷ نیسان آذربایجان ایچون بویه اولمادی .
ناصل اولدینی یکی قافقاسیانک قارئلری ذاتاً بیلورلر .
اشبو نسخه مخصوصه مز دخی مسئله نک نه کبی بر ماهیتده
جریان ایتدیکی حقنده قارئلره صریح بر فکر و معلوت
ویرر .

روسیه بولشه ویزمی تبدیل حکومت پرده سی
آلتنده آذربایجان تورک جمهوریتی ، سوزک بوتون معناسیله ،
استیلا ایلده دی . تورک دوستلنی و استقلال شعارینک
یالیزلی حائل آرقه سینده هر نوع حقوق و انسانیت
قانونلرینی کیری چیزمه لری آلتنده چیکنه یین بو مستولی
قوت مملکتده نه ملی ، نه اقتصادی ، نه حرفی ، نه اداری ،
نه ده سیاسی هیچ بر استقلال بر اقادی . بویه جبار
وظالم بر مداخله قارشیری بر وقوع بولان عصیانلر
غدارانه بر صورتده باصدرلدی . آذربایجان ، سوزک تام
معناسیله ، قیزیل کسیدلی . رجالنک ، علماسنک ،
معلملرینک ، عسکری قوماندانلرینک ، عمله و کویلو
لرینک ، ملی عادات و دینی مقدساتنه صادق قالان کننا هسز
خلقنک آل قائلرینه بویاندی !

نتیجه ده ، قومونست اولسه ده ، باری مستقل بر
آذربایجان قالسیدی ، ینه درد یاریدی ...

غازی مصطفی کمال پاشا حاضر تلی و قتیله طرزونلیرله
خطاباً نشر ایلهدیکی بر بیاننامه سینده ، قاره کونده کی
تهلکه لری صایارکن ، برده شرفدن کان « دینی و ملی
عقیده لر مزله غیر قابل تألیف اولان فکر طالع لرندن »
بحث بویورمشلردی . ایشته آذربایجان تورکلکی بو
« طالع لر » ایچنده بوغولور ...!

بو ضلالت و سفالت دریاسی ایچنده چربنان زواللی
آذری تورکلکی !... نه فحیح بر حال کجریور : حریقینی
آلمشدر ، کندینه حریت بایرامی یاپدیریورلر !...
استقلالنی چالمشدر ، کندیسنه « یاشاسین استقلال ! »
دیه باغریورلر ! « شائومیانک مزاری باشنده رسمی
کچید یابان مستولی قوتی خلاصکار بر منجی کبی
آلشلاتدیریورلر !... »

Sayı:15

Yıl:1

YENİ KAFKASYA

Tek Nüshası

27 Nisan 1344 15 Günde bir neşr olunan edebi, ictimai ve siyasi mecmuadır. 22 Ramazan 1342

AZERBEYCAN'IN BÜYÜK MATEMİ

Dört gün ola bütün Türkiye büyük bir coş ve haruşla 23 Nisan günü tesaid iyledi. 23 Nisan yum mübacelenin kıymet ve ehemniyetini takdir için bu münasebetle söz söyleyen nutuklardan birisi kabarık hissiyatını ateşin bir lisan toparla ifade etmek için İzmir'in kara gününü hatırlamıştı. Nutuk muhtıram 23 Nisan derk iden halkın kara günlerde yediği darbenin tesiri ile harikalar yarattığını, bu zaferin en büyük amellerinden olarak göstermişti.

23 Nisan tarihi ile başlayan mücadele-i milliye'nin iktilaf diye zafer o kadar geniş o kadar derindir ki tarihini yaşadığımız bu muacezedenin kıymet hakikasını hakkıyla takdirden aciziz. Bu günden itibaren zaferden zafere koşan Türkiye islam ve bilhassa Türk alemi hürriyet perverliğinin ideali bir alemdarı olmuştur.

Bu şanlı alemdarın sayesinde mesut olarak yaşayan Türkiyelilerin ihtimal ki bu mesud günlere takdim iden kara günleri unutuyor, İzmir faciası, İstanbul işgali muahedesinin ne acı günler yaşattığı birçok hafızalardan siliniyor.

Fakat 23 Nisan Yum zaferinde şark hürriyet perverliği'nin bu büyük bayramında, Türklüğün bu mual günde kara günlerin acısını zerre kadar unutmayan yaralı bir muhit vardır: Azerbaycan ! Türkiyeli bir Türk kadar 23 Nisan gününü tesid iden bir Azeri, ister istemez, 23 Nisan'ı hatırlar.

Bugün 23 Nisan'dır. Bakü'deki Bolşevik hükümeti bu güne mahsus şenlikler tertib ve bunu yum halas ve necat gibi tesid eder. Bugün Azerbaycan hükümeti milliyesi eskad olunarak yerine komünist hükümeti nasip olmuştur.

Fakat meselenin hakiki ciheti bu şekilde ifade eylediği manaya muvaffak olsaydı, biz ne bu günün şeametini kayıd ederdik, ne de Azeriler bu günü matem tutarlardı.

مهم ملکه کی تکرار الله ایتک ایچون بلکه بر جوق محرومیت
و خسران عصر لری کچیرمه به محکوم اولور .

دونکی روما ایمپراطورلنک بوکون نمابنده سی
انکلتزه ایمپراطورلغیدر و آرتق (انکلتزه) بوندن آلتی
سنه اولکی (انکلتزه) اصلا دکلدرد. دولته اک آز رول
براقان و پولیسنه قادار همان هرایشنی کندی کورن، معارف
ایشلرینی کندی تنظیم ایدن، کومروکده سربسته
مبادله نک عصر لردنبری مروجی اولان «انکلیز» شخصی

تثبت شیمه سنی ضایع ایتیمه
باشلامشدر. بوایسه شکست
معظم وطنی ایچون بر تاقوس
رحلتدر .

man's Perdition to
safe when for the truth

he ongt to die یعنی بحق

ایچون اولمک لازم اولدی

زمانده صاغ و سالم قلدرد

محو اولماق در «دیهن روح

انکلیزی به آرتق نادر اصدق

اولونمايه باشلامشدر. هیچ

برملت محکومه نک کنده

تأمین ویا توسیع معیت

ایتمین ملتله، محکوم و قلدرد

اولمقدن مصون دلدرد

(دانیارقه)، اسوجره

فلاندا و الح کی .

بزم موضوعم ۲۷ نیسانده حیانه فاصله [خانه بک]

فاصله] ویریلن مستقل آذربایجان جمهوریتی در. بومشوم

سنه دوریه مناسبیله برشیی یازمق فرصته ممنونم که بو

صورتله یورکده قایم ایان و طاشان بعضی حسن و قاعده

خرج ویردی .

«مستقل آذربایجان جمهوریتی» نک تازه بر حیات

ایله کونک برنده تکرار وجود بولا جاغنه قناعت

یشیلنمه سی ممکن اولمایان بر مزار طاشی کی پولونیانک
اوزرینه چوکمشدی. (آلمانیا) مجنون فیلسوفلری (نیچه) نک
مدهش قوت آیینی تطبیق ایچون (پولونیا) نک آلمانیا
حصه سنی بر ساحة تطبیق یامشدی .

(پولونیا) اوزرلرینه چکیلن مزار طاشلرینی باشلریله
قیرارق، دیری دیری کومولدکلری مزاردن فیروایان
مجروح قهرمانلر کی قالدی . آه بونه معظم و محترم نه
صمدانی بر قیام اولدی .

هر فرد، کندی تشکل
عضوینسه کوره بر تنفس،
برقندی، بر مشی و حرکت
طرزینسه مالک در. بو طرز لر
اونک جکری نک، یورکنک،
باجاقلرینک حاصلی بوتون
اعضاسنک و بواعضا اوزرینه
عصر لرجه اجرای تاثیر
ایتمش اجتماعی، عائلی، جغرا-
قیائی محیط لک محصله سیدر.

و بو محصله به کوره یاشاماق هر
فردک حقیدر. بو حق نزع
ایتمک ایسته مک نه قدار ظلم
و ضلالت ایسه، بر قومه دخی
باشقا بر قومک، متحکم و
مستولی اولماسی، و مستولی
و متحکم قوم ایچون حقیقی
ودوامی بر فائده اولماق دقن
صوکره مضردرده.

آذربایجان شهیدانیدن ایلک هیئت وکلار رئیس و صوک خارجه
ناظری فتح علی خان

قوجه روما ایمپراطورلنک روحنی کیرن ونه نهایت
چوروتن و محو ایدن اک مهم عامللردن بریده دنیانک
هر طرفدن روما قوماندانلرینک سوروکله یوب کتیردیکی
اسرا اولمشدر. اسارت اسیردن زیاده اسیر ایدنی افساد
ایدر. اسیر قوم، ریاکارانه، حیلہ کارلنه سوق اولونور،
اسیر ایدن قوم، عطالته، میراث یدیلکه، سفاهته،
تثبت شخصی ملکه سنی غائب ایتیه دوغرو کیدر و بو

Fakat 23 Nisan Azerbaycan için böyle olmadı. Nasıl olduğunu Yeni Kafkasya'nın karoları zaten biliyorlar. İşbu Nasuhi mahsusumuz dahi meselenin ne gibi bir mahiyette cereyan ittiği hakkında karolara sarıh bir fikir ve maalut verir.

Rusya Bolşevizm'i tebdil hükümet perdesi altında Azerbaycan Türk Cumhuriyetini, sözün bütün manasıyla, istila eyledi. Türk dostluğu ve istiklal şairinin yaldızlı hali arkasında her nevi hukuk ve insaniyet kanunlarının kirli çizimleri altında çiğneyen bu kuvvet memlekette ne milli, ne iktisadi, ne hususi, ne hususi, ne idari, ne de siyasi hiçbir istiklal bırakmadı. Böyle cabbar ve zalim bir müdahaleye karşı yer yer vuku bulan isyanlar kaderane bir sürede bastırıldı. Azerbaycan, sözün tam manasıyla kızıl kesildi. Recanlı'nın ulemasının, malumlarının, askeri kumandanlarının, amele ve köylülerinin, milli adet ve dini mukaddesatına sadık kalan günahsız hakanın eli kanlara boyandı!

Neticede, Komünist olsa da, bari müstakil bir Azerbaycan kalesiydi, yine dert yeri idi...

Gazi Mustafa kemal Paşa Hazretleri o katile Trabzonlulara hitaben neşredildiği bir beyannamesinde, kara günde ki tehlikeleri sayarken, bir de şarktan kan “dini ve milli akıdelerimizle gır kabul telif olan fakir delegelerinden” çeş buyurmuşlardı. İşte Azerbaycan Türklüğü bu “delegeler” içinde boğuluyordu.

Bu dalalet ve sefalet deryası içinde çırpınan zavallı Azeri Türklüğü!... Ne facia bir hal geçiriyor: hürriyetini almışlar, kendine hürriyet bayramı yaptırıyorlar!... İstiklalini çalmışlar, kendisine “yaşasın istiklal” diye bağırıyorlar! Şaumeyanın merarı başında resmi geçit yapan mestuli kuvveti halaskar bir menci gibi alkışlatıyorlar.

Fakat emin olsunlar ki aldaniyorlar. Maddeten çaldıkları istiklal manen kazanılmış; ruh-i milli eskisinden daha ziyade kabarmış, daha ziyade zinde ki peyda etmiştir; Bu zinde ruhu öldürmek için Bolşevizm bile kafi gelmez!...

Evet, savur muahedesinin kara günlerini Türkiye Türklerine unutturan 23 Nisan gibi bir gün, Azerbaycan Türklerine de 27 Nisan'ı unutturur!

HAR AZERBAYCAN İÇÜN

Bugün (sus) mecmuasına bir makale yazarken müstakil Azerbaycan'dan çeş ederken “merhum Azerbaycan Cumhuriyet Müstaklesi, gelmelerini yazdım. Anlaşılmaz ve gayr şuuru bir kuvvet içmeden beni tezir itti: “kaldır şu merhum kelimesini! Merhum ölmüş demektir.(müstakil Azerbaycan Cumhuriyeti)bir fakirdir. Fakir olur mu? Fakiri öldürmek kimin haddine düşmüştür, sil şu merhum kelimesini! Yaz, merhum yerine sabık kelimesini” didi. Güya ki demoğman nasf kerelerinden biri diğerine emir idiyordu. Vicdanım mahcub ve mutalası olduğu halde merhum kelimesini üç dört kelam darbesiyle çizdim ve üzerine sabık kelimesini yazdım. Bugün nazarımda, (Azerbaycan) hukuku gasb olunmuş, zalim görmüş, tadi görmüş bir mevcuddur. Mevkini kuvvet almış bir hakdır. Fakat hakkın mevki alınabilir, kendisini hakiki bir suret de almak mümkün değildir. Hakkı gasp idenler hakkı gasp olunurlar kader, bizce şayan merhametdir. Hak müstahakı için kuvvetdir, gasbi için zaafıdır. Üç büyük devletin üç parça esiri ve tadilerinin amacı olan (Polonya), (Rusya) için mü, (Almanya) için mü,(Avusturya-Macaristan) için mü, bir kuvvet oldu? (Rusya), altında hiçbir nebatın yeşillenmesi mümkün olmayan bir mezar taşı gibi Polonya'nın üzerine çökmüştü. (Almanya) mecnun feylesofları (Niçe)'nin medahiş kuvvet ayinini tatbik için (Polonya)'nın Almanya hasasını bir saha-i tatbik yapmıştı.

(Polonya) üzerlerine çekilen mezar taşlarını başlarıyla kırarak, diri diri gömüldükleri mezardan fırlayan mecruh kahramanlar gibi kalktı.

Her ferd kendi teşkil azuyasına göre teneffüs, bir takdi, bir maşı bir hareket tarzına malikdir. Bu tarzlar onun, yüreğinin, bacaklarının hasılı bütün azasının ve aza üzerine asırlarca icra-i tesir itmiş ictimai, ali muhitlerin mahsulasıdır. Ve bu mahsulaya göre yaşamak her ferdin hakkıdır. Bu hakkı naza itmek istemek ne kadar zalim ve delalet ise, bir kavme dahi başka bir kavmin, mütehakem ve mestuli olması, mestuli ve mütehakem kavim için hakiki ve dava milli bir faide olmadığından sonra mezuhrur.

Koca Roma imparatorluğunun ruhunu kemiren ve nihayet çürüten vahim iden en mühim amellerden biri de dünyanın her tarafından Roma kumandanlarının sürükleyüb getirdiği asra olmuşdur. Esaret esirden ziyade esir edeni efsad eder.

Esir kavim, riyakarlığa, hilekarlığa son olunur, esir iden kavim, adalete, miras yediliğe, sefahate, tesis şahsi melikesinigaib itmeye doğrugider ve bu mühim melikeyi tekrar elde etmek için belki birçok mahrumiyet ve hüsrân asırlarını geçirmeye mahkum olur.

Dünki Roma imparatorluğunun bugün nameyendesi, İngiltere imparatorluğudur. Ortak(İngiltere) bundan altmış sene evvelki (İngiltere) asla değildir. Devlete en az rol bırakan ve polisine kadar hemen her işini kendi gören, maarif işlerini kendi tanzim iden, gümrükte serbest mübadelenin asırlardan beri mervci olan “İngiliz” şühası teşbih simasını zayi itmeye başlamıştır. Bu ise Shakespeare’nin muazzam vatani için bir nakus rahlettir.

Yani “hak için olmak lazım olduğu bir zaman da sağ ve salim kalmak mahu olmaktır” diyen ruh İngiliz’i ya artık nadiren tesadüf olunmaya başlamıştır. Hiçbir millet mahkumenin kendisiyle temin veya maişet itmeyen milletler, Mahkum ve fesad olmaktan masundurlar. (Danimarka), İsviçre, Finlandiya gibi.

Bizim mevzumuz 27 Nisan’da hayatına fesle [hata değil, fesale] virilen müstakil Azerbeycan cumhuriyetidir. Bu meşum sene-i devriye münasebetiyle bir şeyi yazmak fırsatına memnunum ki bu suretle yüreğimde kaynayan ve taşan bazı has ve kanatlarıma mehruh virdi.

“Müstakil Azerbeycan cumhuriyeti”nin taze bir hayat ile günün birinde tekrar vücud bulacağına kanaatimiz sarsılmaz bir kanattır.

بم قوللریمه و وجدانمه ، هر مظلوم کیی ، هر زمان
امر ایده جک در . و بن هر زمان

« زخمها برداشتم نتجها کردم ولیک
هرگز از خون کسی کلکون نشد میدازما »

دیه بیله جک بر حق مجاهدی ، وضعی و عاجز
فقط صمیمی و ثابت بر حق مدافعی قالمش اولماقله منلی
باشایاجغم وأولورکن ده متسلی اوله جکم .

۱۲ نیسان ۱۹۲۴ اجتهاد نوی

دروغ نور عبدالله هورت

۲۳ و ۲۷ نیسان

Nisan

مجموعه هنر آذری تورکلرینک قاره کوتی یاد ایچون تخصیص
اولونان ۲۷ نیسان نسخه مخصوصه سی عینی زمانده تورکیه
تورکلرینک استقلال بایرامی تسعید ایدن ۲۳ نیسان کوتی
تعقیباً نشر اولونیور . بو تصادف بزه کچن سنه « آفتاب »
محرر محترمی فالح رفیق بکک فوقده کی عنوان نچنده نشر ایله دیکی
مقاله سنی خاطراتیدی . بو صمیمی قارداش نأرات و تلیفنی تاریخ
بولونان مقاله بی عینی ایله آشایه درج ابدیور :

۲۳ نیسان تورکیا تورکلری ایچون استقلال بایرامی
ایدی ؛ دون ، ۲۷ نیسان ، استانبولده بولونان آذربایجان
تورکلری استقلال سزلق ماتمی طوتدیلر . بر ۲۷ نیسانده
کنج آذربایجانی استیلا ایدن قیزیل روسلر ، آذری
تورکلرینک ملی حاکمیتنه نهایت ویردیلر ؛ ملت مجلرینی
قاباندیلر ؛ بیکلرجه ملیت پرور کنج ، باکوده و آذربایجانک
بتون شهرلرنده شهید ایدلدی .

حرب عمومی نهایترینه دوغرو شرفده کی نورک
اردولرینک آذربایجان حزبی ایچون نصل چارپشدی
بیلورز . آذربایجان طور اقلرنده فدا ایتدیکمز تورکلر ،
غالیچیا و رومانیاده یابانچی ملتارک منفعتلری اوغریته
قربان کیدن تورکلر کی بیهوده اولمه مشلردر . اوتار
اسیر و سلا حسنز قرده شلرینک حزبی ایچون جان ویردکن
شهه سز ، کندی حریت غوغالرنده حس ایتدکلی
شوقی دویدیلر . ۲۷ نیسانده آذربایجان تورکلرینک

صارصلماز بر قناعتدر . بومسعود کونی تسریع اتمک
هم ظالم ، هم مظلوم ایچون نافع در . نرم دیمزدین خصومت
دکل ، دین محبت در . شریف و عینی زمانده حکیم بر
ذات اولان (حضرت علی) « اعقل الناس اعذرهم
لناس » دیمشدی . مادام (دوستاهل) ك tout

Comprendre o'ert tout pardonner سوزی ده عینی
آتش و نور ایله حیات دارد . فقط بتون بر عضویتی
قورتارماق ایچون آنده ییاقله عملیات صاوننه کیرن
جراحک یورکنده کین و خصومت دکل ، شفقت و انسانیت
طولودر . سابق و مستقبل مستقل آذربایجان قورتولاجاق
و قورتاریلاجاق بر وجوددر . قارغله ره و قارتاله طعمه
اولاجاق جانسز بر جسد اورته ده یوقدر . (یکی قافقاسیا) یی
او قویانلر آذربایجان اکینجیلرینک چکدکلیخی او کر نمشلردر .
بر آفاق قانی آلبیلیمک ایچون کویلو آلتی آیده الله
ایتدیکی محصولی ویرمه یه مجبوردر . بو کون (آذربایجان)
ده حاکم اولان بولشویک روس حکومتی ایسه کویلونک
واجیرلرک حکومتی اولدینی ادعاسنده در . بالذات (له نین) ك
آغزندن چیقان و بیکلرجه غزته ده انتشار ایتدیکی حالد
اصلاً تکذیب ایدیله مش اولان مشهور برسوزی بوراده
تکرار ایدلم : « یوزفرقه اعضاسندن بری حقیقی قومونست
اولورسه ممنوم » [*] *kommuniste*

(آذربایجان) ده ، بخت و امیدوار (آذربایجان) ده
کویلو و اهالی صوک درجه ده محروم و مضطرب در .
اضطراب ساری و فتن در . ظلم بتون بشریت ایچون
بر تهدید و مایه خرابیت در . بزبوحس و قناعت وجدانیه
ایله در ، که چوق سنه لر اول :

بیک بیل اول ، بیک بیل صوکره جان کیرن هر محنت
بم انسان یورکده کوکره بن بر عصیاندر .
هر اغلایان بر روحک وطنیدر ، هر مظلوم
قوللریمه وجدانمه حکم ایدر بر سلطاندر .

دیمشدم . بناء علیه زنجیر بند ، مظلوم مستقل آذربایجان
[*] ۱۴۳ نومرولو « اجتهاد » ده بولشه و بیکلک حقنده کی

مقاله یه مراجعت .

Sarsılmaz bir kanattır. Bu mesaved günü tesriğ itmek ham zalim, ham mazlum için nafidir. Bizim dinimiz din, husumet değil, din muhabbetir. Şerif Vayin'i zamanında hakim bir zat (hz.Ali) “akal Enes Azer ham Enes” demişti. Madem sözü de aynı ateş ve nur ile hayat dardır. Fakat bütün bir azaveti kurtarmak için elinde bıçakla ameliyat salonuna giren cerrahın yüreğinde kin ve husumet değil, şefkat ve insaniyet doludur. Sabuk ve müstakbel müstakil Azerbaycan kurtulacak ve korkulacak bir vucuddur. Kargalara ve kartala tema olacak cansız bir cesed ortada yoktur. (Yeni Kafkasya'yı okuyanlar Azerbaycan akıncılarının çıktıklarını öğrenmişlerdir. Bir ayakkabı alabilmek için köylü altı ayda elde ettiği mahsülünü vermeye mecburdur. Bugün (Azerbaycan)'da hakim olan Bolşevik Rus hükümeti ise köylünün vacirlerin hükümeti olduğu iddiasındadır. Balzat (Lenin)'in ağzından çıkan ve binlerce gazetede intişar ettiği halde asla tekzip edilmemiş olan meşhur bir sözü burada tekrar edelim: “Yüzfer kazasından biri hakiki komünist olursa mutludur.”

(Azerbaycan)'da köylü ve ahali son derece de mahrum ve muzdariptir .Izdırap seri ve fettandır. Zalim bütün beşeriyet için bir tehdit ve maya-i harabiyetdir. Biz bu has ve kanaat vicdanı ile, ki çok seneler ol:

Bin yıl öl, bin yıl sonra can kemiren her mehanet benim insan yüreğimde kükreyen bir isyandır.

Her ağlayan bir ruhumun vatanıdır, her mazlum kullarıma vicdanıma hakim eder sultandır.

Dimişdim. Binaaleyh zencir bend,mazlum müstakil Azerbeycan. Benim kullarıma ve vicdanıma, her mazlum gibi, her zaman emir idecek. Ve ben her zaman diyebilecek bir hak mücahadi, vedaya ve aciz fakat samimi ve sabit bir hak müdafaa kalmış olmakla müteselli yaşayacağım ve olur günde müteselli olacağım.

12 NİSAN 1924 İCTİMA-İ NEVİ

23-27 Nisan

Mecmuamızın Azeri Türklüğünün kara gününü yada için tahsis olunan 27 Nisan Nasuhi Mahsusi aynı zamanda Türkiye Türklerinin istiklal bayramını tesid iden 23 Nisan gününü teakilen neşr olunur.

Bu tesadüf bize geçen sene “akşam” mahrur muhtar mı Felah Rıfkı Beka tehdidinde neşr idildiği makalesini hatırlattı. Bu samimi kardeş te’ris ve teselliyetniruh bulunan makaleyi aynı ile aşağıya derç idiyoruz.

23 Nisan Türkiye Türkleri için istiklal bayramı idi; dün, 27 Nisan, İstanbul’da bulunan Azerbaycan Türkleri istiklalsizlik matemi tutdılar. Bir 27 Nisan’da genç Azerbaycanlı istila iden kızıl Ruslar, Azeri Türklerinin milli hükümetine nihayet viriyorlar; millet meclislerini kapattılar; binler cemiyetperver genç, Bakü’de ve Azerbaycan’ın bütün şehirlerinde şehid idildi.

Harb umimi nihayetlerine doğru şark daki ordularını Azerbaycan hürriyeti için nasıl çarpıştığını biliyoruz. Azerbaycan topraklarında feda ittiğimiz Türkler, Galiçya ve Romanya’da yabancı milletlerin menfaatleri uğruna kurban giden Türkler gibi beyhude ölmüşlerdir. Onlar esir silahsız kardeşlerinin hürriyeti için can virirken şüphesiz, kendi hürriyet kavgalarında has ittikleri şevki duydular. 27 Nisan’da Azerbaycan Türklerinin tuttuğu matemi, yalnız kardeş bir milletin matemi olarak alakadar değil; hürriyet müharebelerinde nasıl kurbanlarımızın kanı birbirine karışmışsa, şimdi birebir kazandığımız makdus zevali karşısında gözyaşlarımız birbirine karışıyor.

طوتدینی ماتمله ، یالکز قردهش بر ملتک ماتمی اولارق
علاقه دار دکنز ؛ حریت تحاریرلرنده نصل قربانلرمنک
قانی بربرینه قاریشمشمشه ، شیمدی برابر قازاندیغمن
مقدس شینک زوالی قارشینسند کوز یاشلرمن بربرینه
قارشیمور .

هیئات ، طالع فنا کتیدی . قفقاسیاده کی قرده شلرینک
حریتی ایچون چالیشان تورکیا تورکلری ، درت سنه اول
آذربایجانک بو کونکی عاقبتدن دها قورقونج بر عاقبت

اوغرادیلر . آذربایجانک
براستیلاسنه قارشى، تورکیا
یدی استیلا آلتنده بونالدی؛
و بر زمان قردهش ملتک
حریتی ایچون حرب ایدجک
اردولری اولان تورکیا
تورکلرینک، یدی استیلا
قارشى استقلال حربنه
باشلادقلری کون مسلح بر
تک نفرلری یوقدی .

بو مثال ، آذربایجان
تورکلری ایچون اکسوک امید
و تسلی دکلیدر ؟ امینم که
بوسنه تورکیا تورکلرینک
(۲۳) نیسان بایرامنی تعقیب ایدن
۲۷ نیسان ماتمی آذربایجان

کنجلرینک کولانی ، کچن سنه کی و اولکی سنه کی ماتملر
قدر مضطرب اتمه مشدر . آذربایجان شهسز بر چوق
خطارده بولودیلر ؛ کندی اره لرند ، قیزیل روسلر
قدر تلغین ایدلمکه لایق بدمایه لر چیقدی . فقط هیچ
بر قوت ، اویانغه باشلایان بر ملتی اولدیرمکه قادر
دکلدر . قارا کونلر دخی ، بختیارلق کونلری کی چابوق
کچور . آذربایجان مجلسنک ایلك جلسه سنی آچان خطیبک
دیدکی دوغرودر : « برکه یوکسلن بایراق بردها ایغمن ! »

آذربایجان شهاسندن مجلس مبعوثان رئیس نایسی
حسن بک

ماوی ، آل و یشیل آذربایجان بایراغی ، قیر
بیاض تورکیا بایراغی کی ، برکون بتون ایست
برلره تکرار یوکسله جکدر . آذربایجان تورکلری
تورکلرینک مجاهده سندن مثال ، تورکیا تورکلر
نفاق و اختلافلر یوزدن اسارتد دوشن
(تورکلرینک) فاجعه سندن عبرت آلمیدرلر .

فلاح رهنما

یولشه ویک استیلا
ناصل وقوع بولدی
آذربایجان متلاک
هنوز یکی کبرمش و ما
یکی قورولش بر حکومت
ایکن غایت نهکدن
کچریموردی .
باشی اوزرنده
شکلنده آتیل
(ده نیکر) ارد
بودغه برخی قیر
ترک اتمش ایدی
سورده ملتک حق
اولدین ادا
ایشده آذربایجان
الله دیک فسادکار
کری و بریموردی
تلسز بلغراف
کوندردیک نوط
آذربایجان جمهوریتی

زیاده اهالی بی حکومت علیینه تحریک اتمک ایچون
یایموردی .
شمال طرفده بویله بر روس تهلمکه سنه معروض
آذربایجانک استناد ایدجکی حنولک ، یعنی تورکیا
سیاسیه سی دخی وخیم برشکل آلفده ایدی . استیلا
ملی بی اعلان اتمش مجلس مبعوثان داغیدلش ، تورکیا
ووطپرورلرندن قسم مهی مالطیه کوندرلشیدی .
قهرمان ملی غازی مصطفی کمال پاشا حاضر تلی اولدین حالده
قوای ملیه سی استقلال مجاهده سنه باشلامشدی . دولت

« nub syasyesi utprur
maltoge mhmil

Heyhat, taliğ fena gitti, Kafkasya'daki kardeşlerinin hürriyeti için çalışan Türkiye Türkleri, dört sene evvel Azerbaycan'ın bu gün ki akıbetinden daha korkunç bir akıbeta uğradılar. Azerbaycan'ın bir istilasına karşı, Türkiye yedi istila altında bulundu, ve bir zaman kardeş milletlerin hürriyeti için harb idecek orduları olan Türkiye Türklerinin yedi istilaya karşı istiklal harbine başladıkları gün maşlah tek bir nefer yoktu.

Bu mesan, Azerbaycan Türkleri için, en büyük ümid ve teselli değildir. Eminim ki bu sene Türkiye Türklerinin 23 Nisan bayramını takib iden 27 Nisan matemi Azerbaycan gençlerinin gönlünü geçen sene ki matemler kadar muzdarib itmemiştir. Azeriler şüphesiz birçok hatalarda bulundular, kendi aralarında, kızıl Ruslar kadar, tayin idilmeye layık bedmayeler çıkdı. Fakat hiçbir kuvvet uyanmaya başlayan bir milleti öldürmeye kader değildir. Kara günler dahi, bahtiyarlık günleri gibi çabuk geçiyor. Azerbaycan meclisinin ilk calsesini açan hatibin dediği doğrudur:" bir kere yükselen bayrak bir daha inmez! ". Mavi, al ve yeşil Azerbaycan bayrağı, kırmızı beyaz Türkiye bayrağı gibi, bir gün bütün indirildiği yerlere tekrar yükselecektir. Azerbaycan Türkleri de nifak ve ihtilaflar yüzünden esarete düşen Azerbaycan Türklerinin faciasından ibaret olmamalıdır.?

FAHİ-FAKİ

Bolşevik istilasını nasıl vuku buldu?

Azerbaycan münasebetinin henüz yeni girmiş, yeni kurulmuş bir hükümet halinde iken gayet tehlikeli bir devir geçirmişti.

Başı üzerinde bir tehlike şeklinde asılı duran () arası mahzum olup bu defa birini kızıl orduya terk itmiş idi. Bu kart sözde, milletlerin hukukuna riayetkar olduğu sözde Azerbaycan aleyhe icra ile, propagandasına göre mi viriyordu. Çeçeron, telsiz telgraf vasıtasıyla gönderdiği notalarında müstakil Azerbaycan Cumhuriyetlerini tanımaktan ziyade ahaliye hükümet aleyhine tahrik itmek için propaganda yapıyordu.

Şemal taraf da böyle bir Rus tehlikesine maruz kalan Azerbaycan'ın istinad ideceği hanuben, yani Türkiye'nin vaziyet dahi vahim bir şekil almakta idi. İstanbul'da Misak-ı Milliye'yi ilan itmiş Meclis-i Mebusan dağılmış, Türkiye recal, Kasım Mahumi Malta'ya gönderilmişdi mi. Başta kahraman miili Azeri Mustafa Kemal Paşa hazretleri olduğu halde Anadolu Kuva-i Milliyesi istiklal mücadelesine başlamıştı.

وضعیت بویله بحرانی بر حالد ایکن بولشویکله آکلاشی
ایشی دخی اونوتولامشدی [۱]. اولجه تعامل ایملن بولشویک
بر نتیجه آلتق مقصدی ایله روسیه به مخصوص بر حیت
کوندولمشدی. بولشهویکلر هر طرفی قوتلی و صریح تأثیریه
آوتومقده ایکن قیزیل اردونک آنسزین حدودی یکدیگر
آلندی. کیجه این نیشانک ۲۶ سنده حدودی کین بولشویک
اوردوسی سرحدده کی غیر کافی آذربایجان قطعی ایلدوروشستن
صوکره بالضروره رجعت ایدن آذربیری متعاب یا کو ایشیه
یورویوردی. بو حادثه آتک ۲۷ سنده صاحب حق عاقل سیاست
عیان اولنجه هرکس حیرت لر اچریسینده قالشدی.

بولشهویکلرله آکلاشقی امکانه قانع اولانلر آلتاشر
کورمشلردی. محمد حسن بکه « سن بولشویکلر آذربایجان
کلیه جک ! دیه تأمینات و بریوردک » دینلده « بی آلتاشر »
جوابی ویرمشدی. آناطولی به کیده جک قیزیل اردونک
قوماندانی اولق خولیاسی ایله حرکت ایدن خلیل باشاده آلتاشر
صوکره لر اعتراف ابله مشدر. ۶۰ بیک مقدارنده تجاوز ایدن
روس اوردوسی، قوای عسکریه سی قره باغ جه سده بولشویک
حکومتی عاجز بر موقعه بر اقدی. بوشاده آذربایجان قومونست
فرقه سی نامنه مجلس مبعوثان ریاستنه بر اولتیاوم ویرلدی.
بو اولتیاوم، حکومتک آذربایجان قومونست
فرقه سی مرکز قومیت سینه تسلیمی طلب ایتکلر برابر آذربایجان
استقلالنک تحت امنیتده بولنه جفی و حکومتک روسیه ترک
ایدلیه جک کنی تأمین ایدیوردی. مجلس مبعوثان، انقلابی صرف
داخلی بر قایینه تحویلی شکله افراغ ایدن شرائطه، حکومتی
قومونست فرقه سینه ترک ایتک ضرورتی حس ایتدی [۲].

[۱] بونو طه لر تلسز تاغراف واسطه سیله تعاملی ایتکشدی.
کانون ثانیدن باشلایارق اوچ دفعه تکرار ایدن بونو طه لره
چیچهرین آذربایجان حکومتنه (دهنیکین) علیه اتفاق عسکری
تکلیف ایدیوردی. حال بوکه آذربایجان حکومتی روسیه تک
امور داخلیه سندن اولان وطنداش محاربه لرینه اشتراکی جائز
کورمه یوب سوویت حکومتی ایله آکلاشیه مهیا فقط بولشویکلر
هرشیدن اول آذربایجان استقلالنک، معین و محقق اولارق روسیه
تصدیقنه لزوم اولدیفنده اصرار ایدیوردی. صوکی نوطه سی ایله که
مارتک صوکلرنده ویرلمشدی، آذربایجان حکومتی روسیه ایله
آکلاشقی ایچون هرخصلر کوندرمکه حاضر اولدیفنی تبلیغ
ایله هر نوع مساعدات اقتصادیه به ببله مهیا اولدیفنی دخی خصوصی
صورتده باکویه کلن موسقوا قوئوپه راتیفلری ناینده سی واسطه
سیله بیلدیرمشدی.

[۲] قسم مخصوص مزده مندرج محمد یوسف جعفر وفک مکتوبه
مهاجعت اولنه.

زنجیرلی کوپکی بولونان یونانستان از میره چیقارلار ق آناطولی
اوزرینه صالدرمقده، دیگر طرفندن ده ارمیلر حرکت ملیه به
قصد ایتک اوزره حاضر لاغقده ایدیلر.

بویله بر حالد « صویه دوشن سیلانه صاریلر » فحوا سنجه
تورک قوای ملیه زمامدارلری « اختلال لواسنی آچان »
روسیه سمخته باقییوردی. سوویت روسیه سی تورکیانک
بو وضعیت و تأمیندن قورنازجه استفاده ایدیوردی.
بو استفاده ایله او، آتک آزی آلدن چیقمش قافقاسیه بی وبا کو
پترول لر فی اعاده ایده جکدی. اورته به « قافقاسیاده سوویتلره
درست بر حکومت تأسیسی آناطولی به امدادی تسهیل ایدر »
دیبه بر شمار آتیلیوردی. بوشعار بالطبع آذربایجان اهالیسی
اوزرنده اجرای تأثیر ایتکدن خالی قالمیوردی. بالخاصه که
بوشعارک صمیمیتی آذربایجانده بولان بعض تورکیالی مسافرلر
طرفندن تأیید اولنیوردی.

آذربایجان ملیت پرورلری اساساً بوشعاره معارض اولاماز.
لردی و دکلر دی. فقط روسیه دن کندی استقلال و حریتلری
حقنده کافی تأمینات الماد قجه قطعی برقرار الایه جق قریه طبیی
ایدی. تورکیه تک خلاصنه خدمت ایده جک برفدا کارلری رد
ایده ضرلردی. عینی زمانده تورکلیک مهم بروطنی اولان آذربایجانی
دخی تکرار روسلره تسلیم ایده مزلردی.

بویکی مسئولیتی وظیفه ارسنده متردد قالان آذربایجان
مؤتلف و متوسط بر خط حرکت اتخا ایدیلر ایتک ایچون متجانس
بر حکومت مالک اولمالی ایدی. حال بوکه حکومت متجانس
دکل، متمرکز ایدی. متمرکز حکومت بوکی بحرانی زمانلرده
مفید اولاجق بر مؤسسه دکلدر. بوسیلله متردد و متذبذب بر
وضعیت حاصل اولمشدی.

بوشاده ایدی که قره باغ عصبانی وقوع بولدی. ارمنی
عاصیلری نوروز بایرامندن بالاسفاده « خاند کندی » ندک
قشله یی باصارق آذربایجان عسکرلرینی خلع سلاح ایتک ایسته دیلر.
عسکرلر مقابله ایتدی. قاتلی حادثات باشلادی. عسکران کچیدی
عاصیلر طرفندن اشغال ایدلی. روسیه حدودنده بولان
قطعات عسکریه بی قره باغ جبهه سینه سوق ایتک لازم کلدی.
بوصره ده آرمستان حدودندن تحشیدات عسکریه خبری کلیوردی.
برجبهه ده قازاخ سمخته آچلمشدی. بو عصبیانک بولشهویک
پروپاگانداسی ایله علاقه سی واردی. او کونلرده باکوده
بولشهویکلرک خفی ترتیباتی کشف ایدلش، برچوق مشوق
و تشکیلاتیجیلری دوئولمشدی.

هفته لرله دوام ایدن بحران وکلا نتیجه سنده بوتون فرق
سیاسیه تک موافقتی ایله زمانه اوپار بر قایینه تک تشکیلی محمد حسن
حاجنسکی به تودیع ایدلدی. حاجنسکی بولشویکلرله آکلاشیه بیله جک
بر حکومت تأسیس ایله ملیدی. بو ذات عینی زمانده آذربایجانده
بولان تورکیه لی بر قاچ ذواتک دخی طرف توجهی ایدی.
محمد حسن قایینه تشکیلی اوزاتیوردی.

بالا
baldur
vt meyoran

Dul muazzameinin zincirli köpüğü bulunan Yunanistan İzmir’e çıkarılarak Anadolu üzerine saldırmakta, diğer taraftan da Ermeniler hareket milliyeyi kasd etmek üzere hazırlanmakta idilir.

Böyle bir halde,” suya düşen yılanı sarılır” fehva sence Türk kuvvetiyle zemamadarları “ihtilal levasını açan” Rusya semtine bakıyordu. Sovyet Rusya’sı Türkiye’nin bu vaziyet öte yandan kurnazca istifade idiyordu. Bu istifade ile, en azı elden çıkmış Kafkasya’yı ve Bakü petrollerini iade idecekti. Vartaya “Kafkasya’da Sovyetlere dürüst bir hükümet tesisi Anadolu’ya imdadı teshil ider” diye bir şar atıyorlardı. Yoşar Azerbaycan ahalisi üzerinde icra-ı tesir itmekten kalmıyordu. Bilhassa ki bu şarın samimiyeti Azerbaycan’da bulunan bazı Türkiyeli misafirler tarafından te’yid olunuyordu.

Azerbaycan millet perverleri esasen bu şaire maruz olmazlardı ve değillerdi. Fakat Rusya’dan kendi istiklal ve hürriyetleri hakkında kafî teminat aldıkça kata bir karar almayacakları da tabi idi. Türkiye’nin halasına hedamet edecek bir fedakarlığı red idemezlerdi. Aynı zamanda Türklüğün mühim bir vatani olan Azerbaycan ‘ı dahi tekrar Ruslara teslim idemezlerdi.

Bu aynı arasında müterdad kalan Azerbaycan mütalif ve menused bir hat hareket ethaz idebilmek için metacanes değil, metamerkez idi. Metamerkez hükümet bu gibi buhranlı zamanlarda müfid olacak bir müessese değildir. Bu sebeble müterdad bir vaziyet hasılı olmuştu.

Bu sayede idi ki Karabağ isyanı vuku buldu. Ermeni esirleri nevrüz bayramından istifade kışlayı basarak Azerbaycan askerlerini halâ selah etmek istediler. Askerler mukabele itti. Kanlı hadiyat başladı. Askerin geçidi esirler tarafından işgal edildi. Rusya hududunda bulunan askeriye Karabağ cephesine son etmek lazım geldi. Bu sırada Ermenistan hududundan tahşidat askeriye haberi geliyordu. Bir cephede Kazah semtinde açılmıştı. Bu isyanın Bolşevik propagandası ile alakası vardır. O günlerde Bakü’de Bolşeviklerin hafî tertibatı keşif edilmiş, birçok müşfik ve teşkilatçıları tutulmuştu.

Haftalarla devam iden buhran neticesinde bütün fark ile zamana uyar bir kabinenin teşkili Mahmud Hasan ha cinasını idildi. Ha cinasını Bolşeviklerle aklaşabilecek bir hükümet tesis eylemeliydi. Bu zâs aynı zaman da Azerbaycan’da

bulunan Türkiyeli birkaç zatın dahi taraf tevcihi idi. Mahmud Hasan kabine teşkilini uzatıyordu.

Vaziyet böyle hicranlı bir halde iken Bolşeviklerle anlaşmak işi dahi unutulmuştu.[1]

Evvelce tadi idilen notalardan bir netice almak maksadı ile Rusya'ya mahsus bir heyet dahi gönderilmişti. Bolşevikler her taraf kutlu ve sarıh teminatlarla avutmakta iken kızıl ordunun ansızın hududu geçtiği haberi alındı. Geceleyin Nisan'ın 26'sında hududu geçen Bolşevik ordusu serhadde ki Azerbaycan katatiyle vuruştuktan sonra receat iden Azerileri müteakib yekü üzerine buruyordu. Bu hadise ayın 27'sinde sabahleyin muhafel siyaside ayan olunca herkes haritalar içerisinde kalmıştı.

Bolşeviklerle anlaşmak imkanına kani olanlar aldandıklarını görmüşlerdi. Mahmud Hasan bana "Bolşevikler Azerbaycan'a gelmeyecek! diye teminat viriyordun" dinledik de "beni aldattılar" cevabını virmişti. Anadolu'ya gidecek kızıl ordunun kumandanı olmak hülyası ile hareket iden Halil Paşa'da aldatıldığını sonraları itiraf eylemiştir. 60 bin tecavüz iden Rus ordusu, Guay askeriyesi Karabağ cephesinde bulunan hükümeti aciz bir mevkide bıraktı. Bosna'da Azerbaycan komünist fırkası namına meclis-i mebusan riyasetine bir ültimatom virildi. Bu ültimatom, hükümetin Azerbaycan komünist fırkası merkez komitesine teslimini talib itmekle birer Azerbaycan istiklalinin taht bulunacağı ve hükümetin Ruslara terk idilmeyeceğini temin idiyordu. Meclis-i mebusan inkılabı sarf dahili bir kabine şekline ifrağ iden şeratile, hükümeti komünist fırkasına terk itmek zaruri has itdi.[2]

[1] bu notalar telsiz telgraf vasıtasıyla teati idilmişti. Kanun senden başlayarak üç defa tekrar iden bu notalarda çeçeron Azerbaycan hükümetine () aleyhine ittifak askeri teklif idiyordu. Hal bu ki Azerbaycan hükümeti Rusya'nın emir dahiliyesinden olan vatandaş muharebelerine iştirakı ceza görmeyub Sovyet hükümeti ile anlaşmaya mahya fakat bunun için her şeyden evvel Azerbaycan istiklalinin main ve muhakkak olarak Rusya'ya tasdikine lüzum olduğunda ısrar idiyordu. Son ki notasıyla ki meretin sonlarında virilmişdi. Azerbaycan hükümeti Rusya ile anlaşmak için marhasalar göndermeyi hazır olduğunu hususi suretde Bakü'ye kan moskov koparatifleri vasıtasıyla bildirmişdi.

[2]Kasım mahsusumuzda Menderuh Muhammed Yusuf Cafer, ufuk mektubuna bu karar aleyhine Resul zade Muhammed Emin bekan müsavet fırkası namına söylediği nutuk Kasım mahsusumuzda mündereceddir.

بو قرار علی بنده رسول زاده محمد امین بک مساوات فرقه سی
نامنه سویله دیکی نطق قسم مخصوصه مندرجدر .
مجلس میمونان بوفیج جلسه سنی عقدایدر کن مجلس قوریدورلری
ایله سهو قاقلرده بالخاصه تورکیه لی مسافرلر طرفندن آئیده کی
رویاغاندا اشاعه اولونیوردی . دیبورلردی که « کلن اوردونک
قوماندانی نجای نامنده بر تورکدر . قطعاتی میاننده تورک
اسرای حربندن متشکل آلایلر وار . بر چوق قطعات دخی
وولغا بوی تورکلرندندر . بو اوردو حیات - عات مجادله سنده
بولونان تورکیه نك معاونتنه قوشیور . بوکامقاومت ایتک تورکاکه
مقاومت ایتک دیمکدر و اسلامیته خیانتدر ! »

نیمسانک ۲۸ ندن اعتباراً
اوج بویالی آذربایجان بایراغی
قزبل سوویت بایراغنه مبدل
اولدی . قورناز بولشه ویکلر
خلقی اغفال ایتک ایچون ایلک
کونلرده بر چوق عسکری
و ضابطه مأموریتلرینه
تورکیالی ضابطانی تعیین
ایلدیلر و چوق یرلرده تورکیه
بایراغی آسمانی مساعده
ایتدیلر . او ییله تأثی حاصل
ایتدیردیلر که مساوات
حکومتی دورلش ، برینه
تورکیه حکومتی قورولمشدر .
بو تصویری « تورکیه صرخصلی »
نامیه له احتکار یاپان بر
مؤسسه طرفندن نشرارلنان
انتباه نامه لر و او کونلرده
انتشار ایدن « یکی دنیا »
غزته سی تأیید ایدیوردی .
یالانچینک مومی یا توبه قدر
یانار . بو یالانده چوق

اذربایجان شهیداسندن صوک هیئت وکلا رئیس
یوسف بکلی نصیب بک

سورمه دی . قزبل روس اردوسی معاهده رغمنه اولارق باکویه
کپردی و آناتولییه کیده جکی یرده مملکتک عسکری وسوق
الجیش نقطه لرخی اشغال ایتدی . بولشه ویک طرفداری تورکیه لی
ضابطان وسائر نه وارسه هپسی قانی طیشاری ایدلدیلر . بر چوقری
حبس ایدلدی . اعدام اولونانلری بیله بولوندی .

آرتق هرکس مملکتک مدهش بر روس استیلاسنه
دوتولدیغنی کشف ایله دی . دهشت ووحشت اصول اداره سی
باشلادی . قانی « چه قا » نك وجدانسز رئیس پانکرانوفک

قورشونلری ایشله مکه باشلادی . آذربایجان منورلی
طوبلانهرق حبسلره آتیلدی . اعلان اولونان اعدام
دهشتلر الفا ابتدی .
تضییقات یالکز اعدام شکنده ظهور ایتیوردی .
برجه نمه دوندورلشدی . کیجه لین قاپولرخی باغلاور .
کیدن تجار صباح ایرکن قاپولرخی مهرلش اولهرق بولر
شهرده آله کچن نه وارسه هپسی آرابه لره بوکلنهرک روس
اولونق ایچون لیمانه واستاسیونه کوتورولپوردی . شوش
دفعه لرله اغفال و یغما اولونان اهالی صوکره « تالان
معروض قالدی . تالان هفته سنده اولره صوقولان روس

روس صالهای
قادیلرک قولاقلر
اکینلرنده کی
وارنجیه قدر
ایتدیلر . بو کور
سندن چو جوق
قادیلر بک جوق
صوکره اولری
ترتیبی کلدی .
عائله سینه روس
براشدرلدی .
هرکس حکومه
ایتک مجبوریتده
و بربره وارنجیه
مؤسسان حکومت
مثلی نامسوق
تالان یاپیلدی .
قسم مسلمان
اشترک ایتدیر
روسیه استیلا
برسیاست ایشله
جرمنی چوغالتیور
نلرده حکومت
نرمافونوک تجاروک

سویله دیکی بر نطق حقیقه ده جالب دقتدر . طهرانه
« نوسار » غزته سنک شهادتی ایله مؤید بولنان نطقده
اصنافه خطاباً دیمشدرکه :
« سزی ثولدرمه یز ، چونکه بر قورشونده دکر
بو قدر ؛ حبس خانه یاده قویامایز ، چونکه سزی دور
اکمک زبو قدر . دها ایدرکه الکزده کی وار یوقکزی
آج ثولوم سزی محو ایتسین ! »
بر آی صوکره آرتق بوتون آذربایجان مملکتک
بر استیلا په معروض قالدیغنی آجی بر صورتده درک

Sayı:15

“YENİ KAFKASYA”

Sayfa:7

Meclis-i mebusan bu facia calsesini akidi derken meclis ile sokaklarda bilhassa Türkiyeli misafirler tarafından ötedeki propaganda olunuyordu. Diyorlardı ki “gelen ordunun kumandanı Necati namında bir Türk’tür. Katati meyanında Türk esiri harbinden müteşşekkil var. Bir çok kataet dahi Volga boyu Türklerininindir. Bu ordu hayat-memat mücadelesinde bulunan Türkiye’nin mevnatına koşuyor. Bu kamekavat itmek Türk ki mukavemet itmek dimektir ve islamiyete hayattır.!”

Nisan’ın 27’sinden itibaren üç boylu Azerbaycan bayrağı kızıl Sovyet bayrağına mebdel oldu. Kurnaz Bolşevikler halkı iğfal itmek için ilk günlerde birçok askeri ve zabıta memuriyetlerine Türkiyeli zabıta tayin idiyorlar ve çok yerlerde Türkiye bayrağını asmaya müsaade itdiler. Öyle tesir hasıl itdirdiler ki müsavet hükümeti devrilmiş, yerine Türkiye hükümeti kurulmuştur. Bu tasviri” Türkiye merhasaliği “ namına ihtikar yapan bir müessese tarafından neşr olunan itibai nameler ve o günlerde intişar iden “ yeni dünya” gazetesi teyit idiyordu. Yalancının mumu yatsıya kadar yanar. Bu yalanda çok sürmedi. Kızıl Rus ordusu mahdergamına olarak Bakü’ye girdi. Anadolu’ya gidecek yerde memleketin askeri ve son Elciş noktalarını işgal itti. Bolşevik taraftarı Türkiyeli zabıtan varsa hepsi kapı dışarı idildiler. Birçokları hapis idildi. Adam olanları bile bulundu.

Artık herkes memleketin medehiş bir Rus istilasına tutulduğunu keşif eyledi. Dehşet ve vahşet asval ederesi başladı. Kanlı “Çeka” nın vicdansız riyası Pangeratof’un kurşunları işlemeye başladı. Azerbaycan münevverini yüzlerle toplanarak hapislere atıldı. İlan olunan idam listeleri dehşetler alka ibtadi.

Taziyikat yalnız idam şeklinde zuhur itmiyordu. Hayat bir cehenneme döndürülmüştü. Geceleyin kapılarını bağlayıp evlerine giden tüccar sabah erken kapılarını mühürlenmiş olarak buluyorlardı. Şehirde ele geçen ne varsa hepsi arabalara yüklenerek Rusya’ya sökülünmek için limana ve istasyona götürülüyordu. Şu suretle defalarla iğfal ve yağma olunan ahali sonra “talan haftasına” maruz kaldı. Talan haftasında evlere sokulan Rus amelesi, Rus saldeti Müslüman kadınların kulaklarındaki küpeye, ekinlerindeki çamanire varıncaya kadar ahaliyi yağma ittiler. Bu günlerde korkusundan çocuk düşüren kadınlar pek

çok idi. Sonra evleri keşifleştirme tertibi kaldı. Müslüman ailesine rus saldeti birleştirildi.

Herkes hükümeti hedamet itmek mecburiyetinde kaldı. Hamama varıncaya kadar bütün müsselen hükümetle geçti. Misli namasabuk bir şekilde talan yapıldı. Bu talana bir kısım Müslüman amelesi de iştirak idiyorlardı. Rusya istila kuvveti korunan bir siyaset işletiyor, şerin cürmünü çoğaltıyordu. Bu günlerde hükümet riyasetinde bulunan tüccara hitaben söylediği bir nutuk hakikaten de celeb dektedir. Zuhurunda münteşir "Nevbahar" gazetesini şehadeti ile muvyyid bulunan nutuğuna hitaben dimiştir ki:

"sizi öldüremeyiz, çünkü bir kurşuna da değerken yoktur, hapishane de koyamayız, çünkü sizi doyuracak ekmeğimiz yoktur. Daha iyidir ki elinizde ki var yoğunuzu alalım da ah ölüm sizi mahv itsin!"

Bir ay sonra artık bütün Azerbaycan memleketin medahiş bir istilaya maruz kaldığını acı bir surette derk iyledi.

صافی ۱۵

۷۱ غروش

يک قافقاسيا

ییل ۱

تک نسخہ سی
recharite

۲۷ نیسان ۱۳۴۰ اون بش کونده برنشر اولنور ادبی، اجتماعی و سیاسی مجموعه در ۲۲ رمضان ۱۳۴۲

آذربایجانک بویوک مامی

درد کون اول بوتون تورکیه بویوک بر جوش و خروشله ۲۳ نیسان کوننی تسعید ایلهدی .
۲۳ نیسان یوم مبعجلنک قیمت و اهمیتی تقدیر ایچون بومناسبتله سوزسویله یین ناطقلردن بریسی
قبارق حسیاتی آتشین بر لسان تأثرله افاده ایتک ایچون ازمیرک قارا کوننی خاطر لامتشدی .
ناطق محترم ۲۳ نیسان یوم افتتاحی درک ایدن خلقلک قاره کونلرده ییدیکی ضربنه نک تأثیری ایله
خارقلر یاراندیغنی ، بو ظفرک اک بویوک عامللرندن اولارق کوسترمشدی .

۲۳ نیسان تاریخی ایله باشلایان مجادله ملیه ک اقتطاف ایله دیکی ظفر او قدر کنیش و اوقدر
دریندرکه تاریخی یاشادیغمز بومعجزه نک قیمت حقیقه سی حقيله تقدیردن عاجز . بو کونن
اعتباراً ظفردن ظفره قوشان تورکیه اسلام و بالخاصه تورک عالمی حریت پرورلکنک ایدآل بر
علمداری اولمشدر .

بوشانلی علمدارک سایه لواسنده مسعود اولارق یاشایان تورکهلر احتمال که بو مسعود کونلره
تقدم ایدن قاره کونلری اونوتیور ، ازمیر فاجعه سی ، استانبول اشغالی و سه ور معاهده سنک نه آجی
کونلر یاشاندیغنی بر چوق حافظه لردن سیلنیور .

فقط ۲۳ نیسان یوم ظفرنده ، شرق حریت پرورلکنک بو بویوک بایرامنده ، تورکلکک
معلا کونده قاره کونلرک آجیسی ذره قدر اونوتامیان یارالی بر محیط واردر : آذربایجان !
تورکیه لی بر تورک قدر ۲۳ نیسان کوننی تسعید ایدن بر آذری ، ایستر ایسته مز ، ۲۷ نیسان
خاطرلار .

بو کون ۲۷ نیساندر . باکوده کی بولشه ویک حکومتی بو کونه مخصوص شنلکلر ترتیب و بونی بر
یوم خلاص و نجات کی تسعید ایدر . بو کون آذربایجان حکومت ملیه سی اسقاط اولنه رق بر
قومونست حکومتی نصب اولومشدر .

فقط مسئله نک حقیقی جهتی بوشکلک افاده ایله دیکی معنایه موافق اولسیدی ، بز نه بو کونک
شئامتنی قید ایدردک ، نه ده آذیرلر بو کونی ماتم دوتارلردی .

حکومتک برفرقه دن دیگر فرقیه کجه سی و اداره نک بر شکلدن دیگر بر شکله انقلاب ایتمه سی
حاکمیت واستقلال ملی یی اخلاص ایتهد کجه ، شایان قبول کوروله بیلیر .

Sayı:15

“YENİ KAFKASYA”

Sayfa:8

6- taktirde, tecavüz itmekte olan kızıl ordunun Bakü'ye dahil olmayıp doğru Anadolu'ya gideceği gibi, Azerbaycan ve ordusunun olduğunu gibi baki kalıp inhilal ettirileceğine ve

7-istiklal-i millimiz gelecek her nuh harici tecavüze karşı

-bu tecavüz herhangi bir tariften vaka olursa olsun-kat'i surette müdafa ideceğine aid virdiğiniz kat'i teminatı senet ihtizaz iderek Azerbaycan meclis-i mebusanı fevkalade calsesinde işbu mektubunda mezkur şeriatın ekseriyet ara ile kabul idildiğini ihbar eylerim.”

*

* *

İşbu mektup da musarrah bulunan şartlardan biriside komünist fırkası tarafından tatbik olunmayıp, hakimiyeti ellerine alır almaz sözün bütün manasıyla bir hayatın vastiyle politikası tatbik ile memleketi Galice'den ve ateşten geçirdikleri gibi vatani tamamiyle Ruslara terk eylemişlerdir.

BİR İNTABAHNAME

Geçen sene 28 Nisan münasebetiyle istiklal komitesi heyet merkeziyesi namına, Azerbaycan dahilinde, gizli matbaada basılarak ahali arasında intişar iden intibah nameye pek hazin bir şive tadili ile aşağıya derç ebediyoruz.

Vatandaşlar ! milletdaşlar !

Bugün 28 Nisandan üç sene geçiyor. Üç sene bundan evvel Rusya ordusu; “inkılap ve komünizm” şartıyla vatanımıza sokulmuştur. Gasbiler yerli Azerbaycan Türklerinden elde ittikleri ecnatelerin maventiyle memlekete girmişleridir. Bugün herkese aydın ve açıktır ki 28 Nisan faciası komünistlerin her yerde çağırdıkları ve bağırtdıkları gibi Azerbaycan köylü ve işhılarının inkılabı değil, sade Rusya ordusunun ve haşiyce istilasıdır. Yüz sene bundan evvel çarlık Rusya'sı aynı vahşetle Azerbaycan hanlıklarını zabıt ve birbirinin ardınca Rusya'ya ilhak idiyordu. O zaman Azerbaycan Türk halkı siyanüferlerin çirkin çizmeleri altında inliyordu. 28 Nisan faciası ile Azerbaycan, ikinci defa olarak,

Rusya ordusunun yeni siyanufi olan rusya idaresi altına girdi. Netice her iki halde de aynı idi. O zaman Azerbaycan Türk halkının rey ve idaresi kanlara gark idiliyordu. Bu defa dahi makdus istiklal hakkında el çekmek istemeyen Azerbaycan en kıymetli oğulları Gence, Karabağ, Zekatal, Şamaha, Cevad ve başka kazalarda on binlerle kurşuna diziliyordu.

O zaman Azerbaycan Türk halkı bütün hürriyet, hak ve ihtiyarını gayb itti. Bu defa dahi Azerbaycan Türk halkı için hak denilen şeylerden kalmış mıdır?

O zaman Azerbaycan, Rusya'nın sadece vilayetleri sırasına geçti. Bu defa dahi Azerbaycan haksız ve hukuksuz bir iki vilayetten başka bir şey midir?

O defa bütün Kafkasya'nın hakim mutlak var ve nasf deşkof idi:bugün ise bütün mavera-i Kafkasya, iki var nasuf deşkof ve girifun esiridir. Bütün servetimiz Rusya'ya atıyor, kazalarda kominist fırkasının uzakları ve cezadsiye kesilmiştir ve halkın başına her bir ceza-i fırsattan istifade ederek bin türlü felaketler açıyorlar!

Kazalardaki iradesizlik son derecesine yetişmiştir. Her tarafta rüşvet yayıncılık ,bozgunluk halkı büsbütün hayattan usandırmıştır. Muftalif vergiler köylünün malını, davarını ,arabasını zorla elinden alıyor. Kendisi zorla hükümet işlerinden çalıştırılıyor.

Bilir misiniz 28 Nisan faciasından sonra ne kadar öfke okumuşlarımız, çalışanlarımız gençlerimiz, askerlerimiz, köylülerimiz ve işçilerimiz kanlı hezeran delegelerini kurban olmuştur!...

28 Nisandan sonra adamlar, hapisler son günlere kadar devam devam ediyor. Bunlar hemen vatanperverlerdir.

Rusya'yla, Lenin Rusya'sı arasında fark yalnız bu kadardır k : O zaman cihangirin siyaseti müdirenin adı Nikola, şimdiye siyasi senin adı ise Lenin'dir.

آذربایجان جمهوریتی

کیفیت نطای و شمعیکی وضعی

تورک مملکتلرینک مقدراتی ایله آشینا اولمق ایستهینلر، «کوچوک تورکیه» قیمر اولمق ایستهینلر، آذربایجان جمهوریتینک تاریخ تشکیلی ایله احوال حاضرده لاقید قلامازلر. بوخصوصده، آذربایجان جمهوریتینک طویل اولمق ایستهینلر، آشیبو کتابی ایله ایتمیلدرلر. کتابک مؤلفی تورک مملکتلرینک و مجاهدات سیاسی ایله معروف رسول زاده محمد امین بکدر. اثرک قیمت و ثوقیه سی قیمن ایچون بکدر سولمکی یزکه امین بک بواثرینی سابق آذربایجان شورای ملیسی رئیس حقیقله یازمشلردر. بک صلاحیت و غایت ساده براسلوب ایله یازیلان بواثر ۱۱ فورمیدن عبارتدر. قای اوزرنده سیاهه بوروش بایراغی ترسیم ایدلشدر. ای کاغذ اوزرینه باصلمش و بک چوق تاریخی تصویرلرله بر قیطه خریش احتوا ایله مکدهدر. کتابک فیثاتی استانبولده ۵۰ غروش، طشرده ۶۰ غروشدر. اکثر کتبخانلر بولنور. ایستهینلر «یکی قافقاسیا» اداره سنده مراجعت ایدمیلرلر. آدرس: جفال اوغسلی مطبعه سنده «یکی قافقاسیا» اداره سنه.

عصر نرک سیاوشی

نشر

رسول زاده محمد امین بک، بولشه و بک تعقیاتندن قاجار کن، یولده یازدینی بوادی - سیاوشی نشر اولومشدر. موضوعی فردوسی نک شاهنامه سندن آلان بورساله، مؤلفنک تعریفجه، آذربایجان جمهوریتنک سرگذشت حزیته عائد بر مرثیهدر. اثر، آذربایجان کنجکلکی حریت و استقلال یولده دعوت ایدر. ۸۰ صحیفه دن عبارت اولان بواثر، نسخی ۲۵ غروشدن فروخت اولمور. آلانلرله نسخی ۲۰ غروشدن حساب اولنور. ایستهینلر «یکی قافقاسیا» اداره سنه مراجعت ایدمیلرلر.

«یکی قافقاسیا» آتونه شرائطی

تورکیده سنده لکی ۱۶۰ غروش؛ آلتی آیلنی - ۸۵ غروش.
ممالک اجنیهده سنده لکی ۱،۵ دولار؛ آلتی آیلنی ۰،۸۰ دولار.
آدرهس: استانبول چارشو قیو قندیللی سوقاق، نومرو ۵

آنادولو مجموعه سی

منور تورک کنجکلکی طرفندن
یکی انتشاره باشلایان بو مجموعه نک
ایلاک نسخی اداره مزه کلشدر.
توصیه ایدرز.

ملی مجموعه

دارالفنون مدرسلرندن بعضنک
اشتراکی ایله ایکی هفتهده بر انتشار
ایدن بوادی مجموعه یی قارلر مزه
توصیه ایدرز.

ایران شهر

برلنده ایرانی کریمه

طرفندن آیدر بر نشر اولمق

مجموعه در. قیمن بر صورت

مندرجات ایله نشر اولمور.

O zamanı zincirlerin rengi kara şimdi ki zincirlerin rengi kırmızıdır.

Azerbaycan Türk halkının fikri riya ve arzusuyla buluşan var mıdır?...Şimdi ki şuaralar Azerbaycan Türk Halkını temsil ediyor mu ? Buradaki azanın yüzde yetmişi ecnebilere ibaret değildir. Ne haklı şimdi ki şuaralar Azerbaycan Türk halkı namına söz söylüyorlar?. Orada ki azanın yalnız yüzde otuzu Türk ve Müslümandır ki bunlarda kesriyetle Azerbaycan Türk halkı ile katiyen alakadar olmayan, vicdanlarını, namuslarını, vatanların , halklarını Rusya halkına satmış alçaklardan ibarettir. Boşuna şuaralar niçündür? Yalnız şark milletlerinin ve Avrupa halkının gözlerini örtmek için değil bu şuaraların vazifesi yalnız Rusya'nın istelasını örtmek değildir. Bundan sonra artık kimi aldatacaklardır. Bütün dünya hakikati görüyor. Rusya eski hüdavendinde hemen tamamiyle kurulmuştur. O maksatla vatanımızın mügan gibi mahsulüdür. Çölleri nazenin çimenleri ayrılıp Rus köylülerine viriliyor. Kendi geniş topraklarını ecnebilere imtiyaz suretiyle viren Rusya Azerbayca'nın Mügan çöllere yüzbinler ile Rus köylüsünü doldurup yürütmez hamisiyle Rus olunası istiyor. Bütün dünyanın hasretle baktığı Azerbaycan naftı dinmez söylemez Rusya'ya götürülüyor ve bugün kendi naftı ile bütün dünya karşısında fahr iden ot Dünyanın Bakü Moskova'dan icaze almış bir put naftı melik oluyor. Tasvir ediniz,Bakü naftı muhtaçtır. Naft Moskova'da daha ucuzdur. Naftımız Rusya'nın kendi mali ve milli serveti gibidir.

28 Mayıs'ta Azerbaycan Türk halkı istiklalini ilan etmekle kendi doğuma , sevimli ve şefkatli anasının koynunda azat bir Türk medeniyeti kurmak azat bir Türk sanatı , Türk edebiyatı hayatı yaratmak istiyordu. Buna memanet gösteren Rusya'nın bu asıl çar hakimiyetidir. Azeri Türkleri biliyorlar ki Rus bayrağının kırmızı rengi boyayan Türk halkının günahsız adıdır.

Azerbaycan Türk halkının masumane akan kanından fırlayan milli, Rus ağalarının son kürtaşı olacaktır.

Ey Türk halkı! Seni azat edecek ve yaşatacak kanlı mübarezeyle bütün gücünle hazırlan: Seni bu mübarezede halas idecektir. Azerbaycan istiklalini bir defa

kurduk ikinci defa kurmak beceriyine maliksin! Düşmanı tanı, milli intibahını yükselt, hak senindir!

Yaşasın Azərbaycan istiklali!

Yaşasın üç renkli bayrağımız

Mahvolsun Rus cihangirliği!

Hayat-ı Merkeziy 28 Nisan 1923 Nahbi sene

آذربایجان قومونست فرقهسی نه در ؟

نویسنده: یاسین

سوویت دیپلوماتلری ، ایمپریالیست اولدیلری یوزلرینه وورولدیفی و آذربایجان عسکری قوت واستیلاصورتیله کیمدکاری ادعا اولوندیفی زمان ، سوویت اصول اداره سنک آذربایجان عمله و کوییلری طرفندن تأسیس اولوندیفی و قزیل اوردونک قیام ایدن آذربایجان عمله و کویلوسی نامنه دعوت اولوندیفی ایلری سوربورل .

آذربایجان سوویت اداره لرنده کی مأمورلرک یوزده تمثیلی روس ، یهودی ، ارمنی و سائر تورک و آذری اولیانلردن عبارت اولدیفی « یکی قافقاسیا » دفعه لرله یازمشدر .

قط سوویت دیکتاتورنه سنک حد ذاتنده قومونست فرقه سنک دیکتاتورنه سی دیمک اولدیفی نظره آلارق آذربایجان قومونست فرقه سنک نه صورته شکل ایله دیکینی ایکی جبهه رؤیتدن کورمک شایان اهمیتدر .

برکره آذربایجان قومونست فرقهسی ایله روسیه قومونست فرقهسی ارسندنه کی مناسبات و روابطی تشخیص ایله مک لازمدر : آذربایجان قومونست فرقهسی مستقل برملکت و ملتک پاریسی دکلدلر : فرانسه ، آلمانیا و سائر مستقل مملکتلرک قومونست فرقهلری کی آذربایجان قومونست فرقه سنک روسیه ایله اولان مناسباتی بین الملل بر مؤسسه توحید اولان ۳ نجی اینترناسیونال واسطه سیله دکلدلر . آذربایجان قومونستلری سائر آشاری بولتان کورجستان ، ارمنستان و اوقرانیا قومونستلری کی دوغروندن دوغرویه روسیه قومونست فرقه سنه تابعدرلر . دیره کتیفلری اینترناسیونالدن دکل ، روسیه قومونست فرقهسی هیئت مرکزیه سندن آلپور و عموم روسیه فرقه سنک قونفره لرنه اشتراک ایدیور و هیئت مرکزیه سندن ، کوندریلور . شوبله که آذربایجان قومونست فرقهسی ملی و مستقل بر تشکیلات اولمایوب ، محلی و روسیه یه منسوب بر عضویندر .

هرنه قدر آذربایجان سوویت حکومتی ، نظری اولارق ، مستقل بر حکومت کی ، بر موجب معاهده ، سوویتلر اتحادیه داخل اولبورسه ده بومستقل حکومتک مدبری بولونان قومونست فرقهسی اداره ایله دیکي مؤسسه مک حائر اولدیفی نظری استقلاله دخی مالک دکلدلر .

روسیه قومونستلرنک اینترناسیونال کسوه سی آتنده روس وحدتی و روس سیاستی تطبیق ایله دیکلرخی اثبات ایدن الک جانلی دلیللردن بریسی ده بو ، اسکی روسیه حدودی داخلنده تشکیل ایدن ملی قومونست فرقه لرنه ، قومونست منطق و دائره سنده اولسه ده ، استقلال و برمه دیکلریدر .

اسکی روسیه یی دکل ، یکی سوویت جمهوریتلری وحدتی

تأمین ایتک ایسته دیکلرخی ادعا ایدن موسقوامستولرک ارمنستان و کورجستان قومونستلرنه نهدن مستقل بر فرقه سنک ایتک استقلال و برله بور ؟ سؤالی صورتی ایجاب ایدر . نهدن بر آلمان ، بر بولغار ، بر تورکیه قومونستلرک ۳ نجی اینترناسیونالده ، ملی بر عضویت اوله رق ، حقیقت وارده بر آذربایجان ، بر کورجستان ، بر تورکمنستان اولمایوب صلاحیت تمثیلیه سنی روسیه قومونست فرقه سنه ایله مشدر ؟ ...

بو سؤالک جوابی هرشیدن زیاده آذربایجان قومونست فرقهسی دلیلن تشکیلاتک نه کی عناصر لمیه دن تشکیلی تدقیق ایتکله و برمک اولور .

معلوم اولدیفی اوزره ، آذربایجان یوزده سنک عصر لردن تشکیل ایدیور . بوبله ایکن آذربایجان قومونست فرقه سنک هیئت عمومیه سی ، ملیت اعتبارله باشقه ملیت ممثلارندن عبارتدر . سوزمه ک تصدیق ایچون قومونست فرقه سنک کندی معلومانه مراجعت ایدلم :

۱۹۲۳ سنه سنه عائد رسمی استاتستیکه نظره ، آذربایجان قومونست فرقه سنک باکو تشکیلاتک ملیت اعتبارله تشکیل اشاعیده کی استنده ایمش (۱) : روس - ۱۹۳۱ ، تورک - ارمنی - ۴۸۹ ، سائر - ۳۱۳ . (۲۷۳۳ اجنیه عامه سی ۹۷۴ تورک . بوتورک لرنه نه قدری یرلی اذریلردن عیله اولدیفی بللی دکلدلر)

دیمک که آذربایجان اداره و قدراتی حل ایدن مؤسسه یالکیز یوزده ۲۵ تورک نامنی طاشیور .

فرقه مک حاکمیت دکل ، مخالفت زماننده اولان وضعیتی ده مراقلیدر . باقالم آذربایجان عمله و کویلوسی و « زحمت کش خلق » نامنه روسیه یی « دعوت » ایدن « آذری مؤسسه » کیلردن عبارت ایمش . بو مصافی تشکیل ایدمک بولونان آذربایجان قومونست فرقهسی باکو تشکیلاتک چالیشان اعضاسی حقیقه و بریلن استاتستیکدن استخراج عینی منبعک معلومانه کوره : ۱۴۱ اعضادن اجنیه ۲۵ دکلدلر . [۲] که ینه یوزده ۲۵ دکلدلر .

هیئت عمومیه سی ایله یوزده ۲۵ تورک ودها آذربایجان اعضایه مالک بولونان بو تشکیلاتک ، یهودی و ارمنی نظر ، یالکیز روس اعضاسنی آلپورق تقریباً یوزده نسبتنده اولور .

(۱) ۱۲ نجی فرقه قونفرانسی ایچون آذربایجان قومونست فرقهسی باکو قومیه سنک ماتریاللری . باکو ۱۹۲۳ .

[۲] تورک تعبیری یالکیز آذریلری دکل ، یهودی تورکیه لی وولنا بویلی تورکاردن اولوب آذربایجان یاشایانلری دخی قصد ایدیور .

Azerbaycan kominist fırkası nedir? Sovyet diplomatları emperyalist oldukları yüzlerine vurulduğu Azerbaycana askeri kuvvet ve istila suretiyle girdikleri ada olunduğu zaman Sovyet asval ederesinin Azerbaycan amele ve köylüleri tarafından tesis olunduğunu ve Kızıl ordunun kıyam iden Azerbaycan amelesi ve köylüsü davet olunduğunu ileri sürüyorlar.

Sovyet idarelerindeki memurların yüzde yetmişi Rus, Yahudi , Ermeni ve sayır Türk Azeri olmayanlardan ibaret olduğunu ‘Yeni Kafkasya’ defalarca yazmıştır.

Fakat Sovyet diktatöre senin hedazetinde komünist fırkasının dikdatöresi demek olduğunu nazara alarak Azerbaycan komünist fırkasının ne suretle teşkil eylediğini iki cephe rivayetten görmek şayan-ı Ahmettir.

Bir kere Azerbaycan komünist fırkası ile Rusya komünist fırkası arasındaki münasebet teşhis eylemek lazımdır:

Azerbaycan kominist fırkası müstakil bir memleket ve milletin değildir. Fırkası Almanya vesair müstakil memleketlerin komünist fırkaları gibi Azerbaycan komünist fırkasının Rusya ile olan münasebeti beynelminel bir tevhid olan üç neci internasiva ve estasıyla değildir. Azerbaycan komünistleri sair eşleri bulunan Gürcistan, Ermenistan ve Ukrayna komünistleri gibi doğrudan doğruya Rusya komünist fırkasına tabidirler. Direktiflerini internasiv naldan değil , Rusya komünist fırkası hayat merkeziyesinden alıyor. Umumi Rusya fırkasının kongrelerine şatır idiyor ve heyet merkezlerinin katip umumileri moskovdan , Rusya fırkası heyet merkeziyesinden gönderiliyor. Şöyle ki Azerbaycan komünist fırkası milli ve müstakil teşkilat olmayıp, mahalli ve Rusya’ ya mensup azaviyettir.

Her ne kadar Azerbaycan Sovyet hükümeti, nazarı olarak , müstakil bir hükümet gibi bir mevcut meahede Sovyetler ittihadına dahil oluyorsada bu

müstakil hükümetin mediri bulunan komünist fırkası idare eylediği müvessanın haiz olduğu nazarı istiklalle dahi malik değildir.

Rusya komünistlerinin internasionanal kesvesi altında Rus vahdi ve Rus siyaseti tatbik eylediklerini isbat iden en cani dillerden bir yeside bu , eski Rusya hududu dahilinde teşkil iden milli komünist fırkalarına komünist muntak ve dairesinde olsada , istiklal virme değildir.

Eski Rusya'yı değil yeni Sovyet cumhuriyetleri vahdetini temin etmek istediklerini adaydan Moskova müstevellilerine Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan komünistlerine neden müstakip birer fırka teşkil etmek istiklali virilmiyor? sormak icap ider.

Neden bir Alman bir Bulgar , bir Türkiye komünist fırkasının üç neci internasionalde , bir azuyet olarak, hak ister ki varda bir Azerbaycan bir Gürcistan , bir Türkistan'ı buna hakkı olmayıp selahiyet temsiliyesini Rusya komünist fırkasına terk eylemiştir ?...

Bu cevabına her şeyden ziyade Azerbaycan komünist fırkası denilen teşkilatın ne gibi anasar limeden teşkil eylediğini tetkik etmekle virmek olur.

Malum olduğu üzere Azerbaycan yüzde seksen Türk unsurlardan teşkil idiyor. Böyleyken Azerbaycan'ı idare eden komünist fırkasını heyet umumiyesi millet itibari ile ekseriyetle başka millet meclislerinden ibarettir. Söz tasdiki için komünist fırkasının kendi malumatına müracaat idelim.

1923 senesine ait resmi istatistike nazaran Azerbaycan komünist fırkasının Bakü teşkilatının millet itibari ile teşkili aşağıdaki listede imiş(1:Rus-1931, Türk - 973 Ermeni -389, Saire- 313. (2733 Ecnebi unsurlara karşı 973 Türk. Bu Türklerinde ne kadarı yerli Azerilerden ibaret olduğu belli değildir.)

Dimek ki Azerbaycan'ı idare ve mukadderatını hal iden müessesenin yalnız yüzde yirmi beşi Türk namını taşıyor.

Fırkanın hakimiyet değil muhalefet zamanında olan vaziyetini bilmek daha merkalidir. Bakalım Azerbaycan amele ve köylüsü ve vali 'zahmetkeş halkı' namına Rusya 'yı 'davet' iden Azeri 'müessesesi' kimlerden ibaret imiş. Bu merakı teskin idecek malumatı biz Azerbaycan komünist fırkasını Bakü teşkilatının gizli

آچی خاطر دل

مفسر بك

قازاخ حبسخانه سی خینجاخینچ دولش ایدی. قاضی
ایلی کئلری بوراده ایدی. بولشویگر کدیکری کیم
کویلده آز جوق صاحب نفوذ اولارک حیسر
طیقامده یدیلر .

— باقساك آء حسن عمو، بونلر دائما کویلده
کدیکلری سولایورلر. اوحالده ناصل اولدی ده
طیقادیلر ؟

معلم یوسف بك بوسوزلرینه حسن عمو :

— آء، صورمه... دیه جواب وردی و برطره
اوزون وآق صفائی آلیله اوقشامابه باشلادی .

قومشولری حسن عمو به « کویزك آووقسی »
دائما حکومت مأمورلرینه قارشو کویلری مدقه
کندیسینی هرکس سهوردی .

حبسه آلدیفنك سببی بر قاج آبدر درختیور، خط
بر دورلو آ کلایه میوردی .

— حسن عمو : جام سنی نه ایچون توقیف
بندن صوراردی .

— والله بیلمیورم ، اشته سنك کی .

معلم یوسف بك قطعاً قونوشماز و کیجه کونوز دوست
بردن بگا دونوب بویوك بر هیجانله :

— جام ، بوناصل اولدی ؟ بوناصل اولدی ؟

یکی قورتولمشدق... هانیا، بوظالمز آناطولی به یارده کیسه
ایدیلر ؟ نه دن کیمه دیلر ؟ نه دن باشمه بلا کیلیر ؟

— اشته اولدی ، عزیزم ...

بوجواب کندیسینی بردرلو قانع ائمه بوری. چتی
فکرلر واردی .

غروب زمانی باقاردق که یوسف بك پنجه رمت بویوك
پارماقفلرندن کوزلرینی اوزاقلره دیکرک مأوس .

برحاله شاعرك سوزلرینی یواشجه دن آغلار کی سور
— درد جوق، همدرد یوق، دشمن فوی ، حاج

آقشام اوستی ایدی . حبسخانهك بوقراکئی ،
طار و اوافق اوطه سنده هیمزی بر سکون استیلا

بلکه ده هرکسک فکری عینی شی ابله مشغول ایدی .
— عجبا صباحه سلامت چیقاجقیمی ؟

پنجه رده دن طیشاری باقان حسن عمو بردن بزه
— یکی بریسی کنیبر ورلر ، دیدی . هرکس

طوغرو قوشدی . برآز صوکرآ قبو آجلدی . کنج
بویلی برضابط ایجری کبردی . آرقاسندن قبو درحال

معلوم اولدینی اوزره بر مؤسسه نك هانکی عنصر ائمه
چالیشمانی تعیین ایچون یالکز علی العاده عضاسی میانده کی
نسبت عددیه بی دکل ، او مؤسسه اوزرنده اجرای نفوذ
واعمال حکم ایدن عوامل آره نده کی نسبتی دخی مد نظره
طوتالیدر . بو نقطه نظردن آذربایجان قومونست فرقه سنده کی
« مسئول ایشچی » تعبیر اولونان مدیرلک ملیت اعتباری ایله
نسبت عددیه لرینی تحقیق ایدلم :

۱۹۲۳ سنه سی استاتستیکنه نظراً باکو تشکیلاتنده
جموعی ۳۵۴ « مسئول ایشچی » وارمش . بونلردن ۱۹۷ سی
روس ، ۷۱ تورک ، ۲۹ ی ارمنی اولوب متباقیسی ملل
سائرهدن ایش . بونلردن کورولبورکه باکو قومونستلرندن
مسئول موقعلرده بولسانلرک یوزده یکریمیسی تورک اولوب
یوزده ۶۰ ی روسدر .

بو نسبتی بز باکو قومونست اوزده کیری کاتلرینک
عددلرنده دخی کوریبورز . مثلاً کاتلرلردن ۱۰۶ سی روس
ایکن یالکز ۳۲ سی تورک ۳۷ سی ملل سائرهدندر .
روسلرک بو ساحه ده کی اهمیتی یوزده یتمشی بیله طومقده در .
ایشته آذربایجان فرقه سی دیه تورک عمله وکولوسی نامنه
حرکت ایدن قومونست فرقه سی بویله ، بر اعتبارله یوزده
۲۵ ، دیگر اعتبارله یوزده ۲۰ تورک اسمنی طاشیان اقلیته مالک
بر روس مؤسسه سیدر .

طبیعیدرکه بو مؤسسه ایچون روسیه بی دعوتدن، روس
اردوسنی آلفشلامقندن ، خارجه قارشو یالکز روس فرقه سی
واسطه سیله تمثیل ایدلمکدن ده اعلابردوق و احتیاج اولماز .
۲۸ نيسان ۱۹۲۰ تاریخنده موسقوایه صراجته قیام
ایدن آذربایجان کولوسی وعمله سی نامنه روس اوردوسنك
آذربایجان ده دعوتی ایچون تلغراف چکن فرقه بویله بر فرقه
ایدی ! ذربایجان نامنه تصنیع اولونان بو تلغرافله باکوده
بولونان روسلر آذربایجان خلقنك حقنی پامال ایدن متجاوز
قزیل اردونك آذربایجانده بولونماسه جهان مدیتی وبالخاصه
شرق افکارعمومیه سنی آلدائی ایچون « مشروع » بر شکل
ویرمك ایسته مشلردر . نه کیم (چیچهرین) کندیسنه واقع
اولان اعتراضلره قارشو متعدد دفعه سویله مشدرکه : « آذربایجان
بز استیلا ائمه دك ، قیام ایدن آذربایجان عمله وکولوسی بز
دعوت ائیدی ، بزده امداده کلدك ! » . بو « دعوت » ک قیزیل
اوردونك حدودی کچدکدن صوکره واقع اولدینی ایله برابر
دعوت ایدنلرک دخی ، سالف الذکر ارقامه نظراً ، کیملردن عبارت
اولدینی نظره آلنیرسه اوزمان سوویت دیپلوماتنك بو ایضاحنك
بین الملل حیلله ویلانك نه پارلاق برعونه سی اولدینی آشکاراولور .
آذربایجان قومونست فرقه سی دیدیکمز شی ، اشته
سوویت دیپلوماتیاسنك بو کی قرضی یالانلری اورنك
ایچون طاسارلامش سیاه یر مؤسسه در .

آذری

hincan

Sayı:15

“ YENİ KAFKASYA “

Sayfa:13

Malum olduğu üzere bir müessesenin hangi unsur lehine çalışması tayin için yalnız alalade azası meyanında ki tespit değil o müesse üzerinde icra nafuz ve amel hakim iden avamel arasındaki tesbiti dahi hat nazarda tutmalıdır. Bu nükte nazarından Azerbaycan komünist fırkasındaki ‘mesul işçi’ tabir olunan müdürlerin millet itibarı ile tesbit atdiyelerini tahkik idelim:

1923 senesi istatiskine nazaran Bakü teşkilatında mecmui 354 ‘mesul işçi’ varmış Bunlardan 197 si Rus 71 i Türk 29 u Ermeni olup mütabakisi mali saireden imiş. Bu rakamlardan görülüyor ki Bakü komünistlerinden müsevvel mukarlarda bulunanların yüzde yirmisi Türk olup %60 Rus’tur.

Bu tesbiti biz Bakü komünist uzakları kitaplarının adetlerinde dahi görüyoruz. Misal kenbarlardan 102 si Rus iken yalnız 32 si Türk ve 37 sidir. Rusların bu sahadaki ehemmiyeti % 70 i bile tutmaktadır. İşte Azerbaycan fırkası diye Türk amele ve köylüsü namına komünist fırkası böyle , bir itibarla % 25 , diğer itibarla % 20 Türk ismi taşıyan kalite bir Rus müessesidir. Tabidir ki bu müessese için Rusya’yı davetten Rus ordusunu alkışlamaktan haraca karşı yalnız Rus fırkası vasıtasıyla temsil edilenden daha ala bir zevk ihtiyaç olamaz.

28 Nisan 1920 tarihinden Moskovaya kıyam iden Azerbaycan köylüsü ve amelesi namına Rus ordusunun Azerbaycan’a daveti için telgraf çeken fırka böyle bir fırka idi! Azerbaycan namına tasni olunan bu telgrafla Bakü’de bulunan Ruslar Azerbaycan halkının hakkını peymal iden mütecavüz kızıl ordunun Azerbaycan’da bulunmasına cihan medeniyeti bilhassa şark efkar umumiyesini aldatmak için ‘meşru’ bir şekil vermek istemişler. Nitekim (çeçeron) kendisine vaka olan itirazlara karşı metadet defasuyla müşdir ki: ‘Azerbaycan’ı biz istila etmedik. Kıyam iden Azerbaycan amele ve köylüsü davet etti. Bizde imdada kaldık!’. ‘Davet’ kızıl ordunun hududu geçtikten sonra vuku olduğu ile birebir davet edenlerin dahi selafezkar arkama nazaran kimlerden ibaret olduğunu nazara alınırsa uzman Sovyet diplomatlarının izahanın

beynelminel hale ve yalanına parlak bir numunesi olduğu aşikar olur. Azerbaycan komünist fırkası didinmez şebi işte Sovyet diplomatlayasının bu gibi karmaşa yalanlarını örtmek için tasalanmış siyasiler müessesidir.

Azeri

ACI HATIRALAR

Kazah cephanesi hıncahınç dolmuş idi. Kazamızın bütün ayları gelenleri burada idi. Bolşevikler geldikleri günden beri köylerde az çok sahip nüfuz olanların hepsini içeriye tıkamakta bilir.

_Baksana, Hasan Ümmi, bunlar daima köylülere yardım için geldiklerini söylüyorlar. O halde nasıl oldu da hepimizi buraya tıkadılar?

Malum bu saf bekan bu sözlerine Hasan Ümmi:

_Ah, sorma...diye cevap verdi ve bir tarafa çıkılıp uzun ve ak sakalını eliyle okşamaya başladı.

Komşuları Hasan Ümmiye “köyümüzün “ derdiler. Daima hükümet memurlarına karşı köylüleri müdafa iderdi. Kendisini herkes severdi.

Hapse alındığının sebebini birkaç aydır düşünüyor, fakat bunu bir türlü anlayamıyordu.

_Hasan Ümmi: canım seni ne için tevkif ittiler? Diye benden sorardı.

_Valla bilmiyordum, işte senin gibi.

Malum Yusuf katiyyen konuşamaz ve gece gündüz düşünüyordu. Birden bana dönüp büyük bir heyecanla:

_Canım, bu nasıl oldu?...Bu nasıl oldu?...Esaretten yeni kurtulmuştuk...haniya, bu zalimler Anadolu'ya yardıma gidecek idiler? Neden gitmediler? Neden başımıza bela kesildiler?

_işte oldu, azizim...

Bu cevap kendisini bir türlü kanii itmiyordu. Beynini delen birçok fakirler vardı.

Gurub zamanı bakardık ki Yusuf bey pencerenin büyük demir parmaklıklarından gözlerini uzaklara dikerek meyas, ümitsiz bir halde şark sözlerini yavaşcadan ağlar gibi söylüyor:

_Dert çok, düşman koyu, akşam üstü idi. Hapishanenin bu karanlık, mezar gibi dar ve ufak odasında hepimizi bir sukut istila itmişti. Bekada herkesin farkı aynı şey ile müşkül idi:

_Anca sabaha selamet çıkacak mıyım?

Pencereden dışarı bakan Hasan Ümmi birden bire:

_Yani birisini getirmiyorlar, didi. Herkes pencereye doğru koştu. Biraz sonra kapı açıldı. Genç ve uzun boylu bir zat içeri girdi. Arkasından kapı derhal kapandı.

أمانسز قورشون وجودینی ده شدیکجه دیواره طایفه
یواش یواش اوطوررکی ، دوشدی ... سولالی ایله کوکشی
صیقمشدی . بلکهده امداد ایچون الی بویندن آسبی اولان
قرانه اوزاشدی . قلبنک اوستنده کی آله قورشون دوغوشدی
برآه سسی بیله ایشیدیلهدی ...

کلزار خانم

جعفر بک اعدامندن برهفته صوکره باکویه بابل
نهسنه نقل ایدلدم . بوراده چکدیکمز معنوی اضطراب و
تشریفندن عاجزم . کیجه لوانوموبیل سسی ایشیدیلدیکه هرکس
ساراریور . هرکس اولوم بکیوردی . هراونوموبیل
قبوسنده طوردیقه ایچمزدن بریسنک مان قورشونه دیزلجکی
یقین ایدردک ... « چه قا » جلادی حاجی الیاس النده رموو
قبوی آچدیقه هیمز میت کسیردک .

جلادلرک حبسخانه جوارنده آرقاداشلرمنه آمیختی
قورشونلرک « تاراق ، تاراق » سسلری کیجه صباحه
قولافلرمنه چینلایوردی .

اوت ، بزده او ششوم کونلرده صانکه یاشیوردی
انسان نه قدر متحمل ایش ، هیشیه طایانیمش ...
کیجه لر کچدیکه آرقاداشلرمنک صافی آزالیوردی .
واستقلال دشمنلری طرفندن کوتورلیور ، بردها کوی
دونه یورلردی ...

یانمزدن چوق سودیکیم ابراهیم باشابی ده کونوردیلر
بزدن ابدیا آیرلدیغی بالطبع بیلدیکم حالده کندیسنی به چوق
بکلم ...

ابراهیم باشابی کونوردیکلری کیجه ایدی . محوس
آرقاداشلردن بری :

— آشاغی قانده قادینلرک آره سنده بر ضابط قاری
وار ایدی . کوره سک نه اولدی ؟ دیدی .

هیجانلی برصاقله : — اسمی نه در ؟ دیدم .
— کلزار خانم .

عمرنده چوق آزهارلر کچیرمش اولان زوالی جعفر
قازاخ حبسخانه سنک دیوارنه طایانه رق کوکسندکی قرانی میتش
آلی ، کوزل وطنی ایله صوکره دفعه وداعلاشان الا کوزلری و آله
یوایتمش صاری قالباغی کوزمک اوکنه کلدی .
یانمده کیلر آکلایوردی :

کلزارخانم قازاخ حبسخانه سنده کی زوجنه یازدینی برکت
بولشه ویکلری آتش برمش . قوجه سنی مقانته ، دشمنه قارشو
رشادنه دعوت ایدیورمش . بومکتوبنده دیورمش که :

— ملتیزک ، استقلالزک ، یکی یوکسلمش مل باغیزک
بوتون مقدساترک وحشی دشمنلری ایله یاپدیغک جهاددن طولای
سنکله افتخار ایده حکم . امین اول بشیکده کی اوغلکی کیجه

او ، سلام ویردی . صاری اینجه بیقلرینک آلتندن برآز
کولومسه بک بزده باقدی .

— قوزوم جعفر ، سنی نره دن آلدیلر ؟ دییه یوسف بک
ضابطک بویننه صارلدی .

مکتب آرقاداشی ایش . کنجه نک سقوطلی اوزرینه کورجستانه
قاجدینی زمان حدودده بولشه ویک مسکری طرفندن پاقلانمش .
جعفر بکی قورو تختنه نک اوزرنده یاتاق وظیفه سنی کورن
کیلی برمیندر اوستنه اوطورتق واطرافنه طوبلاندق .

او ، ایری کوزلری ایله بزلی دقتله سوزهرک غایت ساکن
برطور ایله حکایه ایدیوردی . کنجه عصیانکی آکلایوردی .
یدی کون یدی کیجه دوام ایدن قانلی محاربه لک شدتی ، ملتک
دشمنه قارشو کوستردیکی بوتون قهرمانلقلرینی برر برر کوزمک
اوگنده جانلایوردی . کنجه نک ناصل مغلوب اولدیغی سولدیجه
هیجانی آرتیور ، سسی تیره یوردی . برآز سکوتدن صوکره :
— زوالی قاجاق قنر ! یارالی ایدی ، بیلیم نه اولدی !؟

دیدی .
بش کون حبسخانه ده جعفر بکله برابر قالدق . متاننه حیرت
ایدردک ، او :

— برأولوم ایچین نه دن یشنه بیقلرینکی ایندیردک ، دییه
یوسف بک ایله شاقا ایدردی .

صوکره کونلر ایدی . یوسف بک صوردی :
— عجبا کلزار خانمک معلوماتی واری ؟
— اوت ، خبر آلمش ...

جعفر بک برسنه اول اولتمش . رفیقه سنی کلزار خانم باکوده
معلمه لک ایدیورمش . کندیسندن برایکی دفعه معلومات آلابیلدیکنی
سولایوردی .

برکیجه صباحه یاقین قوغوشمک قپوسی آچیلدی . جعفر بکی
چاغیردیلر . نره به کوتوروله جکشی هرکس آکلادی :

— الله اصمارلادق ، آرقاداشلر ! .. دیدی .. هیمزله
برر برر اوپوشدی . رنکی برآزاق قاجشدی . فقط متاننی
هیچ بوزمایوردی . قپو تکرار قاپاندی . کونوردیلر ...

پنجره اوکنه طوبلاندق . حبسخانه نک اطراف یویوک کارکیر
بر دیوارله محاط ایدی . حصارک ایچریسنده الی تفنگلی اوچ
قیزیل نفر دوریوردی . طاک بری هنوز آغارایوردی . آدملر
قرانلقده زورله سه چیلیوردی . جعفر بکی دیوارک یاننه کونوردیلر .
قلبمک چاریدیغی حس ایندم . جعفر بک صاری قالباغی برآز صول
کوزینک اوستنه اکدی .

— دنیا به ملت ایچون کلدیم ، ملت ایچون ده کیدیورم ! دیدی .
روسجه : « آتش ! » سسی کلدی .

صالداتلر آتش وضعیتی آیر آلامز ، کوزلرم ، بلاختیار ،
جعفر بکه دوندی .

Sayı:15

“YENİ KAFKASYA “

Sayfa:14

O, selam verdi. Sarı ince bıyıklarının altından biraz gülümseyerek bize baktı.

_Kuzum Cafer, seni nereden aldılar? Diye Yusuf Bey zabitanın boynuna sarıldı.

Mektup arkadaşıymış. Gecenin sukutu üzerine Gürcistan’a kaçtığı zaman hududda Bolşevik askerleri tarafından yakalanmış.

Cafer bana kuru tahtanın üzerinde yatak vazifesini gören kirli bir minder üstüne oturarak ve etrafına toplandık.

O iri gözleri ile bizi dikkatle süzerek gayet sakın bir tür ile hikaye edebiliyordu. Gece isyanını anlatıyordu. Yedi gün yedi gece devam iden kanlı muharebelerin şiddetini, milletin düşmana karşı gösterdiği bütün kahramanlıklarını birer birer gözümün önünde canlanıyordu. Gecenin nasıl megalub olduğunu söyledikçe heyecanı artıyor, sesi titriyordu. Biraz sukuttan sonra:

_Zavallı kaçak Kanber! Yaralı idi, bilmem ne oldu!?didi.

Beş gün hapishanede Cafer ile beraberken birebir kaldık. Metanetine hayret idecek. O:

_Bir ölüm için neden yine bıyıklarını indirdik, diye Yusuf bey ile şaka iderdi.

Son günler idi. Yusuf bey sordu:

_Acaba Gülizar hanımın malumatı var mı?

_Evet, haber almış...

Cafer Bey bir sene evvel evlenmiş. RefİKası Gülizar Hanım Bakü’de muallimelik idiyormuş. Kendisinden bir iki defa malumat alabildiğini söylüyordu.

Bir gece sabaha yakın koğuşumuzun kapısı açıldı. Cafer Beyi çağırıldılar. Nereye götürüleceğini herkes anladı mı :

_Allaha ısmarladık, arkadaşlar !... dedi: Hepimizle birer birer öpüştü. Rengi birazcık kaçmıştı. Fakat metanetini hiç bozmuyordu. Kapı tekrar kapandı. Götürdüler...

Pencere önüne toplandık. Hapishanenin etrafı büyük bir duvarla örülü idi. Hasarın içerisinde eli tüfekli üç kızıl nefer duruyordu. Tan yeri henüz ağırıyordu.

Adamlar karanlıkta zorlasa çalıyordu. Cafer Beyi duvarın yanına götürdüler. Kalbimin çarptığı hissettim Cafer Bey sarı kalpanını biraz sol gözünün üstüne ekti.

_Dünyaya millet için geldim, millet içinde gidiyorum! Didi. Rusça: “ateş!” sesi geldi.

Saldetler ateş vaziyeti alır almaz, gözlerim, bela ihtiyar Cafer bana döndü. İmansız kurşun vücudunu destekçe duvara dayanarak, yavaş yavaş oturur gibi düştü...Sol eli ile göğsünü sıkıyordu. Banada imdat için elini boynundan asılı olan Kur'an'a uzatmıştı. Kalbinin üstündeki eline kurşun dokunmamıştı. Bir ah sesi bile işitilmedi...

Cafer Bey idamından bir hafta sonra Bakü'ye bayıl hastanesine nakil idildim. Burada çektiğimiz ızdırap vaziyetleri tariften acizim. Geceler otomobil sesi işitildikçe herkes sararıyor herkes ölüm bekliyordu. Her otomobil hapishanenin kapısında durdukça içimizden birisinin hemen kurşuna dizileceğini yakınabilirdik... “çeka” celladı dahi İlyas elinde kapıyı açtıkça hepimiz mit kesilirdik.

Cellatların hapishane çevrende arkadaşlarımıza attıkları kurşunların “tarak, tarak” sesleri gece sabaha kadar kulaklarımızda çınliyordu.

Evet, bizde o meşum günlerde sanki yaşıyorduk... İnsan ne kadar mütahammil itmiş, her şeye dayanırmış...

Geceler geçtikçe arkadaşlarımızın sayısı azalıyordu. Millet ve istiklal düşmanları tarafından götürülüyor, bir daha geri dönmüyorlardı.

Yanımızdan çok sevdiğim İbrahim Paşa'yı da götürdüler. Bizden ebediyyen ayrıldığını bildiğim halde kendisini yine çok bekledim...

İbrahim Paşa'yı götürdükleri gece idi. Mapus arkadaşlardan biri:

_Aşağı katta kadınların arasında bir zabıt karısı var idi. Göresen ne oldu ? didi.

Heyecanlı bir meraklar: _İsmi nedir ? dedim.

_Gülizar Hanım.

_umurunda çok az baharlar geçirmiş olan zavallı Cafer bey kazah hapishanesinin duvarına dayanarak gövdesindeki kur'an'ı sıkı eli, güzel vatani

ile son defa ve dolaşan ela gözleri ve alkanına boyanmış sarı kalpağı gözümün önüne geldi.

Yanımızdakiler anlatıyorlardı :

Gülizar Hanım Kazah hapishanesindeki zevcesine yazdığı bir mektupta Bolşevikleri atıştırmış. Kocasını metanete, düşmana karşı reşadete davet idiyormuş. Bu mektubunda diyormuş ki: Bütün maktusatımızın vahşi düşmanları ile yaptığın cihattan doluya seninle iftihar edeceğim. Emin ol beşikteki oğlunu gece muharebelerinin hikayeleriyle büyüteceğim.

محاربہ لرنک حکماء لری ایلہ بیوتہ حکم . ناموسسز یاشامقدن ایسه
ناموسله اوله نك مرجع اولدیغی کندیسنه آکلاناچم ! دشمن
کوکسی نشان آلان الا کوزلرکی اوپرم ، عزیزم ...
ا کلاشلان بوکتوب بولشه ویکلرک الہ کچمش . کلزارخام
سود امر چوچنی ایلہ برابر حبسه ایشدر .
ینه بر اقشام ... ساعت اون برایدی . قبوده براو توموبیل
طوردی . بو تون حبسخانه ینه صارصلدی ، هر طرفی هیجان
بورودی .
— کلزار خانمی کورتور دیلر ! ... جله سی محبوسلارده سنده
بایلدی .
آشاغی دن چوچنی اغلاماسی کلیوردی .
براز صوکره اومشوم « تاراق ، تاراق » سسی کلدی ...
طیشاری قرانلق ایدی . ییلدیزلر کوزو کیموردی . بحر خرنک
طالقه لری حرصلی بر ایکیلی ایلہ باییل حبسخانه سنک حصارنه
چار پیوردی ...

میم

استعمول شریب لری

— ۳ —

مرسل زاده پیری بک

استیلا قاصیر فاسی ایچنده غائب اولان آذری
کنجلرندن بریسی ده مرسل زاده پیری در . دها اوتوز
یاشنه وارمادن محو ایدیان بوکنجک شهادتی ، شخصی
حقنده اطعشان بخش بر فکر ویره بیلیر .
روس مکتبی تربیه ایتدیکی تورک کنجلرکنی تمثیلہ
سعی ایدیور ملی بئلکرنی احیایه جالیشیوردی . شویله که
تحصیلنی یالکر روس مکتبندہ آلان تورک کنجلری
ایچدن ملی بئلکنه مربوط اولانلر نوادر دن عد اولنیوردی .
با کونک « بنا قاضی » کویندہ دوغوب « ره آلی »
لیسه سی بیتیره مرحوم پیری بک ، ملی بئلکنی دویان
زمره دندی . بوندن طولای بولیسہ یی بیتیرن دیگر امثالی
کبی تورکجه یی بابانجی دکلدی ؛ او ، ملی هویتی بیلدیکی کبی
ملی دینلہ ده بیلهرک مکتبی اویله اتمام ایشدی . دها
لیسه نك صوگ صنفلرنده ایکن معروف آذری غزته جیسی
هاشم بک وزیر وفک غزته لرنده اولجه مترجمک وصوکر
محورک یا بمقله آذربایجان مطبوعاتندہ اپی خدمتی سبق
ایشدر .

مکتبدن مأذون اولدقدن صوکره یی
ابتدائی مکتبندہ برقاج وقت مطبکده
تحصیلنی اکمال ایتک مقصدیلہ روسیہ کینس
ظهوره کلن اختلال دولایسیله با کوه عیبت
ملی تشکیلاتلرده چالیشمغه باشلامش و
فرقه سی « مساوات » ک فعال اعضا رکن
روسیه انقلابی متعاقب علی مختاریت
تورکستانلیر ، تشکیلات یامقی ایچون باکو ملی قوت
خصوصی بر هیئت واسطه سیله برقاج
ایشلردی . بو آرزو اوزرینه کرک ملی قوت
مساوات فرقه سنک انتخاب ایدوب کونس
ذاتدن بریسی ده مرحوم مرسل زاده
بک فعال یارانیلان بوکنج ، تورک
چالیشهرق قومیسرک کبی مهم
ایشدی . « کدره نسکی » حکومتی
بردنبره شدت کسب ایدن ارنجای
تاشکندی ترک ایتک مجبوریتندہ قالمش
آراسیرا کاه ده نیکی کاه بولشه ویزم
ایدرک آذربایجان تهید ایدن روس
مجادله نك خادم لرندن اولمشدر .
ملی آذربایجان حکومتی زمانندہ
باکو تشکیلاتی فعال اعضاسندن
قونفرانس لریله بالخاصه پترول
کندیسی چوق سه ویرمش و شهرتی
حقیقه مرحوم اووقتلر عمله آراسندہ
قوتلی روس تشکیلاتلرینه قارشی
موفقیتلی بر صورتده نفوذ اجرا
۲۷ نisan یوم مشغومی متعاقب
موقعی تحکیم ایتک ایچون بولشه ویکجه
بولومالیدی . بومقصدله قارشیلرینه کلن
دوتمشر واعداملرینه حکم ویرمشلردی .
پیری ده وارده . اونی برقاج آرقداشله
آطه سنه چیقارمشلردی . اولوم آطه سنه

Sayı: 15

“YENİ KAFKASYA”

Sayfa:15

Namussuz yaşamaktan ise namuslu olmanın mercuh olduğunu kendisine anlatacağım! Düşman konusunun nişan alan ela gözler ki öperim, azizim...

Anlaşılan bu mektup Bolşeviklerin eline geçmiş. Gülizar Hanım sevda çiçeği ile beraber hapse alınmıştır.

Yine bir akşam...Saat 11 idi. Kapıda bir otomobil durdu bütün hapishane yine sarsıldı her tarafı heyecan bürüdü.

_Aşağıdan çıkan ağlaması geliyordu.

Biraz sonra “tarak, tarak” sesi geldi...

Dışarı karanlık idi.

Yolda yıldızlar gözükmüyordu bahri hazin dalgaları her Salı hapishanenin hasarına çarpıyordu.

Mim

İSTİKLAL ŞEHİRLERİ

(3)

Mirselzade Piri Bey

İstila kasırgası içinde kayıp olan Azeri gençlerinden biriside Mirselzade Piridir. Daha 30 yaşına varmadan mahvedilen bu gencin şehadeti şahsi hakkında verilebilir.

Rus mektebi terbiye gittiği Türk gençliğini temsile saii ediyor milli benliklerini imhaya çalışıyordu. Şöyle ki tahsilini yalnız Rus mektebinde olan Türk gençleri için milli benliğine merbut olanlar nevardan oluyordu. Bakü’ye “bana kazı” köyünde doğup insani “re alanı” lisesini bitiren merhum piri bey, milli benliğini duyar. Bundan dolayı bu liseyi bitiren diğer emsali gibi Türkçe’ye yabancı değildi ; O, milli heyetini bildiği gibi milli dilinide bilerek mektubu öyle etmem istemişti. Daha lisenin son sınıflarındayken maruf Azeri gazetecisi Haşım Bey vezirfan gazetelerinde ve sonra yapmakla Azerbaycan matbuatın da ipi hedameti sabuk itmiştir.

Mektepten mezun olduktan sonra büyüdüğü köyün iptidai mektebinde birkaç vukuat girişiminde bulunmuş ve ali tahsilini ikmal etmek maksadıyla Rusya

ya gitmişse de zuhura gelen ihtilal dolayısıyla Bakü'ye avdet iderek milli teşkilatlarda çalışmaya başlamış ve bilhassa milli Azeri fırkası “ müsavet” n faili azalarından biri olmuştur.

Rusya inkılabını milli muhtariyet teşkil eden Türkistanlılar, Teşkilat yapmak için Bakü milli komitesinden hususi bir heyet vasıtasıyla birkaç şahıs talep etmişlerdi. Bu arzu üzerine milli komitenin ve müsafet fırkasını intihap edip gönderdiği 3 zaattan biriside merhum mirsalzade idi. Fıtraten pek faal yaratılan bu genç Türkistan da iktidarı fevkinde çalışarak komiserlik gibi mühim makamlar dahi işgal itmişti. Hükümeti zamanında Türkistan da birden bire şadet gasp iden irticai hareket esnasında taşkındı. Terk etmek mecburiyetinde kalmış ve memleketine dönerek ara sıra kah Bolşevizm şeklinde zuhur iderek Azerbaycan'ı tehdit eden Rus emperyalizmine karşı mübadelenin hadaleleri olmuştur.

Milli Azerbaycan hükümeti zamanında Sovyet fırkasının Bakü teşkilatı faal azasından olan Piri Bey tatili konfor insanlarıyla bilhassa petrol ocakları amelesi nezlinde kendisini çok sevdirmiş meşhuriyetini temin eylemişti. Hakikaten merhum ameale arasında vücuda getirilen kutlu Rus teşkilatlarına karşı birkaç arkadaşıyla bire bir bir surette nafus icra ediyorlardı.

28 Nisan yum meşvumanı mütakip tehsis iden idare mükani tahkim etmek için bolşevikçe tethişşatde bulunmalıydı. Bu maksatla karşılarına gelen bir çok dövmüşler ve adamlarına hüküm vermişlerdi. Bunlar meyanında Piri de ordu onu birkaç arkadaşla birebir “kavim” atasına çıkarmışlardı. Ölüm atasına çıkarılan.

میری زاده حسین بك (۲۴) مهدی زاده (۲۵) صدر الدین میرزا (۲۶) بهادر و کیلی ؛

مجلس معونه اعضا مندره : (۲۷) رضا یوزدرك (مهندس) ؛ (۳۸) شیخ زمانلی محمد باقر ؛ (۲۹) اخوند زاده مرآتلی بك ؛ (۳۰) اخيجان مصیب بك (حقوقدن مأذون) ؛ (۳۱) زیادخانلی اسماعیل خان (سابق دوما معونلردن و حقوقیونلر)

محررين علماء و معلمين مندره : (۳۲) کوچرلی فريدون بك (ترجمه حالی ۳ نومرولی یکی قافقاسیاده مندرچدر) ؛ (۳۳) پروفیسور زینین ؛ (با کودارالفونوی تاریخ و ادبیات فاکولتهسی مدیری بولنان بوذات مشهور مستشرقلردن اولوب اذربایجان جوورینته التجا ایله مشدی و با کوده شرق تاریخی و عرب لسان و ادبیاتی کورسیسی اشغال ایدیوردی . عینی زمانده شرق اسلامی تدقیق جمعیتک مؤسس و مدیری ایدی) . (۳۴) مرسل زاده پیری بك (اذربایجان غربیهسی محرزلردن مفصل ترجمه حالی اشوب نسخه ده) ؛ (۳۵) قبول زاده اسلام بك (خدمات ملیهسی ایله متمیز دکری معلملردن مفصل ترجمه حالی ۸ نومرولی یکی قافقاسیاده) ؛ (۳۶) میرزا عباس . (پداغوزی ساحه مندره قیمتدار امکلری ایله معروف معلملردن) ؛ (۳۷) معلملردن موسی بکوف که معلمه اولان رفیقهسی ایله برابر قورشونه دیزلردن (۳۷) آنفالذکر معلمک رفیقهسی وسیله خام که سوت امر چو جوغندن ایریلارق اعدام اولونمشدر ؛ (۳۹) تجارت مکتب عالیسی مداوملردن و حرارتلی ملیت پرور کنچلردن اولوب رئیس وکلا نصیب بك مرحومک کاتب خصوصیسی بولونان قاسم زاده قاسم بك .

مأمورین ملکیه و سایر صنوف اهالی مندره : (۴۰) کجه والیسی خدا داد بك (دوقنور - جراح) ؛ (۴۱) مجید بك وکیلی ؛ (۴۲) باکو والیسی هودی ؛ (۴۳) باکو پولیس مدیری میرزا زاده رستم بك ؛ (۴۳) کنجه عصیانی قهرمانلردن قیر ؛ (۴۵) توخا بلدییه رئیس ازاك بك ؛ (۴۶) اغداشلی الف اوغل محرم بك ؛ (۴۷) جمال چاووش . بولشه ویک عالنده جمال باشا نامیله معروف بولنان بوذات اخلاک عقبنده حبس ایدلندی . حبسدن ازاد ایدلکدن صوکره لنگران قضاسنه قاچش واوراده اهلانک باشنه کچارک بولشه ویکره قارشلی ایرله مقاومت ایله مشدر . یوسف جمال بك مرحوم ؛ عن اصل ، شرق اناتولی اهلیندن اولوب بوتون موجودیتیه اذربایجان استقلال و حاکمینه ربط قلب و بندل موجود ایتش برفدائی ایدی . خاطره احترا می آذربایک قلبنده مدفوندر . (۴۸) مظفر حسین - وولغا بویلی شمالی تورکلردن و باکو تورک عملیهسی برانکنک کاتبی . (۴۹) ظریف افندی - وولغا بوی تورکلردن . (۵۰) رستم بکلی مصطفی بك (اغداش اعیانندن) (۵۱) اسفندیار مرادوف ؛ (۵۲) یوسف ابراهیم عمله لر ارسنده صاحب نفوذ اولوب نصیب بکله برابر عالی اولمشدر . (۵۳) اقا بالا مجید - متنفذ عمله دن . (۵۴) موزخ سیدکه اولومه کیدرکن کوستردیکی متانیله بوتون ارقداشلری حیران براقشدر .

محکوملردن بعضیستنده ضعف علامتی کورن پیری بك « آرقداشلر مرد اولالم ! » دیه واپوردن قرهیه ایلك آتیش وکوکسینه صاپلانان ظالم قورشون تفنک ناملوسندن چیقارکن جسور پیری بك آغزنده « یاشاسین استقلال ! » صیحهسی شکنده برانعکاس حاصل ایله مشدر . شهیدلر جسدی دگزه آتیشدر . نهوت ، سوکیلی پیری بك حالا خاطر مددر : تورکستانه کیدرکن واپور ! کوکرته سنده ، قولدن چکدرک « آه بیلسهک دکزی نه قادر سوهرم ! » دیمشدک . شمدی آرتق سونیمه لی سک ده کیلمی ؟ قانلی مسئوللر اوزرکده جوشغون دالغالردن برتر به یاپدی و بوضو رته چوق سودیک خزره اولاشمش اولدک . . . مفکوره ک ملتکه حقیقی حیات کوستریرکن ، کندیکه ئولوم یولی کوستردی ، بویول سنی عالم شهودده بزدن چوق اوزاقلره کوتوردی . فقط سنک خیالک مبارک استقلالمک دیکر شهیدلری کی دایما بزمه در . بز سنی اونو تمیاجنر خدمتلیریکی دایما آتشین عشق و حرمت مزله یاد ایده جکنر و یاقین آئیده حر و مستقل اذربایجانک سینهنسند دیکه جکمز استقلال شهیدلری آیده سنده سنکده نامک حک ایدیه جکدر . . . کول تکین

استیلا قریانلرینک برلیسته سی

نسخه مخصوصه مزک دیکر ستونلرنده ذکر اولنان شهدای استقلالدن ماعدا بولشه ویکلر طرفدن قورشونه دیزان اذربایجان قریانلردن برقسمنک اسملرینی ، برخاطره منتداری اولق اوزره ، آشاغیه درج ایدیوروز . تأسف ایدیوروز که بو قریانلردن یالکریک محدود برقسمنک فوطوغرا لیرینه مالکیز . اونک ایچون انجق بش فوطوغرافله اکثفا اتمک مجبوریننده قالدق .

اوردو امراء و ضابطان مندره : میروالردن : (۱) یوسف ابراهیم بك ؛ (۲) قایطا باشی حمید بك ؛ (۳) سلیموف حبیب بك ؛ (۴) دلخاس مراد کرای ؛ (۵) کاظم میرزا ؛ (۶) سولک و بیج سلیمان بك ؛ (۷) هاشم بکوف ؛ میرالایردن : (۸) رستم شیخلینسکی ؛ (۹) قالاچف ؛ (۱۰) سلیمانوف ؛ (۱۱) خازن ؛ (۱۲) جلایف ؛ (۱۳) قودن ؛ (۱۴) ماقایف (کورجی) ؛ (۱۵) قدلی یوزباشی ؛ خدا ویردی خودش ؛ یوزباشیلردن : (۱۶) قونستانینو بیج (له) ؛ (۱۷) احمد زاده یعقوب بك ؛ (۱۸) قائم مقام علی زاده آتی بك ؛ (۱۹) ملازم ثانی طالشخانلی ائاس بك ؛ ملازم اولردن : (۲۰) فتاخوف ابراهیم بك ؛ (۲۱) اخوند زاده جعفر بك ؛ (۲۲) اقالاروف فرهاد بك ؛ (۲۳)

Sayı: 15

“YENİ KAFKASYA”

sayfa:16

Mahkunlardan bazısında zayıf alameti gören Piri Bey arkadaşlar mert olalım! Diye ve vapurdan karaya ilk atlamış ve göğsüne saplanan zalim kurşun tüfeğinin namlusundan çıkarken cesur Piri Bey ağzında “yaşasın istiklal!” sıhası şeklinde bir an hasıl eylemiştir. Şehitler cesedi denize atılmıştır. Nevaet su kili Piri Bey hala hatırımdadır: Türkistan da giderken vapur! Güvertesinde, kovulmadan çıkarak “ah bilsen denizi ne kadar severim!” demiştin. Şimdi artık söyliyeseñ değil mi? Kanlı mestullar coşkun dalgalardan bir torba yaptı ve suretle çok sevdiğin huzura gelmiş oldun!...

Mefkurenin millet ki hakiki hayat gösterirken, kendi ki tulum yolunu gösterdi bu yol seni alim şehvette bir den çok uzaklara götürdü. Fakat sesinin hayalin mebarın istiklalimizin diğer şehitleri gibi daima bizimledir. Biz seni unutmayacağız hedematları yeni daima ateşin aşk ve hürmetimizle yad edeceğiz ve yakın ayda her müstakil Azerbaycanın sinesinde doğacağımız

Kül Tekin

İstiklal kurbanlarının bir listesi

Nüsha mahsusamızın diğer sütunlarında zikir olunan şehidi istiklalden mada Bolşevikler tarafından kurşuna dizilen Azerbaycan kurbanlarından bir kısmının isimlerini, bir hatıra müntedarı olmak üzere, aşağıya derç idiyoruz. Tesüf idiyoruz ki bu kurbanlardan yalnız pek mahdud bir kimsenin fotoğraflarına maliis onun için ancak 5 fotoğrafla iktifa itmek mecburiyetinde kaldık. Yusuf İbrahim Bey;2) kayıt başı Hamit Bey ;3) Selim Habib Bey;4) delhaz merat keri;5) kazan mirza;6) sulkaviç Süleyman bey;7) Haşım Bakuf; Emir alırdan;8) Rüstem Bey;9) kalacaf ;11) hazan 12) celaif;13) kuden;14) konsantinoviç(l;17) Ahmet zade Yakup Bey;18) Kasımkan Alizade Teki Bey;19) melazım sanı dalaşanlı esi bey; melazım olurlaardan;20) Fetahif İbrahim;21) Ahunatzade Cafer Bey;22) Akalaruf Ferhat Bey;23) Mirizade Hüseyin Bey;24) Mehdizade;25) sadrladin mirza;26) Bahadır ve köylü;28) raza yüzer bey;29) şeyh zamanlı mahmut baki;29)

Göçürlü Feridun bey (numaralı yeni Kafkasya da münderiçtir.) ,33 Parufsar zemin; (Bakü’de rafnüni tarihini vadiyet fakültesi müdürü bulunan bu

Türk memleketlerinden mükadderatı ile aşına olmak isteyenler, “küçük Türkiye” tabir olunan kardeş Azerbaycan Cumhuriyetini tarihini teşkiliyle ahval hatırasına lakat kalmazlar bu hususta en lüzümlü mavmai pek toplu olarak bulmak isteyenler, iş bu kitabı elde ittiler kitabın muafî Türk aleminde aşar kalmayı ve mehahedet siyasi ile maruf resulzade Mahmut Emin Bekirdir emrin kıymet sevkiasını tayin için bu kadar yeni söylemeliyiz ki Emin Bey bu eserini sabuk Azerbaycan şura-i millisi riyası saftıyla yazmışlardır. Pek selahittir bir kam gayet sade bir ulsüp ile yazılan bu eser 11 firmadan ibarettir kanı üserinde siyaha bürünmüş Azerbaycan bayrağı tersim idilmiştir. İyi kağıt üzerine basılmış ve pek çok tarihini tasvirlerle bir katah haritayı dahi ihtiva eylemektedir. Kitabın fiyatı İstanbul’da 50 kuruş , taşrada 60 kuruştur. 1 keser kitapçılarda bulunur. İsteyenler ‘Yeni Kafkasya’ idaresinde müracat edebilirler. Adres: Cegaloğlu’nda Emdi Matbaası’nda ‘Yeni Kafkasya’ idaresinde.

Resülzade Mahmut Emin Beyin , Bolşevik takibatından kaçarken,yolda yazdığı Bevdebi-siyasi eser tabi ve neşr olunmuştur.Muzuvu ferdisinin şehannemesinden alınan bu Resül’e , malufun tarifince , Azerbeycan Cumhuriyeti’nin Serkezeşt hürriyetine ait bir mersiyedir. Eser Azerbeycan gençliği hürriyet ve stiklal yolunda mücadeleyle deva tidir. 80sahifeden ibaret olan bu eser , nüshası 20 kuruştan firhat olunur. Toptan alanlar nüshayı 20 kuruştan hesap olunur. İsteyenler ‘Yeni Kafkasya’ idaresine müracat edebilirler.

‘Yeni Kafkasya’ abone şartları

Türkiye’de seneliği 160 kuruş ;6 aylığı _75 kuruş

Memalik ecnebiyede seneliği 155dolar ;6 aylığı 70dolardır.

Adres: İstanbul Çarşı Kapı Kandilli Sokak, numara 5

İran Şehri

Anadolu Mecmuası

Birliğinde İranlı güzide
tarafından

Menvir Türk gençliği

Gençler tarafından ayda

Yeni intişare başlayan bu

Bir neşr olunan Farisi

mecmuanın ilk nüshası

Mecmuadır.Nefis bir surette

idaremize gelmiştir.

Metnu münderacat ile neşr
olunuyor.

Tavsiye ideriz.

Milli Mecmua

Darülfünun medreselerinden bazısının

İştirakı ile 2haftada bir intişar eden bu

Bu mecmuayı kararlarımıza

Tavsiye ideriz.

آذربایجانک بویوک کونی

Azerbaycan

بو کون یکی اسلام تاریخک بویوک برکونیدر. بو کون ایلك نوزک جمهوری تاسیس ایتیش، آذربایجان اعلان استقلال ایله مشدر.

۲۸ مایس تاریخی ایله قید اولونان بو کوندن شمعی آلتی

سهدر کچور. کچن بوالی سنه لک نسیئتاقصه ردورده یاشادیغمز تاریخی عصرک عظمت و جانلیغی نسیئنده، بویوک امیدلره درین یاسلاردن مرک اولان بو کونلر، تاثیر و اهمیت اعتباریله، بک بویوک بر تاریخ دورینی تشکیل ایدر.

بوز سنه اول سگیز اون خانلق شکنده روسیه

ایمپریالیزمنک آسارته کچن آذربایجان تورکلیکی (دوچار)

اولدینی مظالم و تحقیراته مقابل وجدان ملیسی ادراک و وحدت سیاسی سنی اکتساب ایتیش اولدینی حالد

حرب عمومی ایله باشلایان تاریخی دونوم گوشه سنه کلیوردی. بو گوشه یه تعلیق اولونان لوحه ده «ملت ترک خلاصی» دیه یازیلوردی.

تور که ده داخل اولدینی حالد، تورک ملتاری ایچون خلاص اولوق روسیه ایمپریالیزمنک چو که سنه باغلی ایدی.

چناق قلعه ده قهرمان اناتولی محمد جکنک، فداکار

استانبول کنجا ککنک (عزیمکار) آلری ایله بوغازی

صیقان اوقاره کابوس دورلش، چاریزم سیستمی اختلاله

ویرلش، موسقوف زنجیری پارچالانمشدی !!!

۲۸ مایس، ایشته بوقاره کابوس نچسندن قورتولان

أسیر بر تورک ایلنک خلاصی اعلان ایدیوردی.

سعادت بشرک صوک درجه علویسی تشکیل ایدن

استقلالک حربته تشنه اولان بر خلقده نه کی سونجبار

طوغوردینی، نظری اولارق، تصور اولونورسه ده،

آذربایجان خلقنک بو کوندن اعتباراً یاشامایه باشلادینی

استقلال کونلرینی کورنلر دونکی أسیر بر خلقک بو کونکی

حاکمیت نشئه سی ایله نه درجه ده مسعود اولدینی حقیقه

تقدیر ایله مشلردر.

شو سطرلری قارالان محرز، ایکی سنه استقلال حیاتی یاشایان اذری محطنک بوتون سوخا شاهد اولمشدر. کوچو کوندن بویوکنه قدر

وقادین، کویلی و شهرلی بوتون صنوف اهالی

زمان ایچریسنده نه قدر تحول ایتدیکنی،

دکیشدیکنی سیر ایله مش؛ حاکمیتک تمثالی تشکیل

کنج اوردوسنک کچدیکی سوقاقلده سونجندن

کوزل قاره کوزلری کورمشدر. ییلدیرم

یتیشن اعجازکار قارده شلرینک معاوتی ایله بولک

مظالمندن قورتولان با کونک استیخلاص کون

آذربایجان آلینک ایلك دفعه با کویه کیردیکی

۲۸ مایس یوم استقلالنده، نوروز بایرامنده کی

مانورده، جمهوریتک اوروبالیرجه تصدیق

کونده مستقنا بر منظره تشکیل ایدن با کو

کوردهن مشاهد دونکی أسیر بر خلقک نه کی

ونه کی هجائولره یکی حیاتی استقبال ایتدکری

ایله مشدر.

فقط روسیه نک ملتله تطبیق ایله دیکی آسارت

بالخاصه آسارتنه کیمک بدبختلغنده بولونان تورک

عنصرلر حقنده اجرا ایله دیکی اصول، بک مظلم و وح

ایدی. شویله که روسیه آسارتندن خلاص اولان

تورک و مسلمان قوم، کونشدن محروم قارا کلق

چیقان بر محبوس کی بر چوق زمان حربت

جسارتله باقامیور، کندی سعادتیه بیله عادت

کی ایدی.

بوندن آلتی سنه مقدم آله کچن فرصتی

حصه سنه کلن سعادتیه تمامیه تملک ایتمکده

یکی چیقان بر محبوس ذهنیتیه متردد داورانان

کتله سی تصور اولونسه بیله، ایکی سنه لک جات

ایله درت سنه لک مجادله اذری ذهنیتیه شمعی

عزم و باشقه بر استقامت ویرمشدر.

Sayı:17

Sayfa:2

“YENİ KAFKASYA”

Bir gün yeni İslam tarihinin büyük bir günüdür. Bu gün ilk büyük Türk Cumhuriyeti tesis etmiş. Azeyban alan (Yani ‘halen’) istiklal eylemiştir.

27 Mayıs tarihi ile kaydolunan bu günden şimdi 6 senedir geçiyor. Geçen bu 6 senelik nisbeten kısa bir devrede yaşadığımız tarihi asrın azamet ve canlılığı nisbetende , büyük amidlerle derin yasalardan merkebe olan bu günler ,tesir ve ehemmiyet itibarıyla, pek büyük bir tarih tevrini teşkil edilir.

Yüz sene evvel sekiz on hanalık şeklinde Rusya emperyalizminin esaretine geçen Azerbeycan Türklüğü() olduğu Mezalim u Tahkirata mukabil vahden milliyasını

İdrak ve vahdet siyasiyesini iktisab itmiş olduğu halde harb umumi ile başlayan tarihi dönüm köşesine geliverdi.Bu köşeye talik olunan levhade ‘Milletlerin halası’ diye yazılıyordu. Türkiye’de dahil olduğu halde, Türk milletleri için halas olmak Rusya emperyalizminin çökmesine bağlı idi.Çanakkale’de kahraman Anadolu Mehmetçiğinin ,fedakar İstanbul gençliğinin () illeri ile boğazı sıkılan o kara kabus durulmuş, Çareyizm sistemi ihtilale verilmiş,muskuf zincirini parçalanmıştı!..

27 Mayıs, işte bu kara kabus pençesinde kurtulan esir bir Türk elinin halasını ilan ediyordu.

Saadet beşren son derece ulviyesini teşkil eden istiklalin harita teşena olan bir halkta ne gibi sonuçlar doğurduğu , nazarı olarak , tasvir olunursada Azerbeycan halkının bu günden itibaren yaşamaya başladığı istiklal günlerini görenler dünki esir bir halkın bu günki hakimiyet nişanei ile ne derece mesut olduğunu hakkıyla takdir eylemişlerdir.

Şu satırları karalayan mahrur, 2 sene mesud bir istiklal hayatı yaşayan Azeri mahitanın bütün sihiclerine şahit olmuştur.Küçüğünden büyüğüne kadar erkek ve kadın ,köylü ve şehirli bütün sınıf ehalinin az bir zaman içerisinde ne kadar tahvil ettiğini, ne derece değiştiğini sıralamış ; hakimiyetinin temsalini teşkil eden genç ordusunun geçtiği sokaklarda sevincinden ağlayan genç kara gözleri görmüştür.Yıldırım suretiyle yetişen acazkar kardeşlerinin muavviyeti ile Bolşevik muzalımından kurtulan Bakü’nün istihalas gününde Azeybeycan

alayının ilk defa Bakü'ye girdiği anda 27 Mayıs Youm (Arapça 'gün' demek) istiklalinde, nevrüz bayramındaki o parlak manevrada, Cumhuriyetin Avrupahıarca tasdik edildiği günde müşesna bir manzara teşkil eden Bakü sokaklarını gören müşahede dünki esir bir halkın ne gibi hisler ve ne gibi heyecanlarla yeni hayatı istikbal ettikleri derk eylemiştir.

Fakat Rusya'nın milletlere tatbik eylediği esaret sistemi bilhassa esaretine geçmek bedenciliğinde bölünen Türk ve Müslüman unsurlar hakkında icra eylediği usul pek mezalim ve mahşatinden idi. Şöyle ki Rusya esaretinden halas olan bir Türk ve Müslüman kavmi, güneşten mahrum karanlık hapisten çıkan mehpus gibi bir çok zaman hürriyet isteğine hasretle bakamıyor, kendi saadetinde bile adeten inanmıyor gibi idi.

Bundan altı sene mukaddem eline geçen fırsatı takdirde, hissasına ('payına' demek) gelen saadete tamamıyla temelik etmekte zulmetten yeni çıkan bir mahbus zuhnetiyle mütereddid davranan bir azı kitlesi tasvir olunsa bile, ilk senelik hayatı istiklal ile 4 senelik mücadele azı () şimdi başka bir azim ve başka bir istikamet vermiştir.

غایت وضوحله تصور ایندیکی ویک حرارتلی و
باغلانیدی پارلاق و آیدین بر ایده آلدی !

درد سنه دینیری حر آذربایجانیه مسلط اولان
« چه قا » لری بو ایده آلك کوکی کسمک
مراجعت ایتهدک وحشتلر برافامشلدرد . فقط نه
اوردونک، باشده کنجه، قره باغ و سائر اولدی
مملکتک هر طرفنده عصیان ایدن خلقی معصوم
غریق ایتک ایسته مه سی، نه عرفانک، علمانک و کجک

بوندن درد سنه مقدم ، تورک دنیاسنک معکوس
بر جلو طالعندن بالاستفاده بودفعه قیزیل بولشه ویزم
شکلنده تکرار قافقاسیایه این روسیه ایمپریالیزی، بوراده
ارتق بوندن یوز سنه مقدم چاریزم زماننده کی شرائطی
بولماشدر !

او زمان یکدیگری ایله رقیب سکراون خانلق یرنده
بوکون برلکنی مدرک و موجودیتی یولنده مبارز بروحدت
وارددرکه، علامت فارقه سی تورکلک، مسلمانلق و عصر-
یلکک تمثالی تشکیل ایدن اوچ بویالی نازنین بر بایراقدر !

آنجه بایجانیه مجلس میهرتاتک ایلك مجلسی
شورای ملی رئیس و هیئت وکلادن بعض ذوات

یوزلرله قورشونه دیزیله سی، نه فدا کارکنج و طر
قارانلق زندانلرده ، صولی پودروملرده فلج
کتیریلرک آچلق غره وی اعلان ایده جک درجه
ایندی رله سی ، نه ده بیک درلو حیللرله آلی صلاح
سوز دوتان آتشلی فردلرک قافله لرله سور کون ای
بو ایده آلی سوندیره من !... بالعکس هر شیدن یو
اولان ایده آل بوتون بو تضیققره رغماً بویور،
یو کسه لیر. بو اعتبارله بویوک ایده آلك دوغوش

روسیه چاریزمنک صوک ربیع عصر اثناسنده کی
فعالیتک بر نتیجه فعلیه سی اولارق تشکل ایدن تورک
ده موقراتیاسی ۲۸ مایس ایله ۲۷ نیسان آره سنده
یاشادینی حیات استقلال ایله تجربه ایدلمش معین بر
ایده آله، ملی استقلال ایده آله مالکدرد. اعلان استقلال
سنه سندن اول زبده زمهرلر آره سنده بیله غیر مصرح
بر شکله موجود اولان بو ایده آل شمعی آرتق هر
شهرلینک ، هر کویلونک ، هر اصنافک ، هر عمله نک

Sayı:17

Sayfa:3

“YENİ KAFKASYA”

Bundan 4 sene mukaddem, Türk dünyasının makus bir cilve-i talaindan () bu defa kızıl Bolşevizm şeklinde tekrar Kafkasya'ya inen Rusya Emperyalizm'i , burada artık bundan yüz sene mukaddem çariyizm zamanındaki şeriatı bulmamıştır!

O zaman () ile rakip sekiz on hanelik yerinde bu gün () müderrek ve mevcudiyeti yolunda mubariz bir vahdet vardır ki, alamet farkası Türklük ,Müslümanlık ve asırlının femsalini teşkil eden 3 boyalı nazinin bir bayraktır!

Rusya Çarizminin son rub (Arapça'da 'çeyrek') asır esnasındaki faaliyetinin bir neticeyi faaliyası olarak eşkil eden Türk demokrasyası 27 Mayıs ile 28 Nisan arasında yaşadığı hayat istiklal ile tecrübe edilmiş main bir ideale, milli istiklal idialine maliktir.İlan istiklal senesinde evvel zabıta zümreler arasında bile gayrı masih bir şekilde mevcud olan bu ideal şimdi artık her şehirlinin ,her köylünün , her esnafın her amelenin hayat ve zevehale tasvir ettiği ve pek hararetli bir imanla bağlandığı parlak ve pek hararetli bir imanla bağlandığı parlak ve aydın bir idealdir!

4 seneden beri her Azerbeycan'a musallat olan Rus 'Çaka'ları bu ideallik gününü kesmek için müracaat itmeden vahşetler bırakmamışlardır.Fakat ne kızıl ordunun,başta gence ,karabağ vesayre olduğu halde memleketin her tarafında isyan iden halkı masum kanlara () itmek istemesi , ne irfanın ,ulemanın ve gençliğin yüzlerle kurşuna dizilmesi , ne fedakar genç vatanperestlerin karanlık zindanlarda , () () fek bir hale getirilerek açlık grevi ilan edecek dereceye indirilmesi , nede bin türlü hilelerle 50 salah, dilli söz tutan ataşlı fertlerin kaflarla sürgün edilmesi bu ideali söndüremez!...Bilakis herşeyden yüksek olan ideal bütün bu tazilklere rağmen büyür,parlar,yükselir.Bu itibarla büyük idealin doğuşundan geçen(Sayfa4)

آلتی سنه نك اهمیتی ، كندیسنك طلوعنه تقدیم ایدن یوز
 سنه لك أسارت دورندن دها مؤثر ودها ثمره لیدر !
 بر آی بوندان مقدم بز آذربایجان جمهوریتنك
 بولشه ویکلر طرفندن استیلاسی کوتی ماتم دوتدق .
 بوگون ، « بر سنه دها کچدی ! » دیه نومیدانه
 دوشونلر اولمشدر . فقط بویله بر دوشونوش بویوك ایده
 آلك حقیقتی حقیله درك ایده مهینلرك دوشونوشیدر .
 حقیقتده ایسه هر کچن سنه بزى اوزاقلاشدیرمق دكل ،
 بر آزدها مقصده ایریشدیرییور . ۲۸ مایسده اعلان اولونان
 استقلال بولشه ویکلرك استیلاسی ایله مادتا فاصله یه
 اوغرامشسهده ، معادها زیاده قازانمش ، کنج نسلك
 روحنی استیلا ایله مشدر . بومادی فاصله نك رفی محققدر .
 ایده آل بوتون شعله سیله تحقق ایده جك . بوكا ایمان
 ایدهلرایچون کچن هر سنه بزى مقصده دوغرو کوتوردهن
 یکی بر صه در ! یتشیر که بز بو ایده آلی بشمه یه لم ، اونى
 استقبال ایده لم !

اودت ، ای باغری یانیق آذری کتجی ، ای
 بیک مظلومه کوكسك کردن قهرمان ، مجاده
 اول ، بر سنه دها کچدی ... کیده جکک مشکلاسی
 مرحله سنی دخی آنلاتدك !
 سن ده ای آذربایجان خلقی ، مایوس اولما
 مبارزلریکی اونوما ، الکدن کلن فدا کارلنی
 شبهه و تردسنى چور و تمه سین ، وظیفه کی ایضا
 بوکون وظیفه سنی ایضا ایدنلرله ایضا ایتمه یلری ظفر
 اولان ایده آلك شانلی مبارزلری تقریق ایده جکک
 شانلی آذربایجان بایراغك قاره یه بوروندیکی
 کونلرده ، ۲۸ مایس کوتی تسعید ایدرکن ، بوس
 یورکاره ویردیکی حزن واضطرابی کوریور
 چرچیو سنك یاقین بر زمانده پارچالانا جغنی امید
 یاشاسین تورکلكك مهم برر کتبی تشکیل
 حر و مستقل آذربایجان !

مجلس مبعوثان حال اجتماعده

آذربایجان اردو-ی حقنده

(برضابطك خاطر اتندن [*])

۲۸ مایس استقلال کونی یاد ایدرکن آذربایجان اردوسی
 خاطر لاق طبعیدر استقلالنی اعلان ایدن آذریلرك ایلك هدفی
 ملی بر اردو تشکیل ایتك ایدی . معلوم اولدینی وجهله آذریلر
 [*] میرآلای اسرافیل بکك مقاله سنندن اختصاراً نقل
 ایداشدر .

چاراقی اشناسنده خدمات عسکره دن معاف ایدیلر .
 آذربایجان حکومتی ملی اردو تشکیل ایتك خصوصنده
 مشکلات قارشیسنده بولونیوردی .
 کورجی وارمنیلر روسیه دن آیرلمه رق اعلان استقلال
 کونك عرغه سننده هر نوع سلاحله مجهز ملی عسکری
 مالک اولدقلری بر زمانده آذریلر یالکز جهان محاربه سی
 کوکلی اولارق آذربایجانلر دن تشکیل ایدیلن بر سواری
 مالک ایدیلر . ایشته بوقوت حیات سیاسیله هنك ایلك

Sayı:17

“YENİ KAFKASYA”

Sayfa:4

altı senelik ehemmiyeti,kendisinin tuluna(Arapça’da ‘çıkışma’) takdim iden yüz senelik esaret devrinden daha müesser ve daha semerelidir!

1 ay bundan mukaddem biz Azerbeycan Cumhuriyeti’nin Bolşevikler tarafından istilası gönli matem duttuk.Bu gün ‘Bir sene daha geçti!’ diye numidanw düşününler olmuştur.Fakat böyle bir düşünüş büyük ideallik hakikatini hakkıyla terk edemeyenlerin düşünüşüdür. Hakikatte ise her geçen sene bizi uzaklaştırmak değil ,biraz daha maksada eriştiriyor. 27 Mayıs’da ilan olunan istiklal Bolşevikler’inistilas ile madetten fasılaya uğramışsada , manen daha ziyade kazanmış, genç neslin ruhani istila eylemiştir.Bu maddi fasılanın refi muhakkaktır.İdeal bütün şaşesiyle tahkik edecek.Buna iman edenler için geçen her sene bizi maksada doğru götüren yeni bir senedir! Yetişir ki biz bu ideali () oni(onu) istikbal edelim!

Evet ey bağı yanık Azeri genci, ey ‘çaka’nın bin mezalimine göğsün geren kahraman, mücadele kedemetin evvel,bir sene daha geçti...Gideceğim meşakkatli yolun bir merhalesini dahi atlattın!

Sende ey Azerbeycan halkı, meyus olma , öndeki mebarizlerini uyutma,elinden gelen fedakarlığı esirgeme ,şüphe ve tereddüt seni çürütmesin,vazifeni ifa et, belki bugün vazifeni ifa et,belki bu gün vazifesini ifa edenlerle ifa etmeyenleri muhakkak olan ideallik şanlı mebarizleri tefrik edeceklerdir.

Şanlı Azerbaycan bayrağını karaya büründüğü böyle yaslı günlerde, 27 Mayıs gününü tesdi iderken, bu siyahinin yörüklere verildiği hazin ve ızdırabı görüyor, o matem çerçevesinin yakın bir zamanda parçalanacağını ümit ediyoruz.

Yaşasın Türklerin mühim bir gününü teşkil eden hür ve müstakil Azerbaycan!

Azerbaycan ordusu hakkında:

(bir zabıtın hatırasından)

27 Mayıs istiklal günü yad ederken Azerbaycan ordusunu hatırlamak tabidir. İstiklalini ilan eden Azerilerin ilk hedefi milli bir ordu işgal etmek idi. Malum olduğu vecihle Azerilerin çarlık esnasında hidmet askerinden muaf edilir.

Bu sebeble Azerbaycan hükümeti milli ordu teşkil etmek huhusunda pek mühim müşkilat karşısında bulunuyordu.

Gürcü ve Ermeniler Rusya'dan ayrılarak ilan_1 istiklal ettikleri günün arefesinde her nuvi silahlarla mücehes milli askeri kıtada malik oldukları bir zamanda Azeriler yalnız cihan muharebesi iptidarında gönüllü olarak Azerbaycanlılarda teşkil edilen bir süvari alayına malik idiler. İşte bu kuvvet hayat_1 siyasiyemizin ilk meşkun ve

و مشکل دوریده بونوک خدمتی سبق ایدن منتظم و یکنه عسکری قوتز ایدی. بو آلائی سائر پارتیزانلرله برابر ۱۹۱۸ سنه سنده باکو و شامخی مسلمانلرینه تسلط ایدن بولشه ویک - طاشناق اردوسنک ایلرله سنه عمانعت و قهرمان افرادی ده ۱۹۱۸ سنه سنده قارداش تورکیه دن آذربایجان امدادیته شتاب ایدن آناطولی خلاصکارلری ایلر روسلره قارشلی برصفاده محاربه ایدیور ایدی .

آذربایجان جمهوریتنک حین تشککنده یالکنز آلتیوز افراددن عبارت اولان بو یکنه عسکری قوت ، ایکی سنه ظرفنده اهالینک غیرتله تخمیناً اوتوز بیک مقدارنده بر اردویه منتقل اولدی .

آذربایجان اردو تشکیلاتی فوق العاده آغیر شرائط تحتنده اجرا اولونیوردی . موندروس متارکسی موجنجه قافقاسیا اسلام اردوسی قوماندانی نوری باشانک تحت اداره سنده کی تورک

میتزالیوز بلوکنه مخصوص احضاری مکتب کشد مرحوم میرآلای شیخی رستم بکک تحت اداره بولشه و بکک طرفندن اعدام ایدلش (طوپیچی فرقه) ایدلدی .

آذربایجان اردوسنک تشکیلاتی بروجه فرقه (کرک پیاده و کرک سواری) اوج آلائی و هرآلای ۳۵۰۰ سونکودن عبارت ایدی .

۳ طاہور هرطاہورده ایسه ۴ بلوک ، ۳ میتزالیوز بلوکنه ۸ میتزالیوز واردی) ، برسواری کشف پیاده کشف بلوکی ، براسهتجکام بلوکی ، برسواری کشف بلوک غیرمسلح افراد وارایدی . هرطاہور ۱۰۰ عبارت ایدی . خدمات مخصوصه ایلر موظف اولای کشیندن عبارت ایدی .

کنجه مکتب حربیه شاگردانندن بر غروب

اردو نک رجعتی ، معاقب پایختن - بزال طومسونک تحت قوماندای سنده کی انکایز عسکری طرفندن اشغال ایدلدی . حربیه ناظری صمد پاشا ایلر برابر حربیه نظارتی کنجهیه نقل ایدیلکجه مجبور اولدی .

کنجهده فعالیته باشلایان آذربایجان ارکان حربی هرشیندن اول تورکجه عسکری تعلیماتیه احضاری الله ، و قتيله کنجهده تورکار طرفندن کشاد ایدیلن کنج ضابطان مکتبه بیوک بر اهمیت عطف ایلده دی . کنذا بوراده یکیدن بتوز آذربایجان اردوسنده چاوش قادروسی انعام اچون بر باطالیوندن عبارت احضاری چاوش مکتبلی و استجکام بلوکی مکتبی آجیلدی . آغامده

کرک سواری و کرک پیاده آلائی هرطاہور ارکان حربیه عمومیهیه مربوط ایدی . حربیه اردونک باش قوماندانی ایدی .

برجی فرقه تشکیلاتی قومانداننده میرزا ایدلشدی . برنجی پیاده فرقهیه : برنجی زافاقال و اوچنجی کنجه پیاده آلائی و سواری آلائی ایسه یکیدن ایکی آلائی قسم کوکالی سواری و ایکنجی فرقه باغ سواری آلائی ۱۹۱۹ سنه سی حزران آئی لایس حکومتی و قتيله کنجهیه نقل ایدیلن حربیه

Sayı:17

“YENİ KAFKAYA”

Sayfa:5

meşkul devrede büyük hizmeti sabk eden müntazam ve yegane askeri kuvvetimiz idi. Bu olay seyr partizanlarla birebir 1917 senesinde Bakü ve Şamağı Müslümanlarına talt eden Bolşevik- Taşnak ordusuna ilerlemesini mümanaat ve kahraman ifra edipte 1917 senesinde kardeş Türkiye’den Azerbaycan imdadına şitab eden Anadolu halaskarları ile Ruslara karşı bir safta muharebe ediyor idi.

Azerbaycan Cumhuriyetine hain teşkilinde yalnız altı yüz efraddan ibaret olan bu yegane askeri kuvvet, iki sene zarfında ahalinin gayretiyle tahminen otuzbin mukadderinden bir orduya manguluk oldu.

Azerbaycan ordu teşkilatı fevkaledede ağır şeriat tahtında icra olunuyordu. Mondros mütakeresi Kafkasya islam ordusu kumandanı Nuri Paşa’nın taht idaresindeki Türk ordusunun recağını metakeb taht kumandasında ki İngiliz askeri tarafından ithal edildi. Her beyannazır Samet Paşa ile birebir harbiye nezareti Gence’ye nakil edilmeye mecbur oldu.

Gence’de faliyete başlayan Azerbaycan Ergon harbi her şeyden evvel Türkçe talimatıyla enzarı ile, vaktiyle Gence’de Türkler tarafından keşad edilen genç zabitan mektuba son bir ehemniyet atıf eyledi. Keza burada yeniden bütün Azerbaycan ordusunda çavuş kadrosunu etmek için bir batalyondan ibaret Ehter çavuş mektubu ve istihkam bulur ki mektubu açıldı. Ahdam’da mitraliyoiz bulunana mahsus ezharı mektup keşad edildi. Merhum Miralay Şehli Rüstem beyin taht idaresinde Bolşevikler tarafından idam edilmiş.topçu fırkası teşhil edildi.

Azzerbaycan ordusunun teşkilatı atı idi: her fırka (gerek piyade gerek süvari) üç alaydan müteşekkil ve her alay 3500 süngüden ibaret idi. Her alayda: üç tabur, her taburda ise, dört bölük, üç miteraliyoiz bölüğü (her bölükte sekiz miteraliyoiz vardı) bir süvari keşf bölüğü bir istihkam bölüğü, bir tafun bölüğü, ve bir bölük gayrı müslih efrad var idi. Her tabur 1000 askerden ibarettir. Hıdmet mahsusa ile mevzuf olanlar 80_100 kişiden ibaret idi.

Gerek süvari gerekse piyade alaylar doğrudan doğruya erken harbiye umumiyeye merbut idi. Harbiye nazırı bütün ordunun başkumandanı idi.

Birinci fırka teşkilatı kumandanlığına Mirli Cevat Paşa tayin edilmişti. Birinci piyade fırkaya: birinci cevanşir ikinci Zakakal ve üçüncü Gence piyade

alayı dahil idi.gönüllü süvari alayı ise yeniden ibki alayı taksim edilerek birinci gönüllü süvari ve ikinci Karabağ süvari alayını teşkil ediyordu.

1919 senesi haziran ayı evvelinde Azerbaycan milli hükümeti vaktiyle Gence'ye nakil edilen harbiye nezaretinin tekrar

باکوبه نقلته موفق اولدی. دها ارکان حرب عمومی نك كنجه ده بولونديني زمانده ايكنجی پياده ، ايكنجی طوپچی فرقه لرك و اوچنجی سوارى شكى آلاينك تشكيله باشلامش ایدی . بالاخره ايكنجی آذربايجان فرقه سی تشكىل ايتدی و فرقه قوما . ندانلغنه ميرلوا يوسف ابراهيم پاشا تعيين ايدلدى . بوفرقيه : ۴ نجی پياده قوبا ، ۵ نجی پياده نوخا ، ۵ نجی پياده ، باگو ۶ نجی كوك چای آلايرى داخل ایدی .

ايكى زرهلی ترن ، آلتی زرهلی اوتوموبيل ، ۴ هدروپلان وجوده كتيرلش « قارس » و « آردهان » اسملى غامبولرك طوپلری ده تعمير ايدلش ایدی .

ايول آبی اوخربنه دوغرو ايكنجی پياده فرقه قوماندانی الی بيك عسكركه مخصوص قيشلق البسه وارديه عائ سائر اشيا آلتی ایچون حكومت طرفندن ايتاليابه اعزام ايدلشدی .

۴۵۰ كيلومتره قدر صوصز صحرالردن كچن مسافه بی ، برك صیجاق كولرنده اون - اون ايكي كون عرضنده كيدوب كله بيلدی . عاصی روسلر تماميله ترك سلاح كنديلرندن ۲۴ طوب والی متراليوز ضبط ايدلدى . ائناسنده قطعه ده هيچ بر انتظامسزلاق باش كوسترمنده حربه ناظرينك اردويه خطاباً نشر اولونان امرنامه مقيد اولديني وجهله ، اهالينك حقوقنده فوق العاده ايدلش ایدی .

ديكر بر سفردم زنكه زور ولايتنه قارشى اجرا زنكه زوردم مسكون ارمنيلر اريوان طاشناقلى طرفى و تشويق ايديلهرك بولايى كنديلرينه الحاق ائت ايدلش آذربايجان حاكيتنى طائيمبورلردى . ۱۹۱۹ سنه سی آينده ميرلوا جواد پاشانك تحت قومانداسنده زنكه زور

آذربايجان سوارى آلاينك باكو خلقى طرفندن استقبالى

قارشى حركات عسكركه باشلادی . بو سفر بر آينده ايتدی . نهايت آذربايجان اردوسي ارمنيلرك صوك دوغرى مستحكم موقعلى اولان « ديق » قارشى قوتلى برتر ايتديكى زمان ، اريوان حكومتي كورجستانده بولونان قوميسرلك توسطنه مراجعت ايتدی وموي اليك حديتله مداخله سی اوزرينه تعرض توقيف ايدلدى . فقط آذربايجان اردوسي بتون قابليت وعسكرى « عسكران محاربه سی » عنوانيله مشهور اولان محاربه ايتدی . ۱۹۲۰ سنه سنده ۲۲ مارت « نوروز بايرك » قاراباغ ولايتنك داغ جهتلرنده مسكون ارمنيلر صورتده قيام ايديلهرك « عسكران كچيدى » قوشون

کنج آذربايجان اردوسنك ايلك تجربه سفره سی ، طوب سلاح وميتراليوزله مجهز اولهرق آذربايجان حكومتى طائيق ايستهمه ين موغان صحراسى لنكران قضاالردن برقسنى اسكان ايدن روسلری تحت انقياده كتيرمه سی ایدی . بوراده كى روسلر حرب وضرب كورمش كويليلردن عبارت ایدی . ۱۹۱۹ سنه سی ايول آينده بولشه ويكارجه اعدام اولونان مرحوم ميرلوا سليم اوفك تحت قومانداسنده كى آذربايجان اردوسي سالف لنكران روس اهالي سنى تشكىل ایچون موغان لنكران دوغرى حركت ايتدی . باكو اهالي سی كنج عسكربنى ايلك سفره ، يك ميهيج اولارق ، استاسيونه قدر « پاشاسين عسكركلر » نداليله ، تشييع ايديلوردى . اوردو ، جاج قبول موقعندن لنكران تخميناً

Sayı:17

“YENİ KAFKASYA”

Sayfa:6

Bakü’ye nakline muvaffak oldu. Daha erkan-ı harb umiminin Gence’de bulunduğu zamanda ikinci piyade, ikinci topçu fırkaların ve üçüncü süvari şeki alayının teşkiline başlanmış idi.İkinci Azerbaycan fırkası teşkil etti ve fırka kumandanlarına Mirli Yusuf İbrahim Paşa tayin edildi. Bu fırkaya: 4. Piyade küba, 5. Piyade nuha, 5.piyade, Bakü 6. gökÇay alayları dahil idi.

İki zırhlı tren, altı zırhlı otomobil, vücuda getirilmiş. “Kars “ve “Ardahan” isimli hambutların topları da tamir edilmişti.

Eylül ayı o ehrabına doğru ikinci fırka piyade kumandanı elli bin askere mahsus kışlık elbise ve orduya ait vs. eşya almak için hükümet tarafından İtalya’ya izam edilmişti

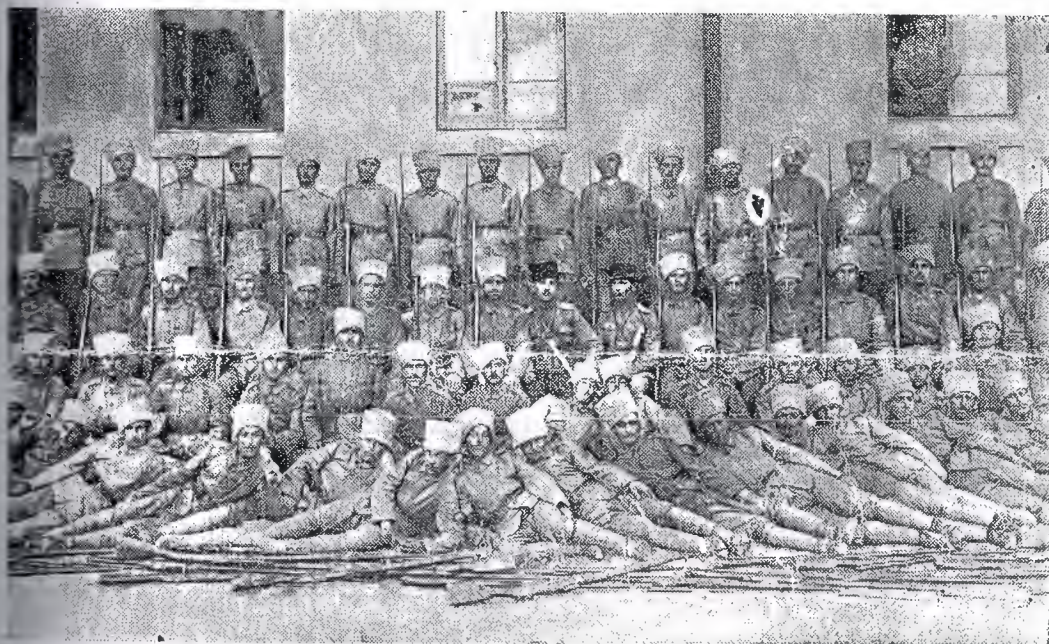
Genç Azerbaycan ilk tecrübe seferiyesi, top, silah ve mitoriliyazla mücehhet olarak Azerbaycan hükümetini tanımak istemeyen Mogan sahrası ve kazalarından bir kısmı erkan eden Ruslara taht_1 inkiyade getirmesi idi. Burada ki Ruslar harp ve zarp görmüş köylülerden ibaret idi. 1919 senesi eylül ayında Bolşeviklerce idam olunan merhum Mirli Salim efenin taht kumandasında ki Azerbaycan ordusu Rus ihyasını tenkil için mugan ve olanlarına doğru hareket etti. Bakü ahalisi genç askerini ilk sefere, pek muhtaç olarak istasyona kadar “yaşasın askerlerimiz” nidalarıyla teşyi ediyordu. Ordu, hac kabul mevkafından tahminen 450 kilometre kadar susuz sahralardan geçen mesafeyi yazan müthiş sıcak günlerde on-on iki gün ırzında belay-ı ırza gidip gelebilirdi. Asi Ruslar tamamiyle terk ıslah edilerek kendilerinden 24 top ve 6 mitoriliyaz zabt edildi. Bütün sefer esnasında kıtada hiç intizamsızlık baş göstermediği gibi harbiye nezaretinin orduya hitaben neşr ounan emir namesinde ayrıca nakid olduğu vechle, inaesinin hukukuna da fevkaledde riyad etmiş idi.

Diğer bir seferde Zingazur vilayetine karşı icra edildi. Zingazurdam meskun Ermeniler Erivan taşnakları tarafından tahrik ve teşvik edilerek bu vilayeti kendilerine ahlak etmek niyeti ile Azerbaycan hükümetini tanımıyorlardı. 1919 senesi teşr-i neval ayında Mirli Cevad Paşanın taht kumandasında Zingazur Ermenilere karşı hareket-ı askeriye başladı. Bu sefer bir aydan fazla devam etti. Nihayet Azerbaycan ordusu Ermenilerin son tutunacak müstahkem mevkileri olan “Dik”e karşı kutlu bir taarruz icra ettiği zaman Erivan hükümeti Gürcistan’da

bulunan İngiliz komserinin dostuna müracaat etti. Umumi ilimin meseleye ciddiyle müdahalesi özüne tariz tevkif edildi.

Fakat Azərbaycan ordusu bütün kabiliyet ve askeri ehliyetini “askerin muharebesi” ünvanıyla meşhur olan muharebede isbat etti. 1920 senesinde 22 Mart “nevruz bayramı” gecesi Karabağ vilayətinin dağ cihetlerinde meskun Ermeniler hayinane bir suretle kıyam edərək “askerin geçidine” tuttular.

قره باغک داغلق جهتی سائر آذربایجان قسمندن یوکسک داغلرله آیریلیور . « عسکران کچید » ی (یهولاق) اوواسیله قارا باغک داغ قسمی آراسنده بکانه کچیددر . وقتیلهوراسی قدیم عسکران قلعهسی ایدی . عسکرانک ضبیطله ارمینیلر قارا باغک داغلق جهتی سائر آذربایجاندن آیروب بتون بولایتک عسکری وملکی مأمورینی تحت اسارتیه آلمشدی . شوشا خان کندی ، جبرائیل قضااسنک محافظ عسکری اون ایکی کیچه وکوندوز اریواندن کن جنرال (درو) نک تحت ادارهسنده کی ارمینی چتهلرک قوتلی تهرضلرینه معروض قالدی . چتهلر ارمینی ضابطلری طرفندن اداره ایدیلیور ، حتی بونلرک میاننده منتظم ارمینی اردوسی ببله حربیه اشتراک ایدیوردی . عاسیلر طوب و مترابوزلرله مجهز ایدی . بالاخره بتون بو حادثه نک ارمینستان حکومتی

آذربایجان اردوسی انطباعاتندن : عسکری بر غروب

طرفندن احداث و بولشه ویکار طرفندن دخی تأیید ایدلیکی معلوم اولدی . آذربایجان حکومتی شو صرهده ایکی آتش آراسنده قالمش اولدی . بر طرفدن شمال حدود مزده قیزیل اردو تحشیداتده بولومش ، دیگر طرفندن ده بتون قراباغ ارمینی اردوسی طرفندن اشغال ایدلمشدی . شویله که قراباغ آذربایجان والی عمومیسسی ولایت قارنبزونک حیاتی تمامیه تهلیکهده اولوب هر آن قتل غامه منتظر ایدیلر . حکومت قاراباغی خلاص ایتک مجبوریتنده ایدی . بو سببدن دولای عسکران جبههسنه میرلوا سلیموفک تحت قومانداسنده قوتلی بر اردو سوق ایدلی . ۳ نیسان تاریخنده صباح ایرکن آذربایجان اردوسی ارمینیلره قارشلی قوتلی بر تعرض یاپدی . اون - اون ایکی کون طرفنده ارمینیلر عسکران استحقاکلرینی تقویه ایتک و منتظم خندقلر حتی بعض یرلرده محکم سپرلر قازمفه موفق اولمشلردی . عینی

قهرمان عسکرلره نادرآ تصادف ایتدم . سر قوتلندیردیکیز . سز قانیکزله کنج آذربایجان ناموسنی محافظه ایتدیکیز . « عسکرلر ایسه کندی قوماندانلربی « یاشاسین آذربایجان ! » نداسی ایله قار شهکدا ، آذربایجان اردوسی کندی شرف و زوالی وطنک دوچار اولدینی صوک هائله اشناسنده ایلهدی و وطنه اولان صربوطینی بر دفعه دها ایت خدعه و اغفال ایله مملکتک بولشه ویکار طرفندن کورن اهالی آذربایجانک هر گوشه سنده غلبان بو منحوس قوتی اوزرندن آتقی ایچون حصانه قوتلر بوتون ضابطان و اردو اهالی به التحاق ایرک بر صورتده استقلالیتی مدافعه ایدیوردی . کندی زاقاتال ، نوخا ، لنکران و سائر یرلرده ظهور ایل

Sayı:17

“YENİ KAFKASYA “

Sayfa:7

Karabağ'ın dağında ciheti şair Azerbaycan kısmından yüksek dağlarla ayrılıyor. "askerin geçidi" (yuvarlak) ovasıyla Karabağ'ın dağ kısmı arasında Karabağ'ın dağ kısmı arasında yakına geçittir. Vaktiyle burası kadim askerin kalesiydi. askerin zabtıyla Ermeniler Karabağ'ın dağınık cihetine sair Azerbaycan ayrılıp bütün bu vilayetin askeri ve maliki memurunu taht-ı esarete almıştı. Han kendi Cebrail kazasının muhafız askeri 12 gece ve gündüz Erivan'dan gelen general (devir)in taht idaresindeki Ermeni çetelerinin katli tarizlerine maruz kaldı çeteler Ermeni zabıtlar tarafından idare ediliyor, hatta bunların meyanında müntezam Ermeni ordusu bile harbe iştirak ediyordu. Asiller top ve mitiraliyozlarla mücehhez idi. Bolehra bütün bu hadisenin Ermenistan hükümeti tarafından ehdas ve Bolşevikler tarafından dahi teyit edildiği malum oldu. azerbaycan hükümeti şu sırada iki ateş arasında kalmış oldu. Bir taraftan şamil huhumuzda kızıl ordu tahşidatta bulunmuş, diğer taraftan da bütün Karabağ Ermeni ordusu tarafından işgal edilmişti. Şöyle ki Karabağ Azerbaycan valisi umumiyesi vilayet karnizonun hayatı tamamıyla tehlikede olup her an katliama müntezir edilir. Hükümet Karabağ'ı halas etmek mecburiyetinde idi. Bu sebepten dolayı askerin cihetine Mirli taht kumandasında kutlu bir ordu sevk edildi. 3 Nisan tarihinde sabah İran'ın Azerbaycan ordusu Ermenilere karşı kutlu bir tariz yaşadı. On- on iki gün zarfında Ermeniler askerin istihkamlarını takviye etmeye ve muntazam hendekler hattı bazı yerlerde mahkum siperler kazmaya muvaffak olmuşlardı. aynı gün akşama doğru Ermeniler tedricen kaçmağa başladılar ve askerinin yüksek tepelerinde tekrar Azerbaycan bayrağı temuce başladı. Her bir Ermeni köyü hatta her bir kaya muharebelerle tasgir ediliyordu., itiraf etmeli ki Ermeniler manedane bir surette mukaveret göstererek cesurane muharebe ediyorlardı. Yalnız fırkası gece Azerbaycan ordusu susa kalesine dahil olabildi ve susa han kendi muhafız askeriyesine iltihak etti. Ermenilerin inhizamıyla neticelenen bu muharebeden sonra, cephede bulunan Azerbaycan harbiye nazırı Samet Paşa şahsen zabıtan ve orduya, hain düşmana karşı ehraz eylediği galibiyetten dolayı beyan teşkil eylemiş ben şahsen Almanya cephesinde birçok muharebelerde bulundum, fakat sizin kadar kahraman askere nadiren tesadüf ettim. Siz benim ümitlerimi kuvvetlendirdiniz, siz kanınızla genç Azerbaycan

ordusunun namusunu muhafaza ettiğiniz askerler ise kendi kahramanlarını
“yaşasın Azerbaycan” nidasıyla karşıladılar.

Hakta, Azerbaycan ordusu kendi şeref ve namusunu zavallı vatanının dev
çar olduğu son hali esnasında da mudafa eyledi ve vatanına olan merbutiyatı bir
defa daha ispat eyledi hada ve iğfal ile mülketinin Bolşevikler tarafından istilasını
gören ahali azerbaycan'ın her köşesinde galeyan içerisinde bu mencus kuvvet-i
uzurundan atmak için isyana kalktığı zaman bütün zabitan ve ordu ahaliye ittihak
ederek manedare bir surette istiklalini müdafa ediyordu. Gence, Karabağ,
Zekkatal Nevha, vesayre yerlerde zuhur etti.

بر توران یو جلیسی دیور که :

حوق طولاشدم اسکی شرقک بولی ، حسسز یوردینی
صبیح اولمشدی ، فقط بنه بر او یاییق کورمه دم .
آ کلمازدی کیمسه اونک او شبهلی دردینی
آ غلامازدی اوکا کیمسه ، قلبی یاییق کورمه دم .
دیدیلر که موکسز شرقک خزن کورمش باغنده
یکی باشدن قزل کولار ، یاسمنلر آچاجق ؛
پوقارانلق کیمجه لریک ایصسز ، دوتقون چاغنده
آلماس ییلدیز طوغه جق ده ، افقه یالدر صاچاجق .
دیدیلر که آذربایجان تورکلرینک آبلنده
اسکی آتش یکی باشدن آلاولامش جوشمشدر ،
وحشی قافقاس طاغرینک او بوکولمش بیلنده
بر تورک اوغلی طالغنک آرقاسنجه قوشمشدر .
أوت ، أوت ، بر کون شرقه کعبه اولان بو تونکه
ینه بر کون آتشیله ، آلاویله یاناجق ،
بوتون توران ، اوغوز نسل ، حتی بوتون شرق بلکه
ینه اونی تقدیس ایله زیارتنگاه صامانق .
ای تورک اوغلی ، سنی تا کرک شرقه هادی کوندردی .
یاعنمش یوردی قارداش کی (دیرت) ، قالدیر ، او یاندیر .
یکی ، مسعود بر حیانه دعوت ایله هر فردی
یورکنده سونیه جک بر طیبی اود یاندیر ... !!

بایراغم واستقلال

حر دیدم کندیمه ، زنجیر قیرارق ،
کیتده کندیکی جهنمه یاق !
یوردمک مؤبد نکهبانیدر
عصرلر آلتندن یو کسلن بایراق .
بایراغم توله من ؛ توله رسه اکر
طوبراغک آلتنه کچهر توله کله ..
آذری قانیله ییقاندک یتهر ،
یابدیغک ، « نرون » ک ظلمندن بتر ..
بر زهر صونسه ده ، أمل دوغوردی
تورکلنک قلبنه ووردیغک نیشتر .
قالدجه روسلرده دیارم بنم ،
انتقام اولاجق شعارم بنم !
آذری اوغلویم ، آدیمده شان وار ،
دامارمده ظلمه خایقیران فان وار ؛
بنی توكسوز صانوب کو کرمه دوشمان
باق ، آرقامده حق سهدن جهان وار .
۴ پاچاورا بایراغک البت صولاجق ،
آذربایجان ینه بنم اولاجق .
قورتولوش ، ای نازلی ، سه ویملی پری ،
کوکلدن وورغوندر سکا آذری .
دیشمله قیرارم بر کون کلیرده
باغریکه صاپلانان قانیل خنچری .
یاشا ای حسیرتله دوغان استقلال
یاشا ای تورک ، یاشا ای کوزدل

قزوین ۱۹۲۴

آذربایجان

کول تلغی

اوزه کنی آذربایجان اردوسنک بقیه سی تشکیل ایدیروردی .
بولشهویکلر کنجه وقارا باغ اردوسی طرفندن بیدیکلری ضربه لرله
نه قدر عظم تلفات وبردکاری ویه ولاغه قدر قوعولدنلری پک
ای خاطر لاسه لر گر کدر . قوماندانسز قالان آذربایجان اردوسی
منفرق مفزدرلر حالنده وطننک هر گوشه سنده صابی اعتباریله
بیوک بر فاقیت تشکیل ایدن دشمنه قارشى قهرمانجه عاربه
ایده رک صوک نفسنه قدر مملکتنک حریت وشرقی مدافعه
ایدیوردی . طویچی وسواری بلوکری ده کندیلری مدافعه
ایده ایده ایران و تورکیه به النجا ایتدیلر . بونلردن بر قسیمی
قارص وصاری قامیش محاربه لرده تورکیه لی قارده شلری ایله
یان یانه وروشیدیلر .

۱۹۲۰ سنه سی ۲۲ مارت « نوروز بایرامی » مناسبتی ایله
اجرا ایدیلن صوک رسم کچیدی دخی تخطر ایتمک غیر ممکندر .
عجبا هانکی آذربایجانلی او مسعود کونی خاطر لایمور ؟! اردونک
قابلیت وانتظامی ، معنویاتی تصورک فوقنده ایدی . اجنبی سفراسی
آز بر زمانده ، وسائط سزک ایچنده ، بو قدر منظم تشکیلاته
ماک بر عسکری قوت وجوده کتیرلرکنه حیران قالیوردی .
اهالی دن بر چوخی دویدنی فرط محظوظیتدن آغلا یوردی .
اوکون آذربایجانک اک شانلی اک بختیار کونی ایدی فقط

فقط آذربایجان اردوسنک صوک رسم کچیدی ایدی .
وعسکرلر هیچ بر وقت بوکونی اونوتامازلر . حالاً یوکریم
اوشانلی ملی مارشمنک طائلی تریمی قولافترمده
ایدیور وکوزلرمنک اوکنده وطنک مسعود ومسور
جانلانیور ... بونن ده روح آلیور ، استقبالی امیدله کچیر

Bir Turan yolcusu diyor ki:
Çok dolaştım eski şarkın ölü, hissiz yurdunu
Sabah olmuştu, fakat yine bir uyanık görmedim.
Anlamazdı kimse onun o şüpheli derdini
Ağlamazdı ona kimse, kalbi yanık görmedim.
Dediler ki onsuz hüznü görmüş bağında
Yeni baştan güzel güller, yaseminler açacak;
Bu karanlık gecelerin ıssız, tutkun çağında
Elmas yıldız doğacakta, ufka yıldız saçacak.
Dediler ki Azerbaycan Türklerinin elinde
Eski ateş yeni baştan alevlenmiş coşmuştur,
Vahşi Kafkas dağlarının o bükülmüş belinde
Bir Türk oğlu delinin arkasınca koşmuştur.
Evet, evet, bir gün şarka gebe olan bu ülke
Yine bir gün ateşiyle aleviyle yanacak,
Bütün turan, oğuz nesli, hatta bütün şark
Yine onu takdisile ziyaretine sayacak.
Ey Türk oğlu, seni tekrar şarka hediye gönderdi.
Yatmış yurdu kardeş gibi dert kaldır, uyandır.
Yine, mesud bir hayatla davet eyle her ferdi
Yüreğinde sönmeyecek bir tabii ödeyendir!...

BAYRAĞIM VE İSTİKLALİM

Har dedim kendime, zincir kırarak,

Git de kendini cehennem de yak!

Yürütmek möbed ()

Asırlar altından yükselen bayrak.

Bayrağım ölemez, ölürse eğer,

Toprağın altına geçerölenler...

Azeri kanıyla yıkadın yeter,

Yaptığın, “nervan” zulmünden beter..

Bir zehir sunsa da, emel doğurdu

Türkiye’nin kalbine yıkandan yiter,

Kaldıkça Ruslarda diyarım benim,

İntikam olacak şairim benim!

Azeri oğluyum, adımda şan var,

Damarımda zalime haykıran kan var:

Beni öksüz sanıp yüreğime düşman

Bak, arkamda hakkı seven cihan var.

Paçavra bayrağın elbette solacak,

Azerbaycan yine benim olacak.

Kurtuluş, ey nazlı, sevimli peri,

Gönülünden vurgundur sana Azeri.

Dişimle kırarım bir gün gelirden

Bağrına saplanan kanlı hançeri.

Yaşa ey hasretle doğan istiklal!

Yaşa ey Türk, yaşa ey güzel hilal!

Azerbaycan

Kazvin 1924

Kül Tekin

Öz ve yeni Azerbaycan ordusunun bakiyesi teşkil ediyordu. Bolşeviklerin Gence ve Karabağ ordusu tarafından yedikleri darbelerle ne kadar azim telafet

verdiklerini veya velaga kadar kovulduklarını pek iyi hatırlasalar gerek. Kumandanımız kalan Azerbaycan ordusu münafık mefruzalar halinde vatanının her köşesinde sayı itibariyle büyük bir fekayet teşkil eden düşmana karşı kahramanca muharebe ederek son nefesine kadar memleketinin Türkiye'ye iltica ettiler. Bunlardan bir kısmı Kars ve Sarıkamış muharebelerinde Türkiyeli kardeşleri ile yan yana vuruştular.

1920 senesi 22 Mart “nevruz bayramı” münasebeti ile icra edilen son resmi geçidi dahi tahtir etmemek gayrı mümkündür. Acaba hangi Azerbaycanlı o mesud günü hatırlamıyor? Ordunun kabiliyet ve intizamı, maneviyat-ı tasvirinin fevkinde idi. Ecnebi sefresi az bir zamanda ve itaatsizlik içinde, bu kadar muntazam teşkilata malik bir askeri kuvvet vücuda getirildiğine hayran kalıyordu. Ahali de birçoğu duyduğu fart-ı mahzuziyaftan ağlıyordu. O gün Azerbaycan'ın en şanlı en bahtiyar günü idi. Fakat...fakat Azerbaycan ordusunun resmi geçidi idi. Zabitan ve askerler hiçbir vakit bu günü unutmazlar. Hala bu güne kadar o şanlı milli marşımızın tatlı terennimi kulaklarımızda ihtizaz ediyor. Ve gözlerimizin o günde vatan mesut ve mesfur günleri canlanıyor!... bundan da ruh alıyor, istikbali ümitle bekliyoruz.

haysiyet ve şerefini müdafa ediyordu. Topçu ve süvari bölükleri de kendilerini müdafa ede ede İran ve

آذربایجان دوراستقلالنه عائد خاطره ووثیقه لر

تورک اوجاغنده تظاهرات

عینی زمانده دیگر تورک اقوامنک خلاصی ایچون دخی حرب اولدیغی ایضاح ایله کدن سوکره نطقه دوامله دیشرک «خانملر، افندیلر، تورکک روحی، ایتداسندن احتیاج حربنده غایه آمالی، ایده آلی تعین و تثبیت ایتشدی. وقورتارمق... وجدان بشرک بو حربده کوستردکی عار هملنک کندی مقدراتنه صاحب اولسی غایه سنک تحقیر فداکاراقلر ایدیوردی.

بزنورکچیلر استخلاص وظیفه سنک، اصل تورک دیشرک شمال شرقنده ایضا اولنه بیله جکینه قانمک وبقناعتی تکرار ایتدک؟ بوکون قناعتزده آلدانمادیغی نوری لسان اصلیسيله سوبله یور. جنای قلعده روس ایچربا بر ضربه بی ایندیرن تورک قوئی، قاناسیاده باکونک غلبه کبی، خضرکی کلوب بیتشدی. ایتسه اصل اوزماندرک فعلا مستقل اولدی. یتسه اوسایه ده درکه بوکون حقوق استقلال ایدیور.

بیم نسلا عثمانلی نوری اولمه قلم بو حقایق دها آر تواضع و محبتله، دها چوق وضوح افاده و بیان ایتمه مساعددر؛ اگر بوکون فعلا بر آذربایجان تورک جمهوریتی وارسه، او، و هرشیدن وهرکندن اول عثمانلی قارده شلرینک و قافقاسیده ویردکاری یوزیکلرجه شهیدلرک و استرلر کی صیرتلزنده ارزاق و مهمات طاشیلر باجیلرینه، چوققلرینی سودسز، احتیارلرینی یوردلرینی آتسز بر اقان مدهش **حربک** بوکون وزه هریری عذاب و اضطرارلرینه تحمل ایتش و فداکار عثمانلی کویلیسنه یور-ایدر..

بن بونی سوبله دیکم کبی، آذربایجانلی قارده هان جله سی، روحلرندن کان شکران ومنتله بو اعتراف ایتکده درلر[*].

بونک ایچوندرکه بن، عثمانلی شمش شمال تورک ارکجه سزه، ای متواضع، فداکار و عالیجناب قارده شلر، سزه، بو بوکون واقعه تاریخیه اله عالمده برنجی دفعه قور لان تورک جمهوریتی تبریک سزه، آذربایجان تورککاری، ای معزز قارده

[*] قسم مخصوصه سزده مندرج رسول زاده محمد امین کت مبعوثانده ایراد ایله دیک نطق ایله مقایسه ایدلسین.

بوکون قزیل روسیه نک استیلاسی آلتنده زیون بولونان آذربایجان تورککاری ناصیل تورکیه نک بوکون قورتولوشی ایله تسلی باب اولیورلرسه، وقتيله ائتلاف دولتلرینک اشغالنه معروض قالان تورکیه تورککاری ده آذربایجان جمهوریتنک دوغوشی ایله او نسبتده متحسس اولیورلردی. بو حساسیتنک اک بوکون مثالی ایسه ۳۰ کانون ثانی ۱۹۲۰ تاریخنده استانبول تورک اوجاغی طرفندن «قارداش آذربایجان حکومتنک استقلالی تسعید یواننده دارالفنونده ترتیب اولونان بوکون احتفال» تشکیل ایدیوردی. دارالفنون قونفرانس صالوتی خنجانخچ طولدوران استانبول منور وزیده لرینک او آنده نه کبی حسلر و هیجانلرله مشبوع اولدیقلرینی، تسعید مراسمی آچان محترم خالده ادیب خانم افندی نک «سوکلی بایراغیزک یاننده دوران شو یاورو بایراغی - اسلامایلم» دیعه سی اوزرینه صالوی باطلاتا-قی برشدله قوبان سورکلی آغش طوفانی نه بلیغ بر صورتده آکلیوردی. خانم افندی نک «دعا ایدلم، بویکی بایراغک موجه لیمسی ایچون اولن اولادیمز بوکون جنتنده کولونلر، دعا ایدلم، اولرک عزیز قانلری، یوزی صوبی حرمتنه بو چوقوق بایراق هیج بر کون عثمانلی بایراغی کی سیاه رنگلره یوانماسین!» تمیسی تورکیا تورککاری نک نه حزین بر تسلی دوغوی ایله آذریلرک سعادتنه اشتراک ایتدکارینی، بو سعادت غمسه دکارینی کوستریوردی.

اوجاغنده اوکون دیگر ناطقلر دخی سوز-سوبله مشلر، هپسی عینی موضوعدن، عینی حرارت و هیجانله بحث ایتدیلردی. بوتون بو بحثلر حمدالله صبحی کک کندیلرینه خاص و اوکونه مخصوص بلیغ و هیج بر نطقی اله ختام بولشدی.

بوکونی تسعید ایچون سوبله ن ناطقلردن شمعی استانبول مبعوث محترمی بولونان یوسف آق چوره بک افندی نک هم شکل، همده معنا اعتباری ایله پک مهم فائده لی اولان نطقنی پک جزئی براختصارله «اقدام» رفیق مزدن نقلا آشایغیه درج ایدیورز تورکیه لی قارئلرمنک آذربایجان جمهوریتی حقنده بو نطقده مندرج بولندی قدر طولو وجانی معلوماته مالک اولالربی آبروجه آرزو ایدرز.

یوسف آقچوره بکک نطقی

ناطق مقدمه سلیمان نظیف بکک تورکیه نک حربیه اشتراکینی مدافعه یواننده برقاچ کدن اول سوبله مش اولدینی برنطقندن لسان تقدیر ایله بحث ایتدکدن و تورکک یالکیز کندیسینی دکل،

AZERBAYCAN DEVRİ İSTİKLALİNE AİD HATIRA VE VESİKALAR

Türk Ocağında Tezahürat

Bugün kızıl Rusya'nın istilasına altında zebun bulunan Azerbaycan Türkleri nasıl Türkiye'nin büyük kurtuluşu ile tesliyah oluyorsa vaktiyle itilaf devletleri işgaline maruz kalan Türkiye Türkleri de Azerbaycan cumhuriyetinin doğuşu ile o nispetle mütehessıs oluyorlardı. Bu hassasiyetin en büyük misalini ise 30 kanunsanı 1925 tarihinde İstanbul Türk ocağı tarafından “ kardeş Azerbaycan hükümetinin istiklali teşid yolunda darülfünun tertib olunan büyük ihtifal” teşkil ediyordu. *Darülfünun konferansı salveti hıncahınç dolduran İstanbul münür ve zabıtlarının o anda ne gibi hisler ve heyecanlarla meşgul olduklarını, nesyid merasimini açan muhterem Halide Edip Hanımefendinin “sevgili bayrağımızın yanında duran şu yavru bayrağı selamlayalım” demesi üzerine salonu patlatarak bir şiddetle kopan sürekli alkış tufanına belîğ bir suret de anlatırdı. Hanımefendi “dua edelim, bu yeni bayrağın yücelmesi için ölen evladımız bugün cennette gülsünler, dua edelim onlar aziz kanları, yüzü suyu hürmetine bu küçük bayrak hiçbir gün Osmanlı bayrağı gibi siyah renklere boyanmasın!” temennisi Türkiye Türklerini ne hazin bir teselli duygusu ile Azerilerin saadetine iştirak ettiklerine, bu saadeti benimsediklerini gösteriyordu.*

Ocakta o gün diğer nutuklar dahi söz söylemişler, hepsi aynı mevzudan, aynı hareret ve heyecanla bahsetmişlerdir. Bütün bu bahisler Hamdullah Suphi'nin kendilerine has ve o günlerine mahsus belîğ ve mehyic bir nutuk ile hata bulunmuştu.

Bugünü teşid için söylenen nazıklardan şimdi İstanbul mebus muhteremi bulunan Yusuf Akçuralı beyefendinin hem şekil, hem de mana itibariyle pek mühim faydalı olan nazkının pek cüz'i ihtiyarla “ifade” nifakımızdan naklen aşağıya derç ediyoruz. Türkiyeli karılarımızın Azerbaycan cumhuriyeti hakkında

bu nutukta meddrec bulunduđu kadar toplu ve canlı malumata malik olmalarını ayrıca arzu ederiz.

Natık mukademeten SüleymanNazif Beyin Türkiye'nin harbe iştirakini müdefaa yolunda birkaç gün evvel söylemiş olduđu bir nutuktan lisan-ı takdir ile bahsettiğinden ve Türkün yalnız kendisini değil, aynı zamanda diğer Türk akvamının halası için harb yapmış olduđu izah ile giden sonra nazkına davamlı demişti ki:

“Hanımlar, Efendiler, Türkün ruhi, ibtidasından itibaren cihan harbinde gaye amelini, idealini tayin ve tesbit etmişti. Kurtulmak kurtulmak...Vicdan-ı başarin bu harbde gösterdiği alakanın, her milletin kendi mukadderatına sahip edilmesi gayesinin tahkiki uğrunda fedakarlıklar ediyordu.

Biz Türkçüler ihtihlas vazifesinin, asla Türk dünyasında, şarkında ifaa olunabileceğine kanaadın ve kanaatımızın azmi tekrar ettik? Bugün kanaatimizde aldığımızı tarihini ve kayı lisan aslisiyle söylüyor Çanakkale’de Rus emparyalizmine kati darbeyi indiren Türk kuvveti, Kafkasya da Bakü’nün tahlisine yıldırım gibi, hızır gibi gelip yetişmişti. İşte asıl o zamandır ki Azerbaycan fiilen müstakil oldu. Yine o sayededir ki bugün hukukende gesp istiklal ediyor.

Benim neslim imanlı Türki olmakla bu halif tahmini daha az tevazu ve muhiyetle, daha çok vuzuh ve katiyetle ifade ve beyan etmeme müsaittir; eğer bu gün fiilen ve hukuken bir Azerbaycan Türk cumhuriyeti varsa, o bu varlığını her şeyden ve herkesten evvel Osmanlı kardeşlerinin Çanakkele ve Kafkasya’da verdikleri yüzbinlerce şehidlerine merkeb ve askerler gibi sırtlarında erzak ve mühimmet taşıyan Osmanlı bacılarına, çocuklarını sevdasız, ihtiyarlarını emeksiz, yurtlarını ateşsiz bırakan müthiş harın bütün cehennemi ve zahirini azab ve ızdıraplarına tahammül etmiş, ulvi ve fedakar Osmanlı köylüsüne borçludur.

Ben bunu söylediğim gibi, Azerbaycanlı kardeşlerinde hemen cümlesi, ruhlarında gelen şükran ve minnetle bu hakikati itiraf etmektedirler.

Bunun içindir ki ben, Osmanlılaşmış şimal Türki, ilk önce size, ey mütevazi fedakar ve ----- Osmanlı kardeşler, size, bu büyük vaka tarihi ile Türk

aleminde birinci defa kurulan Türk devletini tebrik ediyorumSize Azerbaycan
Türkleri, ey muazzez kardeşler,

سزه توجه و خطاب ایدرهك ، هر ملتك حیاتهنده قصوای سعادت اولان استقلاله نائلیتكزله سزی ده تبریک ایدیورم .
بوراده ناطق یکی جمهوریتك وضعیت جغرافیه سته نقل کلام ایدرهك آذربایجانك آناطولی شرق ایله معلوم قرابتلری قید یله دکن صوکره دیورکه :
« برزمانلرایخانلیر حکومتك نوه سنی تشکیل ایدن بوصا غلام ، زنکین ، بوکسک اراضی ، اساسا برکل تام در . بوقطعه آسیانك معادنجه الکنکین منطقه لرندن صاییلیر . ارضك الك قدیم والك بول نفت طمارلری بوقطه ك آلتندن کچر . طوبرانك اوستنه سربلش ثروت ؛ آلتنه کومولش خزینه دن آشانی قالماز . آذربایجانك صیباق وصولاق وادیلرنده ، پاموق ، اییک ، جوبات و میوه نك الك ای جنسلری بول بول بشیر . حرب عمومیدن اول روسیه . اسه سنی قوری . یوه و برنجیله بسله سن ؛ روس

مؤبدانك بیکلرجه سنه لر دینرو هیچ سوندیرمده
مقدس آتش بلکه ازلدنبری باکو جوارنده یانوب
بشریت ابتدائی آتشی لایق پرستش بولنجه ،
معبدی ، ایلك آتشکده بی ، پک محتمل که سور
ایتمشدی . آخر زمان پیغمبری مکده طوغارکن بر
برقاج بیک باشق آتش ، پک محتمل که باکو
فسقیه لرندن بری ایدی .

اختیار تاریخ ، بوقدیم قطعه نك الك اسک
قید ایدر ، کیخسروله طومیس ماصالنی همز بیل
تاریخك قرون وسطا سنده ، همارف کی ، آذر
بردره بکلك عالی ایدی . تورک خانلری ، تورک
قلعه لرینه جیقملر ، صاحب اولملر ، چارشی و بازار

آذربایجان رجال و مبعوثلرندن بر غروب

صنایع عظیمه سنی ؛ روس قطار وکیلرینی نفتیله ایشله تن بو آذربایجان ایدی .

آذربایجان جمهوریتك ۴ میلیون کسور اهالیسندن اوچ ربی مسلمان تورکدر . یالکیز بر ربی دیگر ملتلر ترکیب ایدر . مسلمانلرک جمله سی آذری تورکجه سینه قونوشورلر . بونک عثمانلی تورکجه سندن اساس اهت اریله فرق بوق کیدر .

خانلر ، افندیلر ؛ آذربایجان ویا آذرستان تاریخه معلوم الك قدیم مملکتلرندن بریدر . انگلتره ، فرانسه ، روسیه بوقکن آذرستان وار ایدی .

آذربایجان اسمنی ویرن ، آذربایجان ایلك دفعه تاریخه صوقان ، آذربایجان تاریخه اونوندیرمایان و نهایت آذربایجان بوکونک تاریخنده چوق مهم بر موقع قازانديران (آذر) یعنی آتشدر .

کوبلرینه حکم ایدیورلردی . بو ثودال تشکیلات
عصرک ابتدائی قدر دوام ایدر . کنجه خانلری ،
خانلری ، باکو خانلری ، قره باغ بکلی ، آذربایجان
اولدینی قدر ، عثمانلی و ایران تاریخکده بللی باشلی آفتور
معدوددر .

قافقاس آذربایجانك ایران آذربایجان ایله
شدت مربوطینی یاووز سلطان سلیمدن صوکره عثمانلی تاریخک
صحیفه سندن آکلامق قابلدیر . تاریخ عثمانیده کی ایران سفلریت
ویا آذربایجان حربلری دیمک فکرجه ، ده صحیح اولور . بیلور
یاووز سلطان سلیمک شاه اسماعیلی یکدیکی چالديران سحر ایدی .
اوغلی عثمان پاشانک طوقاق خانلی تهله ده کی چیلدیر اووه سی ده

Sayı:17

“YENİ KAFKASYA”

Sayfa:10

Size tevce ve hitab ederek, her milletin hayatında---saadet olan istiklale naiyetinizle sizide tebrik ediyorum.

Burada nutuk yeni cumhuriyetin ve zait coğrafyasına nakl-i kalam ederek Azerbaycanın Anadolu şarkı ile malum karabatlarını kaydettikten sonra diyor ki:

“Bir zamanlar İlhanlılar hükümetinin nefesini teşkil eden bu sağlam, zengin, bu kesin arzı, esasen bir ----. Bu kıta asya'nın madence en zengin mıntıklarından sayılır.Arzın en kadim ve en bol neft-i tûmarlar bu kıtanın altından geçer. Toprağın üstüne serilmiş servet:altına gömülmüş hazineden aşağı kalmaz. Azerbaycanın sıcak ve sulak vadilerinde,pamuk,ipek,hububat ve meyvenin en iyi cinsleri bol bol yetişir. Harb-ı umumiyeden evvel Rusya piyasanın kuru meyve ve pirinçiyle başlayan, Rus sanayi azilmesini: Rus kantar ve gemilerini neftiyle işleten bu Azerbaycan idi.

Azerbaycan Cumhuriyetinin 4 milyar küsür ehaliyesinden üç rebii Müslüman Türktür. Yalnız bir rabiini diğer milletler terkib eder. Müslümanların cümlesi Azeri Türkçesiyle konuşurlar. Bunun Osmanlı Türkçesinden esas itibariyle farkı yok gibidir.

Hanımlar, Efendiler; Azerbaycan veya Azeristan tarihine makım en kadim---biridir. İngiltere, Fransa, Rusya yokken Azeristan var idi.

Azerbaycan'a ismi veren, Azerbaycanı ilk defa tarihine sokan, azerbaycanı tarihine onu tedyirmeden ve nihayet Azerbaycan'a bugününtarihinde çok mühim bir mevkii kazandıram(azar) yani Ataştır. Mübedanın beylerce senelerden beri hiç söndürmeden sakladıkları mukaddes ataş belki ezelden beri Bakü civarında yanıp tutuşuyordu. Beşrit iptidaya ataşı layık perestiş bulunca, ilk büyük ateş mabedini ilk ---, pek muhtemel ki----inşa etmişti. Ahir zaman---mekkede doğarken bir an için sevinen birkaç bin yaşlı ataş, pek muhtemel ki Bakü etrafındaki neft-i fasiyakalarından biri idi.

İhtiyar tarihin, bu kadim kıtanın en eski hepimiz biliriz.İslam tarihinin kırın vasıtasında, her taraf gibi, Azerbaycan memleketi de bir derebeylik ilmi idi. Türk hanımları, Türk beyleri şehirlerin kalelerine çıkmışlar, sahip olmuşlar, çarşı ve pazarına etraf köylülerine hüküm ediyorlardı. Bu feodal teşkilat 19 uncu asrın ibtidalarına kadar devam eder. Gence hanları, Şirvan hanları, Bakü hanları,

karabağ beyleri, Azerbaycan tarihinin olduğu kadar, Osmanlı ve İran tarihinin de belli başlı aktörlerinden ma'duttur.

Kafkas Azerbaycan'ın İran Azerbaycan'ı ile Anadolu'ya şiddet merbutiyatını Yavuz Sultan Selim'den sonra Osmanlı tarihini Osmanlıdaki İran seferlerine Kafkas ve ya Azerbaycan harpleri demek fikrimce daha sahih olur. Biliyorsunuz ki Yavuz Sultan Selim'in

بیلورسک، زک قاردیف و قوقسک وطنی بویوک بریتانیا آله سی
نفت و پترولاک، منبى باکو و ایشرون یاریم آله سیدر .
استانبولک موقع مستثناسی کندیسنه ناصل بر آفت اولمش
باکونک ثروت بی انتهای ده باشنه بریلادر . یکی طوغان آذربایجان
جمهوریتی ده ، طبقی بزم کبی ، بوکون چکیچله اورس آره سنده
بولونیور .

لکن بو تهلکلی وضعیته دوشن یالکز آذرستانى، یالکز
بزی یز ؟ یوق ، بلکه بوتون شرق اسلامی ، بلکه بوتون
آسیا ، بلکه بوتون دنیا [*] ..

یشیلارک پیشدار موقعنده بوکون آذربایجانک جوان
جمهوریتی بولنیور . قیزیل سیل اوکنده قاف طاغلیرنک
کچیدلری آذری قارده شلرمز بکلیر . تورکک قلعه سنک
ماغانلده بوکون آذری نوجیدر . بو پیشدارک آرقه سنده
عثمانیلر ، ایرانیلر ، عربلر ، هندیلر بوتون عالم اسلام آوردونک
قسم کایسنی تشکیل ایدر .

آذربایجانلی قارده شلرمز هیچ شبهه ایتمورز ؛ بزم قدر ،
بلکه بزدن ده ائی بیلیرلرکه تورک دنیا سنک ، اسلام علنک
بلکه بوتون شرق منافی بوکون اولدینی درجه ده هیچ بر
زمان بر برینه صیق باغلانمش ، کلیدلنش دکلدی . اللهاک رسولی
حضرت محمدک « بیان مرسوم » دیدیکی وحدت اسلامیته
تکری قوت چکنک حاکم « قایا بلور » دینیکی تورک برلکک
کندیکی کوستره جکی آن تاریخی ، اصل ایشته شمدی حلول
ایتمشدر .

خانلر ، افندیلر ، تاریخی وضعیت ، مهیب ومعظم ،
هیبت وعظمتی نسبتنده مشکل ومعصل ، مشکلات ومعضلات نسبتنده
مهالک ومخاطرات ابله مشوع وایشته بونک ایچونده چوق بویوک
وشاندیلر . آذربایجانک یا کلش بر حرکتی ، عالم اسلامک
خسراتی موجب اولابیلر ؛ طوغری بول طوغه سی ده بلکه
بوتون تورک دنیاسنی قورنارمایه کافی کلیر .

تورکک ایلک جمهوریتی طوغار طوغماز ، اختیار تاریخ
اونی برامتحان سیاسی واجتماعی به چکیرور . انشاه ، رشدی
اثبات ایدمک ... ای تورکک اولو تا کریسی ، سکا اوکنیورز
کنج قارده شمره سن طوغری بولی کوستر !

خانلر ، افندیلر ، آذربایجان علم ومعرفه ده صنایع
وادبیاتجه ده تورک دنیاسنک اک زنکین اقسامندیلر . آذری
تورککرینک خلق ادبیاتی ، عثمانی تورککرینک ادبیات شفاهی سی
دیگدر . ماصالار ، دستانلر ، شرقیلر ، ضرب مثلار ، خلق
[*] نطفک جهان مقیاسنده مجادله ایدن مختلف قوای سیاسیته

تصنیفه منحصر اولماسی سیاق کلامدن آکلاشیلان بو قسم
سانسور طرفندن طی ایدلشدر . تخمینمه کوره ناطق مبارز
اولارق اوچ مهم قوت تصور ایدمک ایمریالیمه قاره لر
قومونیزمه قزیلر و شرق ملیتپورلکنه ایسه یشیلر دیتمشدر .

آذربایجان جمهوریتی اراضیسندیلر . و ذاتاً یکدیگرینه لایق
برقهرمانلقله بومرکه ده چارپشان بهادرلرک اکثریتی یکی رقیب عائله
حکمدارینک شان وقدرتی ، ایکی محاصم مذهبک توسع و موفقیتی
اوغرنده قان دوکن ، ملی شعورسز تورکک تشکیل ایدردی .
طرفینک بو شعورسزلی ، معالاسف ، چوق اوزون مدت
دوام ایتمشدر . داهیانه نفوذ نظریله عثمانی تاریخک اعماقی
کورن نامق کمال بیلر . آذربایجاندن دوشیرله عسکرلره ، عجم
اوردوسی دیر ، کچر . بوکون اوککزده سوز سوبله مکله
مفتخر بوعاجز ، اون ، اون ایکی سنه اول ینه استانبولایلرک
اوکنده تورککک شعباتندن بحث ایدرکن ، بوشهرده کتاب ،
رسائل وجرائد کبی روحی ، کتن حلواسی و جای کبی مادی
غدارلی ، هند شالی ، ایران خالیسی کبی بدایع شرقیه بی صانان
اصناف وتجارک عجم دکل ، تورک اولدیغی سوبله مهیه ، آکلاعهیه
حتی اثباته لزوم کورمشم .

یکری سنه اول قافقاسیادن تورکیه به کاتلر ، یاچرکس باطاغستانی
یا عجم صایلیردی ! تورکک اهل تشیعنه کیم تورک دیردی ؟
قوجه حسین زاده بیلر ، عثمانی طیه سنه کیررکن کندیسنی ،
مهم بر تعیر الله ، قافقاسیالی یازدیرمشدی .

تورک دنیا سنک صوک سنه لرده کی تکاملی ، جدأ عقلاره
حیرت وبره جک قدر سریع اولدی : ربیم عصر اقدم ،
بربریزه یان باقیوردق ؛ شمدی طائشددق ، کوروشدک ،
واوقدر سهویشدک که بربریز ایچون عظیم فداکارلقلره حاضرز
حاضر نه دیمک ؟ فعلاً فدای جان ایتدک ؛ بو سفر آرتق
خاندانلر ، سه کاتلر ایچون دکل ، ملت ایچون ، تورک ملتی
ایچون فدای جان ایتدک .

بیلیمورم ، بوکون بو عظیم تکامل تاریخنک درجه اهمیتتی
حققله تقدیر ایدم بیلورمیسکز ؛ لکن هر حالده بویوک وسریع
تحول ، بوتون تورککک استقباله چوق امیدلی نظرلرله باقمه منزه
حق ویریر .

خانلر ، افندیلر ؛ باکو ، استانبول ، بصره ، سویش ،
شرق مسئله سنک دورت کوشه سیدر ، استانبول جهان تجارتک
حیاتی مرمرلندن بریسی ایسه ، باکوده جهان صنایعک منابع
حیاتیه سندن بریدر . هیکز ایشته شسکزدرکه ، یوز ، یوز
اللی نیل اول اوروپادن اوقیانوسک اوبرطرفنه آتیلمش اوروپا
پارچه سنده عظیم ودهاش برآزدر پیدا اولمش وسنه لر کچدکجه
بویومش ، بویومش بوتون کرهیه صیفیشه میه جق بر جسمامته
کلشدر . جهان جنجکی آرتق بو آزدردی باشنک بربری یه مهیه
چالیشمه سی ایدی ؛ اوکمزده کی غوغای عالم شمول ایسه اصل
کودمه نک باشلری ازمه به اوغراشمه سی اولاجقدر .

ایشته خانلر ، افندیلر ، بو جهنمی مخلوقک عبده وخدمه سی
اونی یانماق ایچون ، اونک آتشله بسله نن آغزیه هر کون
یوزبیکلرجه طون قطرانلی طاش ایلر آتشیلی یاغ آتمه یه مجبوردرلر .

Sayı:17

“YENİ KAFKASYA“

Sayfa:11

Şah İsmail'i yendiği Çaldıran muharebesi de Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Tokmak hanı tepelerindeki Çaldıran ovası bugün ki Azerbaycan hükümeti arazisindedir. Ve zaten yek diğerine layık bir kahramanlıkla bu muharebe de çarpışan bahadırların ekteriyatını iki rakip ile aile hükümdarının şan ve kudreti iki mehasın mesabin tavsı ve mefkiyatı o gören de kan döken milli şuursuz Türkler teşkil edirdi.

Tarafının bu fütursuzluğu maalesef çok uzun müddet devam etmiştir. Dahiyane nüfus nazarıyla Osmanlı tarihinin imkanı gören Namık Kemal bile Azerbaycan'dan devşirme askerlere İran ordusu dir, geçir. Bugün on kez de söz söylemekle müftehir bu aciz, oni on iki sene evvel yine İstanbulluların o günde Türklerin şaibetinden bahsederken, bu şehirde kitap, resail, ve cerait gibi keten helvası ve çay gibi maddi gıdaları, hindi şalı İran halısı gibi bedai şarkiyai satan esnaf ve tüccarın acem değil Türk olduğunu söylemeye anlatmaya hatta ispata lüzum görmüştüm.

20 sene evvel Kafkasya'dan Türkiye'ye gelenler, ya Çerkez ya Dağıstanlı ya Acem sayılırdı: Türk'ün ehli teşeyane kimi Türk diyordu!. Koca Hasan Zade bile, Osmanlı tabyasına girerken kendisini, müphem bir tabir ile, Kafkasyalı yazdırmıştı.

Türk dünyasının son senelerdeki tekamülü, cidden akıllara hayret verecek kada seri oldu: reba asır aktım, birbirimize yan bakıyorduk,; şimdi tanıştık, görüştük, ve o kadar seviştik ki birbirimiz için azim fedakarlıklara hazırız ne demek? Filen fedai can ettik; bu sefer artık hanedanlar, sanat için değil, millet için, Türk milleti için fedai can ettik.

Biliyorum, bugün bu azim tekamül tarihinin derece ehemniyetini hakkıyla taktir edebiliyor musunuz? Biliyorum, bugün bu azim tekamül tarihinin derece ehemniyetini hakkıyla taktir edebiliyor musunuz? Lakin her halde bu büyük ve seri tahvil bütün Türklüğün istikbaline çok amidliği nazarlarla bakmamıza hak verir.

Hanımlar, efendiler; Bakü, İstanbul, Basra, Söğüş şark meselesinin dört köşesidir. İstanbul cihan ticaretinin heyeti memurlarının birisi ise Bakü'de cihan sanayinin menabı heyetinden biridir. Hepiniz işitmişsinizdir ki 100-150 yıl evvel

Avrupa'dan okyanusun öbür tarafına atılmış azim ve lehaş bir ejder peyda olmuş ve seneler geçtikçe büyümüş ve bütün yöreye sığışamayacak bir cismaniyete gelmiştir. Cihan çinağı artık bu ejderin yedi başının birbirini yemeğe çalışmasıydı. Önümüzde ki kokuyu almış ise gövdenin başları ezmeye uğraşması olacaktır.

İşte hanımlar, efendiler, bu cehennemin mahlukun ibale ve hademesi onu yaşatmak için onun ateşle beslenen ağzına her gün yüz binler ton katranlı taş ile ateşli yağ atmaya mecburdurlar. Biliyorsunuz ki karadif ve kokusunun vatani büyük Biritanya adası petrolün mrenbaı Bakü ve Apşırvan yarımadasıdır. İstanbul'un mevki müstesnası kendisine nasıl bir afet olmuşsa Bakü'ye serveti başında bir beladır. Yani doğan Azerbaycan cumhuriyeti de tıpkı bizim gibi, bugün çekimle örs arasında bulunuyor.

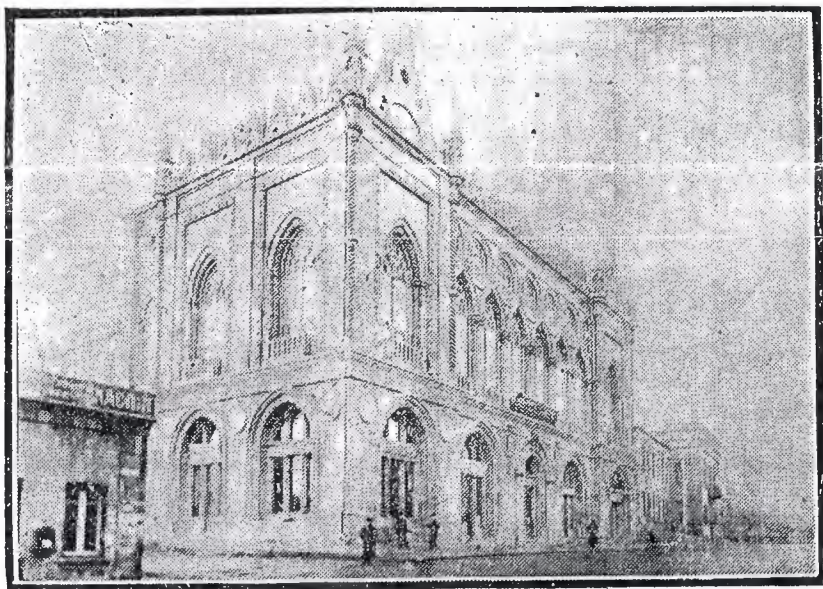
Lakin bu tehlikeli ve zaiyatı düşen yalnız Azeristanımı yalnız biz miyiz? Yok belki bütün şark İslamı , belki bütün Asya belki bütün Dünya [*] yeşillerin pişedar mevkinde bugün Azerbaycanın Civan Cumhuriyeti bulunuyor. Kızıl seyl önünde Kaf dağlarının geçitlerini Azeri kardeşlerimiz bekliyor. Türklük kalesinin mazgalında bugün Azeri nübtebidir. Bu pişedarın arkasında Osmanlılar , Azeriler ,Hindler, Arabiler bütün İslam ordusunun kısmi gelişini temsil eder. Azerbaycanlı kardeşlerimiz hiç şüphe etmiyoruz ; bizim kadar belki bizden daha iyi bilirler ki Türk dünyasının bütün şarkın menafi bugün olduğu derecede hiçbir zaman birbirine sıkı bağlanmış , kilitlenmiş değildir. Allahın Rasulü Hz.Muhammed 'Neden mersus' dediği vahdet-i islamiyetin Tanrı hanın kaya dediği Türk birliğinin kendini göstereceği an tarihini asıl işte şimdi helal etmiştir.

Hanımlar, Efendiler tarihini vaziyet mühim ve mazum, heybet ve azameti nisbetinde müşkil ve mazum müşkilat ve mazulat nisbetinde mahalluk muhafazat ile meşbu ve işte bunun içinde çok büyük şanlıdır. Azerbaycanın küçük bir hareketi alem islamin hüsrani mucip olabilir. Doğruyol tutması da belki Türk dünyasını tutmaya kafi gelir.

Hanımlar, efendiler, Azerbaycan ilim ve marifetçede sanayi ve edebiyatça da Türk dünyasının en zengin aksanıdır. Azeri Türkleri halk edebiyatı Osmanlı Türklerinin edebiyat şefahiyesi demektir. Masallar,destanlar şarkılar darb-ı masallar halk.

استعاره و تشبیه‌ری، بی‌سجه‌لر آبریلار. مثلا، بوکون آنادولی کنج‌لرینک. آناتولی قیزلرینک مه‌م و طائی حسله طولو یوره. جگرینی ذوق و هجانه چاریدیران، کوزل قاره کوزلرینی نلندیرن « کرم ایله اصلی » کنجه ده طوغدی؛ کرم کنجه دن چیقار؛ سوکیلی اصلیمی ارقدن قوشه رق بوتون آناتولی یی کچر؛ هپ غریبه، غریبه طوغری کیدر. آذربایجانلی کرم جنوب تورکنک تمثالی کیدر. جنوب تورکی ده شرقدن قالمش متصل غریبه کیتمشدر. کرم باشقه ملتدن باشقه دین و مدیندن اصلی نك عاشقی ایدی. عشقنده صادق، جوشقون و فدا کاردر. لکن دیلی، ملتی، بئلکی نهایت کندینی یاقوب کول ایده جک عشقنه بيله فدا ایتز. اولور، فقط دیکشمز. جنوب تورکی ده بوله دگلی؟ یابانچی شهرلر ضبط ایدر، اولکه لر فتح ایدر، قرق درلو قوم ایله قاریشیر. اختلاط ایدر، مغلوب اولور، ضبط ایتدکری یرلری ترک ایدر، صیغشیدیریلیر؛ لکن بئلکینی، دیلی، مدینی، ملیتی اصلا دیکشیدیرمز؛ اصلا غائب ایتز.

باحث کوچوک رساله سندده قرق متجاوز شاعر مایار. بوتون مهستی کنجوی، باکو خانلری عائله سندن ریحانت خانم و نابون ایدن خورشید بانو کی شاعره لرده وار. شرق اسلامینک هر اولدینی کی آذربایجانده ده منور صنفک (شرعی، زمردنی) لکن علومک، صنایعک، ادبیاتک دیگر شعبه لرده کسب اح و اشتیاق ایدنلرده آز دکلدن. خلق ادبیاتی درجه سندده خلق موسیقیسی، آذری تورکنک موسیقی به استعدادینی کو بر آرائی، طبق بزده اولدینی کی، اوراده ده یوکسک موسیقیسی ایرانن کلشیدی. شمدی معاصر، یعنی غرب ملی خزینه دن استفاده ایدن موسیقیشناسلر یتمشدر. شیعه نك تصویره خصص اولماسی، صنایع نفیسه دن نقاشی تصویر کارلق (عشقنه سنک) دوامنه مساعد اولمشدر. شمدی (عنعنوی) نقاشی، غربک رسالمنه ترک موقع ایدیور. مدینه دنه دینی سربست فلسفه نك اوجانی اولان ایران آذربایجان جوقی تأثیر ایتش؛ آذربایجانک الهیات، کلام، نجوم، طب و حکم

باکوده، بولشه ویکلر طرفدن احراق اولونان « اسماعیلیه » خلق یوردی

آذری خلق ادبیاتی جوق زنکیندر؛ صوگ زمانلرده آناتولینک کوردیکی جفایی قره باغ و کنجه کورم دیکندن مشترک خلق ادبیاتیز، آذربایجانده ده جوق و دهایی محافظه اولومشدر. آذربایجانک محرر ادبیاتی ده خلق ادبیاتی کی زنکیندر. بالخاصه قره باغ، شیروان متصل شاعرلر یتمشیدیر. ایکی کون اولیسی «تورک اوجانی» زیارت ایدن [*] آذربایجان طلبه سی آره سندده آز «جوان شاعر» راردی. زیادخان اوغلی عادل خان آذربایجاندن [*] آذربایجان حکومت ملیه سی طرفدن اوروپا به تحصیل ایچون اعرام اولنان طبعه استانبولدن کچرکن «اوجاق» ه مسافر اولمشدر.

اشغالاتی تشویق امله مش. بوسورتله بالخاصه شیروان در بند و متبحر آقار، آخوندلر، طبیلر، فلکیلر و عللر یتمشدر. علمک شیروانده مبدولیتی استانبوللیلر اوتا دنجری بیلر شیروان عثمانی دولتنه بر خیلی مدرس، بر قاجرده آدمی هدیه ایتمشدر. یا کلیورسه م بوگونکی قایینه مزده ایکی آذری تورکی وار. آذربایجان علما و ادبا سندن قسمی بوتون شرق اسلامیده طانیلمشدر؛ بعضیلرینی آوروپا بیلر و نقیدیر ایدر؛ آلتنجی عصر مجری رجاندن شاعر شیخ نظامی کنجوی، شاعر هیئت شاس فلکی شیروانی آذربایجانلی اولمقله برابر ایران مدینی ارکاشندن صایه

istişare ve teşbihler bilmeceler ayrılmaz. Mesela bugün Anadolu gençleri Anadolu kızlarının müphem ve tatlı hislerle dolu yüreciklerini zevk ve heyecanla çarptıran gözel kara gözlerini namelendiren kerem ile aslı Gence’de doğdu; kerem Gence’den çıkar. Sevgili Aslı’sı arkasından çıkarak bütün Anadolu’yu geçer. Hep garba doğru gider. Azerbaycanlı kerem Cenap Türklerinin temsili gibidir. Cenap Türküde şarktan kalkmış mutasıl garba gitmiştir. Kerem başka milletten başka din ve medeniyetten Aslı’nın aşkı idi. Aşkında sadık, coşkulu fedakardır, lakin dilini, milletini, benliğinin nihayet kendini yakıp kül edecek aşkını bile feda etmez. Ölür fakat değiştirmez. Cenap Türküde böyle değil mi? yabancı şehirler zapt eder, bölgeler fetih eder kırk türlü kavim ile karışır. İhtilaf eder, mağlup olur, zapt ettikleri yerleri terk eder. Sıkıştırılalı lakin benliğini, dilini, dinini medeniyet ve milletine asla değiştirmez. asla kaybetmez. Azeri halk edebiyatı çok zengindir. Son zamanlarda Anadolunun gördüğü cefayı, Karabağ ve Gence göremediğinden müşterek halk edebiyatımız Azerbaycan’da daha çok ve daha iyi muhafaza olunmuştur. Azerbaycan’ın muharrer edebiyatı da halk edebiyatı gibi zengindir. Bilhassa Karabağ, Şirvan, metasıl şairler yetiştirir. İki gün ötesi “Türk ocağını “ ziyaret eden Azerbaycan talebesi arasında azmi “ civan şair” vardı. Zaid han oğlu adil halk Azerbaycan’dan bahsi geçen risalesinde kırkı mütecaviz şair sayar. Bunların içinde Mehesti, Gencevi, Bakü hanları öyle senden Rihanet hanım unvan-ı tecas eden hurşid banu kirve şairelerde var. Şark islamatının her tarafından olduğu gibi azerbaycan’dan da münir, zümre şairesidir. Lakin uluman sanmayın diğer şaireler de kesb ihtisas ve iştihar edenlerde az değildir. Halk edebiyatı derecesinde zengin halk musikisi, Azeri türkünün musikiye istihadatını gösterir. 1 aralık, tıpkı bizde olduğu gibi orada da yüksek sınıf musikisi İran’dan gemişti. Şimdi muassır yani harp usulüyle milli haznedan istifade eden musiki şinaslar yetişmiştir. İlmiye şeyanın tasviri hısım olmaması, sanayi nefiseden nakisin tasvirkarlık müsaade almıştır. Şimdi İran’ın nakışlığı garbın risarlığına terk-i mevki ediyor. İslam medeniyetinde dini serbest felsefesinin ocağı olan İran Azerbaycan’a çok tesir etmiş; Azerbaycan’ın elhayat, kelam, nicum, tip ve hakimiyet işgalicetini teşvik eylemiş. Bu suratla bilhassa Şirvan ve mütehehir akıllar ahuntlar tabibler feligler ve alimler yetişirmiştir. Ehli alemin Şirvan’da

mepsuliyatının İstanbullular o tedbiri bilirler. Şirvan Osmanlı devletine bir hayli müderris birçok da devlet adamı hediye etmiştir. Ya gelemiyorsa. Bugünkü kanımızda bir iki Azeri var. Azerbaycan ilme ve edebasından bir kısmı bütün şark islamı da tanınmıştır; bazılarının Avrupa'da bilir, taktir eder; altıncı asır hicri ricalinden şair hakim şeyh nizami Gencevi şair hiyetşas falibi Şirvan'ı gibi Azerbaycanlı olmakla beraber İran medeniyeti erkanında sayılacak

آذربایجان مجلس مبعوثانده

تورك اوچاغك تشبيله وقوع بولان سالفالدير
استانبول تظاهراتي ايله آق جوره اوغلي يوسف بكك درج
ايله ديكيز نطقى موجب اولان بويوك وقعه با كوده ،
مجلس مبعوثانده مضعد - نصوصى بر جلسه انعقادى ايله دخى
تسميد ايدلشدى .

۱۴ كانون ثانی ۱۹۲۰ تاريخى ايله انعقاديدن بوجلسه ده
رسول زاده محمد ابن بكك اكثريت فرقه سى « مساوات »
ايله ده موقرات بيطرفلر غروپى نامنه سوبله ديكى مجلس
مبعوثان كورسيلريك بالاتفاق آلفشاندينى نطقى ۳۰ كانون
ثانيده دارالفنون قونفرانس صالوشنده اظهار اولونان فكري
بيان و ابراز اولونان حسياتى عرضه وسيله اولديغندن عيني
ايله آتاشى درج ايدىيورز . (*)

« شمدن بويله ارتق جهانجهده تصديق اولونش
حر آذربايجان مبعوثلىرى ! بوكون « مساوات » فرقه سى
ايله ده موقرات بيطرفلر غروپى نامنه سوبله ديكى
احراز ايله ديكى غالبيت تامه مناسبتيله تبريك ايدىرم . آذرى
توركلكككك بوظفر و نائليتى مناسبتيله محترم آرقداشلىر ،
سزلىرى تبريك ايدركون كوزلرمى بوندن برسنه اولنه ،
آذربايجان مبعوثانك مظطن صورنده افتتاح ايتسديكى
تاريخى انه دوندرمك لزومنى حس ايدىيورز .

افنديلىر ، البته خاطر لارسكيز كه اوزمان سوقاقلرده
شمدنى دويدىغكيز بو كورولتو يوقدى . اوت ، خلقك ،
كندى مبعوثلىرى بچهر اخوف سوروسنك محتمل هر درلو
تجاوزلردن صيانت و مدافعه ايتمه مهيا اولديقلىرى
اثبات ايدن بوشنك بوو حركت يوق ايدى . اوزمان
سوقاقلرده وضعيتندن آمين خلق نمايش جيلرى دكل ،
انكليز زرهللى اوتوموبيللىرى ايله ضبطيه نفرلىرى واردى .
بوتون آذربايجان خلقى اوزمان صانكه بوصالونه طبقه لمشدى .
شمدى ايسه بالعكس مجلس مبعوثان ككى بوتون ملكت
دخى كنيش بر نفس المقدمه در .

اوزمان انكليز قوماندانلى مجلس مبعوثانى محتمل
حركات خصمانه يلم قارشى مدافعه ايله مك تشبثندن اوتيه

(*) نيم رسى « آذربايجان » غزته سنك ۱۵ كانون
ثانى ۱۹۲۰ تاريخى نسخ سندن نقل ايدىيورز .

قدمائى بر طرفه بر اقسه ق بيله ، دربندلى ميرزا كاظم بك ،
كنجهلى ميرزا شفيق ، شكبلى آخوند زاده ميرزا فتحعلى معاصر
وتورك آذربايجانك اوز اولادندىر . ميرزا كاظم بك ، ۱۹ نجى
عصر ميلادى استدارنده آوروپانك اعظم مستشرقيندن
صاييلير . ميرزا شفيقك فلسفه ده دائر آتارى آلمانجه ده ،
ميرزا فتحعلىك مضحكه لرى ايسه روسجه ، فارسجه ،
فرانسجه ، انگليزجه ، آلمانجه ، حتى اسويجه ده ترجمه
اولونمشدر . تورك ، فارس و روس لسانلرنده حال اولونشور .
ميرزا فتحعليلى نسل ، كه ۱۹ نجى عصر ك ربع اخيره قدر
دوام ايدر ، آذربايجان توركارى ايجون مثبت بر ايدى آلدن
زباده و ايدى آلى طوغوتديره جق انتقادات ايله مشغولدى .
خلقك نظريى ، فكريى ، طرز معيشتى ، اوهم و خيالانى
آجى و كسكين مزاحيله قيرباجلابارق كنديسنك محبت وطنيه
و مليه دن متولد ، هيچان و عذابلىرى تسكينه چاليشمىردى .
بو وظيفه نى تعقيب ايدن نسل ، اشتغالات فكريه و فعاليت
علميه سنده مثبت برغايه ، بر ايدى آل بولش و بونى وطنداشلىرى
كوسترمشدر .

خانمىر ، افنديلىر ، بزه معاصر اولان بونسللك ايدى آلى ،
تورك آذربايجانده اولان شعور مليى حاصل ايتك ، صوكره
حركت عموميه بشريه تبعاً اونى روس استيلا سندن ،
روس تحكمندن قورتارمه چالشمق و بوتون مدنى اقوام
ككى كندى مقدارانه كنديسى صاحب قيلق ، حاصل
آذربستانى ملي و مستقل بر هيئت اجتماعيه ، بر دولت
حائله بكمركدى . بو تعالى بوانده اتحاد تام حاصل
اولاق ، كوچوك نودال خانلرك عائوى منافعيله
كنج ، باكو ، شيروان ... الخ ديه پارچالانان قطعه بكوچود
بر آذربايجان اولارق تعضى ايدى جكدى . مستقل آذربايجان
ديكر تورك و مسلمان ملت و دولترى ايله ده اك صمبى مناسبات
و وحدت افكار تأسيس ايله جكدى .

بيليرسكيز كه بكن عصر ك باشلرده آلمانك وحدته
فرانسى استيلاسى چوق خدمت ايتشدى . سنه مك كونلرى
مقدارنده كوچوك - كومتره منقسم آلمانيا ، ناپوليون استيلا سندن
شعور مليسى بولوب كسب وحدت ايدىرك چيقمىشدى . عيني
حادثه آذربايجانده تكرر ايدىيور :

روس استيلاسى آلتنه سكزاون خانلق حالنده بكن آذربايجان
بوكون ، متحد ، برلشمش بر جمهوريت اناميه شكندى قورتولايور .
ناطق محترم آذربايجانك شوملى اكتباسنه ، استخلاصنه ،
وحدته ، ديكر تورك اقوامى ايله تأسيس مناسباته قلملرى ،
دبلىرى ، ايشلىرى ، و ثروتلرى ايله خدمت ايدن معاصرلردن
بر لسان تمجيد ايله بحث ايدىرك ، سوزينى مجلسده حاضر
بولونان حسين زاده على بكى سلاماقله بتميش و بو وسيله
ايله آذربايجان جمهوريتنى حاضر و ناهمه تكرر سلامامشدر .

Kademeyi bir tarafa bıraksak bile Mirza kasım bey Gencerli mirza şefi şekilli avanda zade mirza fetihli muassır ve Türk Azerbaycan'ın öz evladındır. Mirza Kasım bey 19. Asır miladı iptidailerinde Avrupa'nın sayılır. Mirza Müfik felsefeye dair eseri Almancaya, mirza mütehelinin mizah geliri ise Rusça, Farisice, Fransızca, İngilizce, Almanca hatta İsvecceye tercüm olunmuştur. Türk, Faris ve Rus lisanlarında hala oynanıyor.

Mirza fetihliler nesli ki 19. Asrın rub ahirine kader devam eder. Azerbaycan Türkleri için müspet bir zabıt ve ideali doğurtacak intikaded ile meşguldü. Halkın nazarını, fikrini, tarzı maiyeşatını, evham ve hayalatını acı ve keskin mizahı ile kırbaçlayarak kendisini muhabbet ve tanya ve milliyeden mef'uldur, hican ve azaplarını teskini çalışırdı. Bu vazifeyi takip eden nesil işnegalatı fikriye ve faaliyet ilmiyesinde müspet bir gaye, bir ideal bulmuş ve vatandaşlarına göstermiştir.

Hanımlar efendiler bize muassır olan bu neslin ideali Türk Azerbaycan'da ala şuur milliyeyi hasıl etmek sonra harekatı: umumiye beşeriyeye tabiyen onu Rus istilasından, Rus tahkiminden kurtarmaya çalışmak ve bütün medeni ekvan gibi kendi mukadderatına kendisini sahip kılmak, hasılı Azeristan'ı milli ve müştekil bir hayat içtimaiye, bir davet haline geçirmektir. Bu teali yolunda itihadı tam hasıl olarak küçük hanların manefiyeyle Gence, Bakü, Şirvan...ah diye parçalanan boşluk bir Azerbaycan olarak taziye edecekti. Müstakil Azerbaycan diğer Türk ve Müslüman millet ve devletlerini ile de en samimi münasebet ve vahdet-i efkar tesis eyleyecekti.

Bilirsiniz ki geçen asır başlarında Almanya'nın vahidatına Fransız istilası çok hizmet etmişti. Senenin günleri mukadderatında küçük hükümetlere men kasım Almanya, Napolyon istilasından şuur-u milliyesini bulup kasp vahdet ederek çıkmıştı. Aynı hadise Azerbaycan da terk ediyor:

Rus istilası altına 8-10 hanlık halinde geçen Azerbaycan bugün mütehhit, birleşmiş bir cumhuriyet inaye şeklinde kurtuluyor.

Nutuk muhterem Azerbaycan'ın şu milli iktisabına, istilahasına, ve hiddetine, diğer Türk ekvamı ile tesis münasebetine kılmaları, dilleri, işleri ve suretleriyle hizmet eder. Muassırlar da bir lisan temcid ile bahis ederek, sözünü

meclisde hazır bulunan Hüseyin zade Ali beyi selamlamakla bitirmiş ve bu vesileyle Azerbaycan cumhuriyetini hazırın namına tekrar selamlamıştır. Azerbaycan meclis-i mebusanında Türk ocağının teşebbüsüyle vuku bulan İstanbul tezahüratı ile Akçuraoğlu Yusuf beyin derç eylediğimiz nutuğunu mucib olan büyük vaka Bakü'de, meclis-i mebusanında hususi bir calse enigatı ile teşid edilirdi.

14 kanunsanı 1925 tarihi ile nutuk eden bu calsede rasulzade Mehmet beyin ekseriyat fırkası "müsevvd" ile demograf bertaraflar grubu söylediüi ve meclis-i mebusan da kursiyelerinin bel ittifak alkışlandığı naskını 35 kanun seniyyede darülfünun konferans salonunda izhar bulunan fikri beyan ve ibraz olunan hissiyatı arza vesile olduğundan aynı ile anı derç ediyoruz.

Şimdi böyle artık cihancedde tasdik olunmuş her Azerbaycan mebuseri! Bugün "müsevvd" fırkası ile fiiler grubu namussuzu, Azerbaycan halkını ihras eylediği galibiyet tamamına sebiriyle tebrik edrim. Azeri Türklerini bu zafer ve nailiyatı münasebetiyle muhterem arkadaşlar, sizleri tebrik ederken sözlerimi bundan bir sene evveline Azerbaycan mebusanımız metanetten surette iftiha ettiği tarihi ona döndürmek lüzumunu hissediyorum. şimdi duyduğumuz bu gürültü yaktı. Evet halkın kendi mübaveleriini biçare huf sürünün muhtemel her türlü tecavüzlerden siyanet ve müdafaa etmeye mühya oldukları isbat eden bu şenlik ve bu hareket yak idi. O zaman sokaklarda vazifesinde emin halk nemayişçileri değil, İngiliz zırhlı otomobilleri ile zabtiye neferleri vardı. Bütün Azerbaycan halkı o zaman sanki bu salona tıklımadı. Şimdi ise bilakis meclis-i mebusan gibi bütün memleket dahi geniş bir nefes almaktadır.

O zaman İngiliz kumandanlığı meclis-i mebusanı muhtemel harekete karşı müdafaa eylemek teşebbüsünden öteye

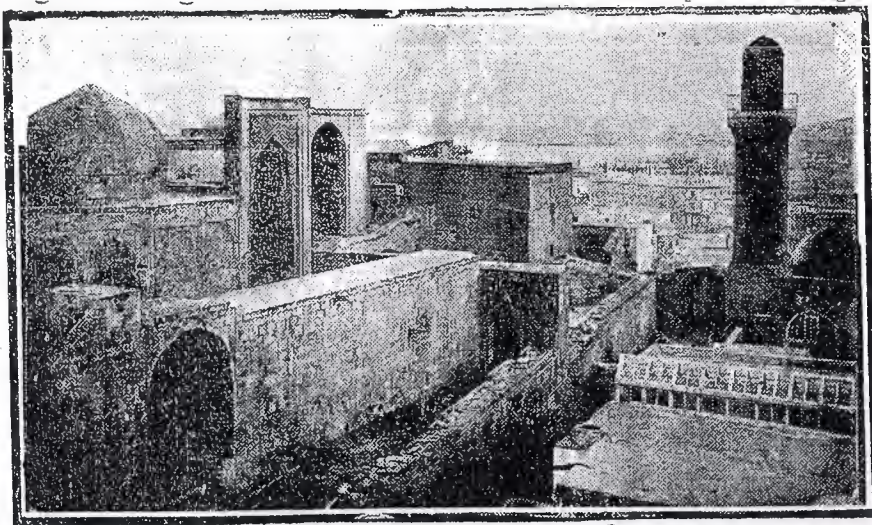
کیده مه مشدی . شمدی ایسه انکلیز ممثانی مجلس عزمی صارصلماز بر ایمان شکله قویان بر ملت
لوجه سنده کوریورز .
محو ایدله من ، دائما مظفر اولور .

فقط آرقداشله ، ایلیکی اونو تمایان منشکر آذربایجان
خلقی استقلالنی تصدیق ایدن دول معظمیه وظیفه
شکرانی آدا ایدرکن ، استخلاص واستقلالز یولنده
جانلرینی فدا ایدن ابویوک قهرمان وفدا کاردارداشلرینی
هیچ بر زمان اونو تاماز ! (یاشاسین تورکلر صداسی
ایله سوره کلی و کورولتولی آقشله) .

بومرد مجاهدلرک حریت یولنده ابراز ایله دکلی فدا کارلر
واونلرک قهرمانجه فدای نفس ایتلهری روحری تقویه
(آقشله)

ایتمه لی ، تورک وطنک استقلالی ایچون یاباجغمز ، یامق
مجبوریتنه بولدیغمز ، مجادله ده عزیمزک متانتنی موجب
اولمالیدر . (آقشله)

افندیلر ، بر ملتک حریتی او ملتک کندی ایشیدر .
کندی حیات ملیه سی الله یاشامایه عزم ایدن وبو
ابدیا اهتزاز ایده جک (سوره کلی آقشله)

با کوده ، شیروانشاهلر زمانک یادکاری بولونان سرای

طرفندن اقتباس اولونان بر مقاله یی دخی سالف الذکر نطقله هم عیار
اولدیغندن آشاغی به درج ایدییورز : [*]

[*] بومقاله یی « استقلال » غزته سی آلمزده بولونادیغندن ۱۱
مارت ۱۳۳۶ تاریخی « تصویر افکار » غزته سندن نقل ایدیورز .
تصویر افکار « هر معناسیله قارده ش سسی اطلاقنه سزاوار » کوردیکی
بومقاله یی کثرت مندرجات اعتباریله بالکتر قسماً درج ایله ملک مجبوریتنه
قالدیغنه بیان تأسف ایله مشدر .

« استقلال » غزته سنک بر مقاله سی

با کوده منتشر تورک ملیت پرور « مساوات » فرقه سنک واسطه
نشر افکاری بولونان « استقلال » غزته سنده م ۱۰۰۰ سول زاده
امضاسیله « تورکیه مسئله سی » عنوانی وقتیه « تصویر افکار » رفیقمز

Gidememişti. Şimdi ise İngiliz mümessili meclis locasında görüyoruz.

Fakat arkadaşlar, öyle ki unutmayın müteşekkiri Azerbaycan halkı

istiklalini tasdik eden dul mazmeve vazife-i şükranını eda ederken, istihlas ve

istiklalimiz yakında canlarını feda eden o büyük kahraman ve fedakar kardeşlerini

hiçbir zaman unutmaz! (yaşasın Türkler ile sürekli ve gürültülü alkışlar).

Bu merd mücahedelelerin harikat yolunda ibraz ile degillleri

fedakarlık ve onların kahramanca fedai nüfuz etmeleri ruhunuza takviye etmeli,

Türk vatanının istiklali için yapacağımız, yapmak mecburiyetinde bulunduğumuz,

mücadele azmimizin metanetini mahcup olmamalıdır.(alkışlar)

Efendiler, bir milletin hayatı o milletin kendisi işidir. Kendi hayat

milliyesi ile yaşamaya azim een ve bu azmi sarılsız bir iman şekline koyan bir

millet katıyen mağrur edilemez, daima muzaffer olur.

Milli idealin böyle bir zaferine bağladığım imanla bundan bir buçuk sene

mukaddes işbu meclisi tavaf ederken, muazzez bayrağımıza katıyen “ bir kere

yükselen bir daha inmez!” demişim. O zaman siz bunu alkışlamış ve bu tercüman

olmuştur. Şimdi ise ne bahıyarsız ki bizimle bire bir istiklalimizi bütün dünya

alkışlıyor.(gürültülü alkışlar)

Efendiler, şu saadetli günde aklımızın daha ağır vazifeler tertib ettiğinde

unutmayalım; kalblerimiz metin olsun, imanımız sarılsız; yılmaz bir azimle

galışalım ve inanalım ki bu muazzez bayrak başımızın üzerinde ebediyen ihtizaz

edecek.(sürekli alkışlar)

İSTİKLAL GAZETESİNİN BİR MAKALESİ

Baküde münteşir milliyet perur ‘müsavet’ fırkasının vasıta neşr efkari

bulunan ‘istiklal’ haritasında M.I Resul Zade imzasıyla ‘Türkiye Mesalesi’

ünvanlı vaktiyle ‘Tasvir-i Efkar’ refakamız tarafından iktibas olunan bir makaleyi

dahi nutuklarla hem ayar olduğundan aşağıya derç ediyorum.

روسیه دن ده، آوستریا دن ده دها زیاده تحمل کوستردی؛
قوام اجتماعیه سی داغتمادی؛ شیرازه بناسنی بوزمادی .
صوک بوسته ایله آلتان مطبوعات انکلیز نقطه نظرینک
استانبول حقنده کیتدجه کسب وضوح ایتمکده اولدیفنی
کوستریوردی. نهایت آخرکی کونلرده آلتان تلغرافلر
قطعی صورتده کوستریورده استانبول مسئله سی تورکلرک
فائده سنه اولارق حل ایدلمشدر . (*)

فقط بر استانبول، بر از میر مسئله لرینک فوقنده
برده آناطولی تورکلرک حقیقی استقلال و اقتصادی
انکشافنک تأمین مسئله سی واردر . تورکیه اسکی
أراضیندن : روم ایلی سندن، مصرندن، طونسندن،
فاسندن، حجازندن، عراقندن، بین النهرینندن هپسندن
کچر، بشرطها که آناطولی تکرار قایتالیسیونلره
معروض قالماسین، بشرطها که آرتق کندی قاتی،
جانی کندی یوردینه، کندی اولادینه صرف ایدن
تورک محمدجکی یوردینه صاحب اولسون .

امید ایدلم که بویله اولاجق . چونکه تورک ملتی
بویله ایسته یور . چونکه وجدان بشریت بویله امر
ایدیور!»

شورای ملی ریئستانک بر نطقی

۱۹۱۸ سنه سی ۱۶ حز براننده عفاایله دیکی تاریخی جلسه .
سند آذربایجان شورای ملیسی، ایکنجی فتحعلی خان قاپینه سنی
تشکیل و بوتون حقوقی مذکور حکومته ترک ایدرهک، احوال
فوق العاده حسبیله، تعطیل فعالیت ایلهمشدی . کتجه ده وقوع
بولان بو عاده بر طاقم سیاسی مبارزه لر نتیجه سنده حصول بولشدی .
اشبو مبارزه مملکت اسول اداره سنه عائد ده موقراتیک جریانلره
آریستوقراتیک ذهنیتلر آره سنده وقوع بولیوردی. ده موقراتیک
قوتلر شورای ملی داخلنده ایکن، آریستوقراتیک جریانلر خارجه
اجرای نفوذ ایتمکده ایدیلر . آذری قارده شلرینک یاردینه
کلن تورک اوردوسی قوماندانلی اعلان ایلهدیکی «بیطرف لکله»
شورای ملی علیهدارلرینی تقویه ایش اولیوردی. بو حال ایسه باطبع
شورای ملی اعضا سی اوزرینده ای بر تأثیر اجرا ایتهمشدی .
مع مافیه، هر طرفدن دشمن بر قوتله محاط بولونان مملکتده داخلی
(*) او صره لرده بویله بر روایت چیفه مشدی .

« حلی کوزلتمکده اولان دنیا مسئله لری آره سنده
بزی الکچوق علاقه دار ایدن آنا مسئله لر دن بری، یو
برنجیسی، هیچ شهره سز که، تورکیه مسئله سیدر .
تورکیه مسئله سی هیچ بر زمان بر آذربایجانلیلر
ایچون یورکمزک الک نازک (حساس) برده لری ایله حس
اولونور بر مسئله حالندن خارج اولامشدر . عالم اسلامک
هر زمانده کندن دها حساس، دها رقیق و دها هیجانی
اولارق دویدفنی بو مسئله بزم ایچون هم تورک، هم ده
آذربایجانلی اولق اعتباریله، دها اینجه و دها مؤثر بر
دویغو وقایغو حالی اکتساب ایلهمشدر. بز غدار دشمن
آلنده بی امان دوشوبده « آی هارای امداد !... »
دیه باغیردیغمز امید سز بر زمانده « هارایمزه » یتیشن
« دیل و دین » قارده شلر مرکز اندیشه لی کونلرینی ناصل
دویماز ؟.. بوراده، باکو خلاصنده، شهید دوشن
غازیلر واوراده استانبولی مدافعه ایچون سینه لرینی سپر
ایدن فدائیلرک عینی وظیفه، عینی امل و مقصد یولنده
تورک ییکلرینی ناصل اونوتوروز ؟ !..

آنتانتانک آذربایجان استقلالنی تصدیق خبری یأس
ایچنده بولونان استانبولده بر طوی کی تلقی ایدلمش،
استقلال مزای تصدیق کونلرنده یاپدیغمز شلرکدرده
استانبولک تورکلردن آلتاجغنه عائد چیقارلان قاره
خبرلر خلغمزه طوی ایچنده بر یأس تأثیری حاصل
ایتدرمشدی .

آذربایجان خلقنک - تورکلک، مسلمانلق علاقه سی
بریانده - ساده حق پرور لکی و انسانی دوشونجه سی بیله
بو قدر مکنت، متانت و مردلک کوسترن آناطولی تورکینی
حق طبعی سندن محروم بر حالده کورمه یی قطعاً تصور
ایده مز . چونکه بونی نه حوصله سنه صغیریر، نه ده
وجدان بشره روا کورور . چونکه او، بوتون ادعاره
رغمآ، آناطولی تورک قارده شنده بویوک بر حیات قابلیتی
کورور . بونک دلیلی اولق اوزرده تورکیه نک بو کونکی
حالی کوستیر . « خسته آدم » تلقی اولونان بو مملکت،
بوتون طالع سز لکسه رغمآ، مغلوبیتک آچی تأثیرلرینه

Sayı:17

“YENİ KAFKASYA”

Sayfa:15

Hali gözlenmekte olan dünya meseleleri arasında bizi en çok alakadar eden ana meselelerden biri , yok birincisi , hiç şüphesiz ki Türkiye meselesidir.

Türkiye meselesi hiçbir zaman biz Azerbaycanlılar için yüreğimizin en nazik [hassas] perdeleri ile his olunur bir mesele halinden harç olunmuştur. Alim islamın her zamanda kendin daha hassas , daha rakik ve derha heyecanlı olarak duyduğu bu mesele bizim için Türk ,hem de Azerbaycanlı olmak itibarıyla , daha ince ve daha müessir bir duygu ve kaygı halini iktisab eylemiştir. Biz kadertaşı elinde bieman deşübte ‘ay heray imdat!...’ diye bağırdığımız ümitsiz bir zamanda ‘herayımıza’ bitişen ‘dil ve din’ kardeşlerimizin endişeli günlerini nasıl duymayız ?!...Burada , Bakü halasında , şehid düşen gaziler ve orada İstanbulu müdafa için sinelerini siper iden fedayilerin aynı vazife, aynı emel ve maksat yolunda öldükleri nasıl unuturuz ?....

Antan Tan’ ın Azerbaycan istiklalini tasdiki haberi yas içinde bulunan İstanbul da bir toy gibi taklit edilmiş, İstiklalimizi tasdik günlerinde yaptığımız şenliklerde İstanbul’un Türklerden alınacağına ait çıkarılan kara haberler halkımıza toy içinde bir yas tesiri hasıl ettirmişti.

Azerbaycan halkımız Türklük, Müslümanlık alakası bir yanda sade ve insani düşüncesi bile bu kadar miğnet, metanet ve tabiisinden mahrum bir halde görmeyi katiyen tasvir idemez. Çünkü bunu nr huslasına sığdırır , ne de vicdan-ı beşere reva görür. Çünkü o, bütün ideallere rağmen , Anadolu Türk kardeşimde büyük bir hayat kabiliyeti görür. Bunun delili olmak üzere de Türkiye’ nin bu günkü halini gösterir. ‘Hasta Adam’ talçi olunan bu memleket, bütün talakasızlığına rağmen mağlubiyetin acı tesirlerine Rusyadan da , Avusturya’dan da daha ziyade tahmil gösterdi. Kıvam ictimaniyesini dağıtmadı. Şiraze binasını bozmadı.

Son posta ile alınan matbuat İngiliz nakte-i nazırının İstanbul hakkında gittikçe kasb ve zuh etmekle olduğunu gösteriyordu.

Nihayet ahir ki günlerde alınan telgraflar kati surette gösteriyor ki İstanbul meselesi Türklerin faydasına olarak halledilmiş.

Fakat bir İstanbul, bir İzmir meselelerinin fevkinde bir de Anadolu Türklerinin hakiki istiklali ve iktisadi arazisinden Rumelisinden, Mısırından,

Tunusundan, Fasından, Hicazından Irakıdan , Beynel Nehirinden hepsinden geçer, beşer tehanki Anadolu tehaki artık kendi kanını, canını kendi yurduna kendi evladına sarf eden Türk Mehmetçiği yurduna sahip olsun.

Ümit edelim ki böyle olacak. Çünkü Türk milleti böyle istiyor.Çünkü vicdan-ı beşeriyat böyle emr ediyor.

Şuray-1 Milli Reisinin Bir Nutku

1918 senesi 16 haziranda akt eylediği tarihi celsesinde Azerbaycan Şuray-1 milliyesi ikinci fetihli han kabinesini fevkalade hesabıyla tatil faaliyet eylemişti. Gence de vuku bulan bir hadise bir takım siyasi mebarteler neticesinde husul bulmuştu. İşte bu mübareze memleket usul idaresinde ait demokratik ceryanlarla aristokratın zihniyetler arasında vuku buluyordu. Demokratik kuvvetler şuray-1 milli dahilinde iken, aristokratın ceryanlar harç ede icrayı nüfuz etmeyle idiler.Azeri kardeşlerinin yardımına gelen Türk ordusu kumandanlığı ilan edildiği ‘bitaraflıkla’ şuray-1 milli defterdarlığı takviye etmiş oluyordu. Bu hal ise, şuray-1 milli ezası üzerinde iyi bir tesir icra etmemişti.Mamafih , her taraftan düşman bir kuvvetle muhat bulunan memlekette dahili mebarezlere meydan bırakmamak için, şuray-1 milli sılahiyat vasiayı haiz bir hükümet teşkili ile ilan-ı tatil eylemişti.

Bu hadisede Azerbaycan şuray-1 milliyesinden hangi ideal namına müteharek olup ve ne gibi hislerle mütehassis olduğunu göstermek için şuray-1 milli riyası Resul Zade Mehmet Emin beğın ihtam nutkunu kısmen buraya nakl ediyoruz.

‘... Evet , Efendiler, Azerbaycanın Mukat Paşa tahtı olan Gencede nakısta olsa, hakimiyet-i milliyeyi temsil eden bir müessenin şu suretle meydandan geçilmek mecburiyetinde kalması , hiç şüphesiz, demokrasinin bir ricaatı ve kuvey-i mertecanın bir mevfikeyetidir. Bu ricaat ve kuvey-i mertecanın bir mevfikeyetidir. Bu ricaat ak ve pek kuvvetlere mukabil kara ve nepak kuvvetleri takviye edecektir. Bu nektay-ı nazireden görükünce, ilk bakışta , bizim halimiz Ukraynanın haline pek bozuyor. Bu haller bizde Rusya mukasid inkılabiyesinin iflasına dair bir akide hasıl ettiriyor.Fakat, Efendiler, zevaherle kalmıyalım, sithi düşünmeliyim. Pek de mayus olmayalım. Rusya inkılab azimi, her ne dirlerse

desinler , katiyen iflas etmedi. Rusya’da inkılab ne yapacaktı? Bu suale “büyük Rusya” fikri ile mesmum olan Rus inkılapçıları nokta-i nazarından değil, inkılabın kendi tabiatını tahlil ederek, cevap verilmelidir. Böyle bakılırsa, görülür ki Rusya inkılabı mazlum ve mağdur sınıflarla mahkûm milletleri azad etmelidir. Mağdur sınıflar, taktir edelim ki istediklerinden fazlasını aldılar. Milletler ise birebir kasb-i istiklal ediyorlar. İnkılab dünyanın altıda birini tutan büyük Rusya yaratmakla mı mezuf idi? Katiyyen değildi. İfrata varan sınıf haritaları elbette ki takyid olunacak ve mütedel bir şekle girecektir. Çünkü haritadan bu şekli hiç şüphesiz ki, hariset değil, bir afettir. Fakat bu yolda yapılacak münacat, eminim ki herhalde inkılabtan evvel mevcut olan hududun ötesinde değil, birisinde tevkif edecektir. Demek ehval evvelkine nispetle her halde iyi olacaktır.

Efendiler, ben Rusya arazisinde gezinen etmekte olan ve gaye böyle bir nazarla bakıyorum. Buna göre hala ümitlerimle birebir yaşıyorum. Biliyorum efendiler ki, Azerbaycan Rusya inkılabının vuku etmiş oldupu müspet nazarisiyle, ilan ettiği ekanım hürriyetinden ganı şanı derece istifa edecektir. İşte müstakil bir azerbaycan siyaset kesb hürriyet ve istiklal edecek. Azerbaycan’da ictimai haritalar ve hukuku beşere ait desturlar her halde müspet Rusya zamanından daha geniş daha müsait olacağına şüphe etmem. Hatta, efendiler, söylemek isterim ki Azerbaycan Kafkasya da ek hürriyet ve hür ve inkılapçı tasvir olunan Gürcistan an daha müsaittir. Çünkü burada, bizim dahili hürriyetlerimize nüfus eden ve edeceği mütesabir bulunan kuvvet yabancı bir kuvvet değil, öz kuvvetimizdir.(alkışlar). buradan istikbal, büyük ve şanlı bir milletin muhtelif şaibe ve budaklarını tevhide doğru gidcekki aynı maksadımızdır.(aalkışlar) ictimai ve hakiki haritalarda bol fariz, gayb etmesek bile siyaseten kazanacak telafi muaffak,

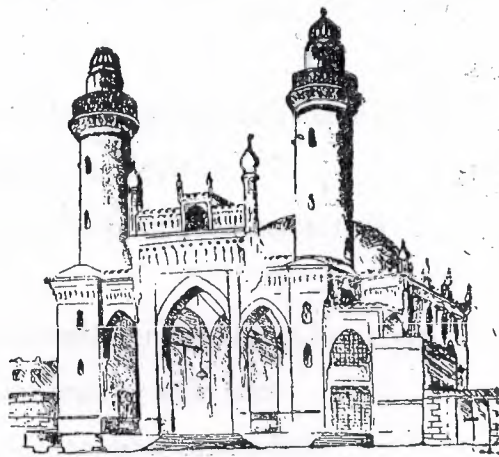
ایله مسموم اولان روس انقلابچیلری نقطه نظرند
دکل، انقلاب کندی طبیعتی تحلیل ایدرک، جواب
ویرمه لیدر. بویله باقیلیرسه، کورولورکه روسیه انقلاب
مظلوم و مغدور صنفله محکوم ملتلی آزاد اتمه لیدر.
مغدور صنفله، تقدیر ایدلم که، ایسته دکلرندن فضله سی
آلدیلر. ملتله ایسه بربر کسب استقلال ایدیلورلر.
انقلاب، دنیانک آلتیدن برنی طوتان بویوک روسیه
یاراتمقله می موظف ایدی؟ قطعاً دکلدی. افراطه وارال
صنف حریتلی البته که تقید اولونا جق و معتدل برشکه
کیره جکدر. چونکه حریتک بوشکل، هیچ شهبه سزکه
حریت دکل، بر آفندر. فقط بویوله یاپیله جق رجعت
امینم که هر حالده انقلابدن اول موجود اولان حدودک
اوتیه سند دکل، بریسنده توقف ایدر جکدر. دیمک، احوال
اولکینه نسبتله هر حالده ابی اولاجقدر.

آفندیلر، بن سابق روسیه اراضیسنده گذران
ایتمکده اولان وقایعه بویله بر نظرله باقیورم. بویوک
کوردده حالا امیدلرله برابر یاشایورم. بیلورم
آفندیلرکه، آذربایجان روسیه انقلابنک وضع ایتیش اولدی
مثبت نظریه لرله، اعلان ایتدیکی اقایم حریتدن صوک
درجده استفاده ایدر جکدر. ایسته مستقل بر آذربایجان
سیاسة کسب حریت واستقلال ایدر جک آذربایجانده
اجتماعی حریتلر و حقوق بشره عائد دستورلر هر حالده
مستبد روسیه زمانندن ده کیشر، ده ماساعد اولاجفه
شبهه ایتیم. حتی، آفندیلر، سویله ملک ایسترم که، آذربایجان
قافقاسیاده اک حریت پرور و انقلابچی تصور اولونان
کورجستاندن ده مسعوددر. چونکه بوراده، بزم
داخلی حریتلر مزه اجرای نفوذ ایدن و ایدر جکی متصور
بولونان قوت یابانچی بر قوت دکل، اوز قوتلر در (آلشسر)
بورادن استقبال، بویوک وشانلی بر ملتک مختلف شعبه
و بوداقلرینی توحیده دوغرو کیده جک که عین مقصد مزدر
(آلشسر) اجتماعی و حقوقی حریتلرده، بالفرض،
غایب ایتسه ک بیلر، سیاسة قازاناجق، تلافی مافات

مبارزله میدان بر اقامتی ایچون، شورای ملی، صلاحیت واسعه
حائر بر حکومت تشکیلی ایله اعلان تعطیل ایله شدی.

بو حادثه آذربایجان شورای ملیسنک هانکی ایدر آل نامه
منجرک اولوب ونه کی حسلرله متحسس اولدیغی کوسترمک
ایچون شورای ملی رئیس رسول زاده محمد امین بک اختتام
نطقی قسماً بورایه نقل ایدیلور: [*]

«..... اودت، آفندیلر، آذربایجانک موقت پای تختی
اولان کنجهده، ناقصده اولسه، حاکمیت ملیه یی تمثیل
ایدن بر مؤسسهنک شو صورتله میدانن چکیلیمک
مجبوریتنده قالماسی، هیچ شهبه سز، ده موقراسینک بر
رجعتی وقوای مرتجه نک بر موفقیتی در. بورجعت آق
وپاک قوتلره مقابل قارا و ناپاک قوتلری تقویه ایدر جکدر.

بولشه ویکلر طرفندن بومباردمانه معروض قالان، باکوده
«بازه بیر» جامع شریفی

بونقطه نظرندن کورولونجه، ایلک باقیشده، بزم حالمز
اوقرایانک حاله پک بکزه یور کیدر. بو حاللر بزده
روسیه مقاصد انقلابیه سنک افلاسنه دایر بر عقیده حاصل
ایتدیلور. فقط، آفندیلر! ظواهرله قالمیالم، سطحی
دوشونمیه لم. پک ده مایوس اولمیالم. روسیه انقلاب عظیمی،
هر نه دیرلرسه دیسینلر، قطعاً افلاس ایتهدی. روسیه ده
انقلاب نه یاباجقدی؟ بو سؤاله «بویوک روسیه» فکری

(*) ۱۹۱۹ نجی سنه لرده باکود طبع اولونان «استقلال»
مجموعه سندن مقتبس در. بونطق عینی سنه ده و عینی شهرده تورکجه
و روسجه «آذربایجان» غرته لرنده دخی مندر جدر.

edecez. Halbuki Ukrayna veya Gürcistanın hali öyle değildir. Gelecek müstakil Azerbaycan devletini hayali Rus Bolşeviklerini çıkarsız bırakıyordu. Hayali için Azerbaycan Türklerine "muhteriyet" ve istiklaliyet yerine harabeler vermek istemiyordur. Bu ayrısı esnasında Azerbaycan'ı temsil eden mebuslar teblisi de, sayımda oturtuyordular. Sayım hükümeti Bakü'deki hadiselerle karşı mübareze itmediği için Azerbaycan Türklerinin bütün ümidi kardeş Türkiye'ye çevirmişti. Kardeş Türkiye Azerbaycan Türklerinin davetini kabul ederek yardımlarına gelmişti, türkiye ile münasebet meselesinde Gürcülerle Ermeniler ve Türkler uyuşmadıkları için sayım hükümeti dağılmıştır. 26 Mayıs'ta Gürcistan istiklalini ilan etmiş ve 28 Mayıs'ta sayman Müslüman mebusları Azerbaycan milli şurasını teşkil ederek aşağıdaki beyanname ile bütün cemaate Azerbaycan istiklalini ilan etmişlerdir.:

1-)bugünden itibaren Azerbaycan halkı hakimiyet hakkına malik olduğu gibi cenap şarkı ibaret Azerbaycan dahi müstakil bir devlettir.

2-)müstakil Azerbaycan olduğu millet devletinin şekil idaresi halk cumhuriyeti olarak tekrar ediyor.

3-)Azerbaycan halk cumhuriyeti bütün milletler ve bilhassa hemcivan olduğu millet ve devletlerle münasebet hissine tesis ve azim eder.

4-)Azerbaycan cumhuriyeti millet, mezhep, sınıf ve cins farkı gözetmeksizin kalmış ve yinde de yaşayan bütün vatandaşlarına hukuku siyasi ve vataniye temin eyler.

5-)Azerbaycan halk cumhuriyeti arazisi halinde yaşayan milletlere serbetsane inkişafı için geniş meydan bırakır.

Vatandaşlar! 5 sene bundan evvel istiklalimiziz ilan eden beyanname Azerbaycan Türklerinin misak-ı milliyesidir. Anadolu Türkleri misak-ı millilerini ilan ve bütügn cihana kaşı silah gücüyle müdafaa ettiler. Bugün Anadolu hür ve müstakildir.

Büyük kardeşlerimiz olan Anadolu Türklerinden ibret alarak Azerbaycan misak-i milliyesinin son katre kanımıza kadar müdafaa etmek milliyet ve namusumuz icabıdır.

Yaşasın misak-ı milli uğrunda çarpışan Azerbaycan Türkleri ve onun teşkilatı

Yaşasın Azerbaycan istiklalinin temsili olan üç boyalı bayrağımız!

Kahrolsun Rusya hükümeti ve esareti 28 Mayıs 1923 sene-i heyet-i merkeziye.

HATIRAT VE TESİRAT

O gün ve bugün

O gün mayısın en güzel bir günü idi. Özüne süren kış nihayet bitmiş, karlar erimiş artık bahar gelmiş idi. Çimenler, bağlar, ormanlar her taraf yeşillikler, çiçekler, güller, sümbüllerle bezenmiş idi. Vatanın o güzel çiçekleri, dağları, bahçeleri, bağları hepsi gülüyor. Uzun bir uykudan uyanmış gibi sersem ve sevinç içinde “ilkbaharımızın” yeni doğan güneşini selamlıyorlardı. Çayırılarda yayılan ilerdeki atlar bile o gün daha gür, daha serbest, daha sevinçli adeta gülüyor gibi kişniyorlardı.

Kızlar, gelinler al elvan giymiş, bezenmiş. Bağlarda güllere çiçeklere karışmışlardı. Aksakallı ihtiyarlar, gençler, analar, çocuklar hepsi o büyük bayrama koşmuşlardı. Yüzler gülüyor, gönüller şad kalır, sevinçler içinde haşı olup gidiyorlardı.

Azerbaycan halkı bütün dünyaya istiklalini ilan ediyordu!

Evet zencir-i esaret parçalanmış, Azeri yörükleri hür ve müstakil yaşamak istediklerini büyük bir iman ve irade ile bütün dünyaya bildirmişlerdi. İslam ve Türk aleminde ilk cumhuriyetinde doğmuştur. Altı sene evvel üç renkli bayrağımız semalara yükselmiştir.

Hakikaten sevincin had ve hesabı olmazmış! Biz bunu o gün gördük. Herkes sarsılmaz bir iman, büyük bir azim vardı. büyük küçük herkes “hür yaşamak istiyoruz ve yaşayacağız” diyordu.

Köy, şehir, Azerbaycan’ın her köşesi büyük bir faaliyet içinde fırtınalı deniz gibi dalgalanıyordu.

O ne tatlı, ne büyük bir bayramdı.

ایله نتیجه لشمدر . آذربایجان ، ملی ، مدنی و اقتصادی انکشافک رهنی اولان سیاسی استقلالنی قازانمشدر .

۱۹۱۸ نجی سانسسی مارت فاجعه سندن صوکره باکوده بولشه ویکلر ، سلاح آرقداشلیری اولان داشناقلرله برابر آغالیق ایدیوردیلر . بیکارجه مسلمان قانی ایچمش عاصیلر غالبیت ایله سرمست ایدیلر . دشمنلر ، تورکلک ، مختاریت و حریت اوجاغی اولان « اسماعیلیه » بناسنی آذربایجان تورکلرینک باشنه بیقدیقدن صوکره ، کندی تعبیرلرنجه ، « تورکیه نیک مشهور باکو جهه سنی یارمش ، اولدیلر . باکوده دهشتلی یانغین یایدیقدن صوکره بولشه ویک - ارمنی قارا - قیرمزی کروهی شماخی ، کور دمیر ، قوبا ، لنگران و سلیمان قضالرینه آقشدیلر . بو قضاالرده دخی مسلمان اهاالیسینی رحمنرجه سینه قیردیلر . کویلرینی طوبراقله یکسان ایتدیلر .

کله جک مستقل آذربایجان دولتنک خیالی روس بولشه ویکلرینی راحتسز براقیوردی . بو خیالی قوغغق ایچون آذربایجان تورکلرینه « مختاریت و استقلالیت یرینه خرابلر » ویرمک ایسته یوردیلر . بو آمارشی اشناسنده آذربایجانی تمثیل ایدن مبعوثلر نفلیسده ، سهیمده او طور یوردیلر . سهیم حکومتی باکوده کی حادنه لره قارشو مبارزه ایتدیکی ایچین آذربایجان تورکلرینک بوتون امید قارداش تورکیه جه چوریلشدی . قارداش تورکیه آذربایجان تورکلرینک دعوتنی قبول ایدرک یاردیملرینه کلشیدی . تورکیه ایله مناسبات مسئله سنده کورجیلرله ارمنیلر و تورکلر او یوشمادیقلری ایچین سهیم حکومتی داغیلمشدی . ۲۶ مایسده کورجستان استقلالنی اعلان ایتش و ۲۸ مایسده سهیمک مسلمان مبعوثلری آذربایجان ملی شوراسینی تشکیل ایدرک آشاغیده کی بیانه مه ایله بوتون جماعته آذربایجانک استقلالنی اعلان ایتشلردر :

(۱) بوکوندن اعتباراً آذربایجان خلقی حاکمیت

ایده جکزه . حالبوکه او قرائنا ویا کورجستانک حالی او یله دکلدرد . (*)

اومت ، اقدیلر ! پکده نا امید اولمایلم . تاریخک ، آمال ملیه من نقطه نظرندن ، مساعبر زماننده اولدیغمزی تورک اتحادی ایچون فرصت آله کچدیکنی اونو تمایلم . بوتون مساعیمزی بو حریت سیاسیته ک تثبیتنه صرف ایدلم بونک ایچون ده هر در لوفدا کارلغه آماده بولونالم (آلتیشلر)

بر انتباه نامه

کچن سنه ۲۸ مایس مناسبتیه آذربایجان استقلال جمعیتی هیئت مرکزیه سی نامه آذربایجان داخلنده ، اهالی آره سنده نشر اولونان انتباه نامه نی ، پک جزئی بر شیوه تعدیلی ایله ، عیناً آشاغی به درج ایدیورز :

ملتداشلارلر !

اسارتک قارانتلق و بوغوجی زندانلری ایچنده یکیدن مسعود کونلر مزی خاطر لیورز . بوکون ۲۸ مایسدر . او ۲۸ مایس که سیاست صحنه سنه مستقل آذربایجان دولتی چیقاردی . آذربایجان تورکلرینک قلبنده اونودولماز بر استقلالیت و حریت خاطره سی براقدی . بوکون روسیه نیک استبدادی آلتنده بوتون وارلقمز بوغولور و چیکه نیر کن قلبمزه او استبداده قارشو بویوک بر نفرت و مبارزه حسی بسله ین و بو حسی دائماً تحریک ایدز . قوت ۲۸ مایس مقدس خاطره سیدر !

۲۸ مایس تاریخی خاطر لادجه آذربایجان تورکلرینک قلبنده استقلال آتشی سونمه جکدر .

بوکون آذربایجان تورکلرینک تاریخنده آچلان بویوک بردورک ابتداسی در . بوکوندن اعتباراً آذربایجان تورکلری بین الملل سیاست ساحه سنه آتیلارق دولت حیاتی یاشامایه باشلامشدر .

آذربایجان تورکلرینک کندی مدنی و ملی انکشافلری بولنده سنه لرجه چالشدیقلری بوکون قطعی بر نتیجه

(*) بوجه وریتر اوزمان آلمانانک تحت اشغالنده ایدیلر .

Fakat ah bugün...

Şanlı bayrağımız indirilmiş, bahar bitmiş, yine meşakkatli bir kış gelmişti...memleketimiz düşmanlar çizmesi altında inliyor, istiklalimizden bir eser kalmamış, yine o eski ve meşhum zincirleri milletimizin ellerine, ayaklarına, fikrine kalbine bütün milli benliğini sımsıkı sarmış.

Kızlar, gelinler kara giyinmiş, güller solmuş, çayırlarımızda artık düşman atları kişniyor...

Bugün bütün ilimizi, yüce dağlarımızı, güzel bağlarımızı matemler bürümüş. O güzelim şen vatan bugün bir mezaristana dönmüş. Her yanda baykuşlar ötüyor.

Ah ne feci ne karadır bugün!...

O gün...dost uzakta idi. Her tarafı düşman bürümüştü. Fakat yılmak bilmeyen Azeri gençliği bunun çaresine bakıyordu, askerliğe koşuyordu. Az bir zamanda meydana ordu getirildi; bu ordunun sayesinde birçok tehlikeler atlatıldı.

Maziye karanlık, atiyi parlak gören, münevverler, muallimler, talebeler milleti tasvir sahasına atıldılar. Köylerde, kasabalarda milli mektepler, darul muallimler açılmaya başladı. Avrupa darülfünunlarına yüzlerce talebe gönderildi. Milli edebiyat milli tiyatro, musiki birkaç sene zarfında neler yaratmazdı?! Karanlık bir yerden güneşe çıkarılmış gül ağacı gibi yapraklar renk renk güllerle bezendi. Milli ticaret ve sanat yol alıp yürüdü.

Evet, yoktan bir hükümet kuruldu. Bütün dünya onu tanıdı. Şarp ve garp ile siyasi ve iktisadi münasebete girildi. İran ve Turan yeni demir hatırla ve sal idi...

O büyük saadetli günün hatırı için bu yaşlı günü unutmak isterdim. Fakat beni maruz görünüz. Bugünün acısı çoktur ve ancak intikam aldıktan sonra unutulabilir.

Bugün ne görüyoruz?: Ordumuz dağılmış, mektepler kapanmış. Kafi derecede muallim yokmuş diyorlar. Yalancı zalimler! Yüzlerce muallimleri genç zalimleri, talebeleri siz kurşunuza dizmediniz mi? Kılıçtan kalanlarda “çekanın” zindanlarında bin türlü işkencelerle bugünde öldürmüyor musunuz?... Her gün işitmekteyiz. Zavallı köylüler aç ve çıplak imiş... Köylü taraftarı geçinen bolçevikler onları hala yağma etmekte milli suretten ne bulsalar ecnevi memleketleri taşımakta, mübadeleden Avrupa aldıkları teminatları dahi Rusya’ya götürmekteler. Çünkü doymak bilmeyen Moskova cehennemi çağırıyor. Onlar kendilerince bir taşla iki kuş öldürmek tasvirindedirler. Hem Azerbaycan’ı soyup yiyor, hemde sefaletle mahkum bıraktıkları halka istiklal fikrini öldürmek istiyorlar. Fakat aldanıyorlar. Üzerine kabus gibi çöktükleri zavallı vatanda istiklal fikri günden güne kabarıyor.

Dehalede cehennemi bir vaziyet içinde müsteillerle çarpışan mücahitlerimiz, harçta, şarka doğru ağlayan dağılan gençlerimiz hepsi aynı fikir, aynı iman, aynı azim ve irade ile yaşıyor çarpışıyorlar.

Onlar bu mubarzelerinde yalnız değillerdir; onlar muazzam inkilab mefküralar ile köpürmüş dalgalı deryanın bir kıtası, yani Türk dünyasının bir hesasıdırılar...

Tarihini kendine mahsus mantığı ve kanunları vardır. Her 27 Nisan’dan sonra bir 28 Mayıs gelir. Doğrudur bugün vatan zulümetleri içinde yaşıyor, fakat her gecenin bir gündüzü vardır. Sabah yaklaşıyor... Azerbaycan halkı kendine mahsus zekasıyla “korkma kıştan arkasından yaz gelir” diyor.

Bugün Azerbaycan’da köy aşıkları: ”ağlama, ey gönül bugün yine bahardır!” diye şiirler okuyorlar.

O günü mücdeleyene de yıldızını Bakü “çakasının” karanlık bodrumlarında “yaşasın istiklal” diye günlerce aç kalan kahramanlar arasında görüyorum!

حقنه مالک اولدینی کیبی جنوب شرقی زاقفاسیادن
 عبارت آذربایجان دخی کامل الحقوق مستقل بردولتدر.
 (۲) مستقل آذربایجان دولتک شکل اداره سی خلق
 جمهوریتی اولارق تقرر ایدیور.

(۳) آذربایجان خلق جمهوریتی بوتون ملتله وبالخاصه
 همجوار اولدینی ملت و دولتله مناسبات حسنه تاسیسنه
 عزم ایدر.

(۴) آذربایجان جمهوریتی ملت ، مذهب ، صنف ،
 و جنس فرقی کوزله مه دن قلمروینده یاشایان بوتون
 وطنداشلیسنه حقوق سیاسی و وطنیه تأمین ایلر .

(۵) آذربایجان خلق جمهوریتی اراضیسی داخنده
 یاشایان باجمله ملتله سرستانه انکشافلی ایچون کنیش
 میدان براقیر .

وطنداشلر ! بش سنه بوندن اول استقلالیزی اعلان

ایدن بیاننامه آذربایجان تورکلیتنک میثاق ملی
 آناتولی تورکلی میثاق ملیلرینی اعلان و بوتون
 قارشو سلاح کوجیله مدافعه ایتدیلر . بوکون آن
 حر و مستقل در .

بویوک قاراشلریمز اولان آناتولی تورک
 عبرت آلار آذربایجان میثاق ملی سینی صوک
 قائمزه قدر مدافعه ایتک ملیت و ناموسمز ایجابیدر
 یاشاسین میثاق ملیسی اوغریسنده چارپیشان آذر
 تورکلی و اونک تشکیلاتی !

یاشاسین آذربایجان استقلالنک تمثالی اولان
 بویالی بایراغمز !

قهر اولسون روسیه حاکمیت واسارتی !

۲۸ مایس ۱۹۲۳ نجی سنه
 هیئت مرکزیه

خاطرات و تأثرات

دوغمشدی . آتی سنه اول اوچ رنگلی بایراغمز آسمان
 بوکلمشدی .
 حقیقه سهونجک حد و حسابی اولمازمش ! بز
 اوکون کوردک . هرکده مارصلماز برایان ، بویوک بر
 واردی . بویوک ، کوچوک هرکس ، « حر یاشامق ایستیور
 و یاشیاجمز » دیوردی .

کوی ، شهر ، آذربایجان هرکوشه سی بویوک بر فعال
 ایچنده فرطنه لی دکز کی داغلا نیوردی .
 — اونه طاتلی ، نه بویوک بر بایرام ایدی !

* *

فقط آه ، بوکون

شانلی بایراغمز ایندی رلش ، بهار بیتمش ، ینه مشقتلی
 قیش کلش ... مملکتمز دشمنلر جزماسی آلتنده ایکلیور
 استقلالزدن بر اثر قالماش ، ینه اواسکی ، او مشوم زنجیر
 ملتیزک الارینی ، آیاقلرنی ، فکرنی ، قلبی بوتون ملی بئلیک
 صیم صیق صارمش .

قیزلر ، کلینلر قارا کیینمش ، کلر صولش ، چایرلر مز
 آرتق دشمن آتلی کیشنیور ...

بوکون بوتون ایلمزی ، یوجا داغلر می ، کوزله باغلر می

اوکون و ... بوکون

bu sonun

اوکون مایسک الک کوزله برکونی ایدی . اوزون سورن
 قیش نهایت بیتمش ، قارلر آرمش ، آرتق بهار کلش ایسی .
 چنلر ، باغلر ، اورمانلر هر طرف یشیللار ، چیچکلر ، کلر ،
 سنبللرله بزه نمش ایدی . وطنک اوکوزله چوللری ، داغلری ،
 باغچه لری ، باغلری همی کولیور ، اوزون بر او بقودن او یانیش
 کی سرور و سهوینچ ایچنده « ایلک بهار منک » یکی دوغان
 کونشنی سلاملا یوردی . چایرلرده بایلان ایلخیلرده کی آتلیله
 اوکون دها کور ، دها سربست ، دها سهوینجی ، عادتا کولیور
 کی ، کیشنیور لر دی .

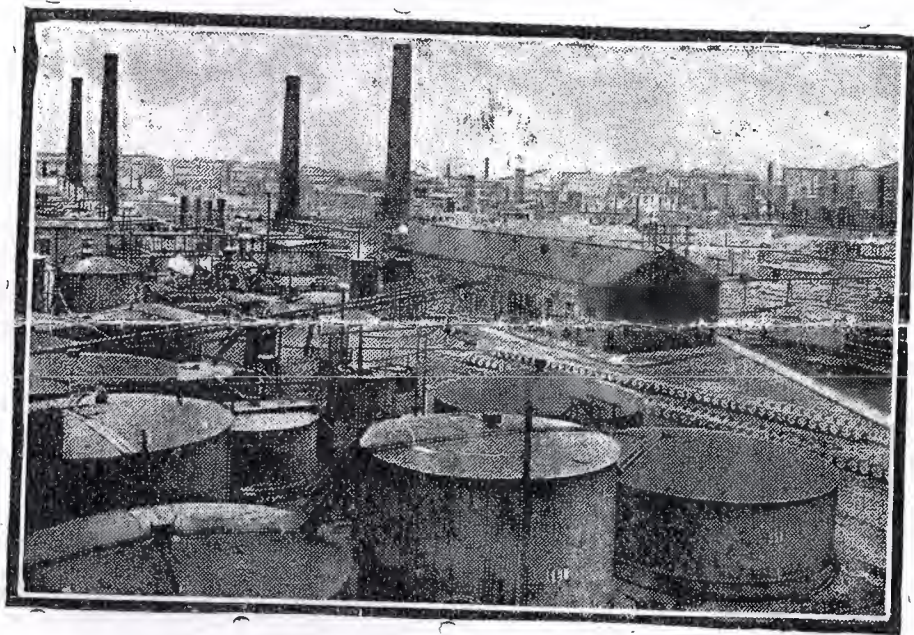
قیزلر ، کلینلر آل الوان کیینمش ، بزه نمش ، باغلرده کلرله ،
 چیچکلرله قاریشملر دی . آق صقال اختیارلر ، کنجلر ، آنالر ،
 چوجقلر همی او بویوک بایرامه قوشوشیور لر دی . یوزلر کولیور
 کوکلر شادقلر ، سهونجکلر ایچنده غشی اولوب کیدیوردی .

آذربایجان خلقی بوتون دنیایه استقلالنی اعلان ایدیوردی !
 اوته ، زنجیر اسارت بارچالامش ، آذری تورکلی حر
 و مستقل یاشامق ایسته دکلیخی بویوک برایان و اراده ایله بوتون
 دنیایه بیلدیرملر دی . اسلام و تورک عالمده ایلک جمهوریت

بیك درلو اشكنجه لرله بوكون ده اولدورمه يورميسكن.
هركون ايشيتمكده ين : زواللی کویلیلر آچ و جیپلاق ایمیش
کویلی طرفدار ی کچینن حیلہ کار بولشه ویکلر اونلری حال
ایله مکده ، ملی ثروتدن نه بولسلر اجنبی مملکتلره طاشیپ
مبادله آوروپاده آلدقلى ائمه لر ی دخی روسیه یه کوتورمکده
چونکده دویق بیلمه یین مو-قوا جهی «هل من ضیید» چاغ
اونلر ، کنیدیلرجه برطاشله ایکی قوش تولدورمک تصور
هم آذربایجان صویوب بیور ، هم ده سفالنه محکوم براف
خلفده استقلال فکر یی تولدورمک ایسته بورلر . فقط آلدانی
اوزرینه کابوس کبی چو کدکلی زواللی وطنده استقلال
کونی کوندن قبار بیور .
داخله جهنی بر وضعیت ایچریسنده مسئوللرله چار
مجاهد لرمن ، خارجه ده ، شرقه غربه داغلان کنجلرمن

ماتیلر بورومش . اوکوزلم شین وطن بوكون بر هزارستانه
دوغمش . هر یانده باقوشلر اویور .
آه ، نه خجیع ، نه قارادر بوكون !...
* *

اوکون ... دوست اوزاقده ایدی ... هر طرفی دشمن
بورومشدی . فقط بیلیم بیلیم آذری کنجلکی بونک چاره سنه
باقیوردی . عسکرلکه قوشیوردی . آز بر زمانده میدانه بر اردو
کتیلدی ؛ بو اردونک سایه سنده بر چوققه کلهر آتلانلیدی .
ماضی قرائق ، آتی بارلاق کورن منورلر ، معلملر ،
معلملر ، طایه لر ملتی تنور ساحه سنه آتیلدیلر . کویلر ده ،
قصه لر ده ملی مکتبلر ، دارالمعلمینلر ، دارالمعلمینلر آچیلماغه
باشلادی . اور ، پا دارالفنونلرینه یوزلرجه طلبه کوندردی .
ملی ادبیات ، ملی تیاترو ، موسیقی بو بر قاق سنه ظرفنده نه لر

با کوده پترول اعمالنه مخصوص فابریقه لر

عینی فکر ، عینی ایمان ، عینی عزم و اراده ایله یاشیور ، چاریپ
اونلر بو مبارزه لرنده یالکیز دکادرلر ؛ اونلر معظم
مفکوره لر ی ایله کوپورمش دالغلی دریانک بر قطعه
تورک دنیا سیک بر حصه سیدرلر ..
تاریخک کنیدینه مخصوص مناطق و قانونلری وارد
۲۷ نساندن صوکره بر ۲۸ مایس کلیر . دوغریدر
وطن ظلمتلر ایچنده یاشیور ، فقط هر کیجه نک
واردر . صباح یاقلاشیور .. آذربایجان خلقی کنیدینه
ذکاسیله « قورقه قیشدن آرقه سندن یاز کلیر » دیور
بوکون آذربایجانده کوی عاشقلى : « آغلامه ،
بوکان ینه بهاردر ! » دیبه شریقلر او قویورلر .
او کونی مرده لین داک ییلدیزی باکو « چه قا
قرائق بودورو ملرنده » باشاسون استقلال « دیبه کو
قلان قهرمانلر آره سنده کوریورم !

یار ائدی ؟! قرائق بر بردن کونته جیقارلش کل آغاجی کی
یشیل یایراقلورنک برنک کلرله بزه دی . ملی تجارت و صناعت
یول آلوب یورودی .

اوت ، یوقدن بر حکومت قورولدی . بوتون دنیا اونی
طانییدی . شرق و غرب ایله سیاسی و اقتصادی مناسباته
کیریشیلدی . ایران و توران یکی دمیر خطرله وصل ایدلی ..
* *

او بو یوک سعادتی کونک خاطری ایچون بویاسلی کونی اونوغی
ایستردم . فقط بنی معذور کورکز . بو کونک آجیسی چوقدر
و آنجی انتقام آلدیقندن صوکره اونونوله بیلیر ..

بوکون نه کوریوروز ؟! اردومن داغیدلش ، مکتبلر
قاباش . کافی درجه ده معلم بوقش دیورلر . یالانجی ظالم !
یوزلرجه معلملری ، کنج ضابطلری ، طلبه لر ی سز قورشونه
دیزمه دیکیزی ؟ قیلانجندن قائلر یی ده « چه قانک » زندانلرنده

بر مهاجرک مکتوبی

آذربایجانده کی استقلال مجاهدلرینک ظالم مستوایلر طرفندن بیک درلو اشکنجه لره طو تولدینی حقنده آرقداشلرینه معلومات کوندن آذربایجانلی بر مهاجر ، مکتوبنک صوکنده حسیاتی آشاغیده کی هیجانلی سطرلرله ایضاح ایدیور :

کوندردیکم مکتوبلرده ملت بالالرنک نه خبیث ، نه غدار ظلم لره قربان اولدقلرینی کوربیورسکیز . بن به کاغذلی او قودجه (*) نه قدر المردیورم ، نه قدر عذابلر چکیورم . بعضاً خیاله اورابه کیتک ، او جوان ، فقط چوق بویوک قارده شلرمله برابر ، اوراده ، او ظالمی دنیاسده ، اولنرک چکدیکلری اشکنجه لره اشتراک ایتک آرزوسی کلیور . وطنده کی کنج لره بو جومردلک لری ، بو منات و ثباتلری بن کوکسی قبارتور . کندی بو فداکار کتله نک بر حصه سی اولارق دویده افتخار ایدیور ، یوکسه لیورم . بن بو آجیلقلر ایچنده سه وندیورم . بورکک بدندن قان آلان حصه سی وجودمک شیره سی بر زهر کی چکیور ، فقط ویررکن کولرک ، سه وینه رک ویریور ، قلبه یکی بر روح ، عزمه یکی بر قوت کلیور .

بونلر ، بو طاغردن دها یوکسک ودها متین بولونان سسار اتخیلر کندی فکر وایده آللرنک تحقی ایچون آذربایجان طاغری کی متین وصاغلاردرلر . دشمنک تعرضی و بونلرک مدافعه سی مساواتچیلانی ملک نظرنده استقلال مجادلرینک یکانه رضی و آیده سی شکله قومشدنر . لیت پرورلاک و وطنپرستلکه قربان اولق ایسته یلر کنیدیلرینی بو فرقه ایچرینه آبیورلر . بونک ایچوندرکه فرقه نک قوتی نوکنمه یور . هیچ طانیادیم کنجلر کنیدیلرینی بو فرقه به یعنی . لیت پرورلاک مفکوره سینه تسلیم ایدیورلر . بولشه ویکلرک غدار چه قاسی بونلری شهید ایتدیکه ، ماصالارده سوبله ن باطرلر کی آقان قانلرنک برر طامله سندن هان یکی یکی قهرمانلر توره یور .

اوهت ، ملت اک حساس فردلرینی بو صفرله ویریور . استغفر اه ، بو تعبیر صحیح دکلدنر . حساس ملت لازم اولدجه قردارلرینی بو مصلايه کوندیریور . چونکه بوندن باشقه دیگر بر مجادله طاریق کوره میور .

خلق کنیدینجه یادیقی بر تصنیف ایله ملی استقلال دورینه « مساوات » دوری نامی ویرمشدنر . بوکا دشمنلرک ایسته میهرک ، یادیقلری پروباغاندانکده آز تأثیری اولمامشدنر . آذربایجان استقلالی و تورک ملتی ایله مجادله ایدن بولشه ویکلر

(*) آذربایجان کنج لرنک مظلومیت و مغدوریتنه عائد اولان بو مکتوبلرک مضمونی قسماً یکن صایلر مزده ، قسماً ده بو نسخه مزده مندر جدر .

بو مجادله به « مساوات » علمدارلنی رنگینی و شمیدکی آذربایجانده « مساوات » آذربایجان ، « مساوات » در .

آذری تورکنک قوزغون دکزی شمال شدق نسبتنده کوربیور . کورپورن بو دکزه ایسته ین قزیرل روسیه کیسی ، بونون تجهیزات رنما ، مددش بر فورطنه به معروض قالا جفی حس بو وقته قدر کنیدینی شرق دوستلنی آله سنک صوفه رق دالغانان بو دشمن کیسی آرتق صیفی یالانک حایه سندن اوزاقلاشیور .

بو قانلی ایده آل قورصانلرنک کورپورمش قهرینه کیده چکاری کون یاقلاشیور . بو عظم و محض احضار ایدن قهرمان مجاهدلری ، بو فداکار تقدیس ایدلم ...!

دمیرچی او

کنجه هائله سی

(۱۶ مایس ۱۹۲۰)

آذربایجانده قزیرل استیلايه قارشى عصیان برکوشه قالمامشدی اوزرینه چوکن بومنچوس آتق ایچون جانیه دویان خلق کتله لری بک چ و تجلد کوستر مشلردی . فقط ۲۶ مایس ۱۹۲۰ کنجه ده ظهور ایدن هائله آذربایجانک دیگر ظهور ایدن حادثه لره هپسندن معظمی در .

قزیرل اوردونک جبراً آذربایجانیه کیردیکندن کچوردی . بولشه ویکلر کنیدیلرینه خاص ظلملرله یغما ، مقدساتی هتک ایدیور ، داخلی وطنداش کوروکله یورلردی . بویابانچی قوته دها ایلک کوسلیم اولق ایسته مه ین کنجه قوای ملیه سی مرواقعه سرفروایله مشدیده دوست نامی ایله کیرن قوتک نه جانی و ظالم بر استیلا کابوسی او کورونجه ایلکتریزه ، اولیور ، قیام و عصیان عنص کوربیوردی درین برحس ملی ایله استقلالک جان دویان خلق ایچون شهرده موجود آذربایجان قطه عسکریه سنک تخلیه سلاح ایدلمه سی قیامی تأیید اید

BİR MUACİRİN MEKTUBU

Azerbaycan'daki istiklal mücahedelerinin zalim müstevelliler tarafından bin türlü işkencelere tutulduğu hakkında arkadaşlarına malumat gönderen Azerbaycanlı bir müsahir, mektubunun sonunda hüsyatını aşağıdaki heyecanlı satırlarla izah ediyor:

Zalimlerin kurban olduklarını görüyorsunuz. Binbir kağıtları okudukça ne kadar elemeler duyuyorum, ne kadar azaplar çekiyorum. Bazen hayalime oraya gitmek, o civan fakat çok çok büyük kardeşlerimle birebir orada, o zalimi dünyada onların açtıkları işkencelere iştirak etmek arzusu geliyor. Vatan daki gençleri bu cömertleri, bu metanet ve sebatları benim göğsümü kabartıyor. Kendimi bu kadar fedakar kitlenim bir hassasi olarak duydukça iftihar ediyor, yükseliyorum. Ben bu çılgınlık içinde seviniyorum. Kan alan hassasi vücudumun şifresi bir zehir gibi çekiyor, fakat verirken güllerin, sevinerek veriyor, kalbime yeni bir ruh, azmime yeni bir kuvvet geliyor.

Bunları, bu dağlardan daha yüksek ve daha metin bulunan meşaketçiler kendi fikir ve ideallerinin tahkiki için Azerbaycan dağları gibi metin ve sağlamdırlar. Düşmanın taarizi ve bunların müdafası müsevvetçiliği milletin nazarında istiklal müsacadelesinin yegane remazı ve abidesi şekle koymuştur. Vatan perestliğe kurban olmak isteyenler kendilerini bir fırka içerisine atıyorlar. Bunun içündür ki fırkanın kuvveti dökülmüyor. Hiç tanımadığım gençler kendilerini bu fırkaya mevkuresine teslim ediyorlar. Bolşeviklerin kaddar çekası bunları şehit ettikçe, masallarda söylenen batırlar gibi akan kanlarının birer damlasından hemen yeni yeni kahramanlar türüyor.

Evet, millet en hassas fertlerine bu saflarına veriyor, istifaara, mütabir sahih değildir. Hassa millet lazım oldukça bu meseleye gönderiyor. Çünkü bundan başka diğer bir mücadele tariki göremiyor.

Halk kendince yaptığı bir tasnif ile milli istiklal devrini “müsavet” devri namını vermiştir. Buna düşmanların istemeyerek, yaptıkları propagandanın da az tesiri olmuştur. Azerbaycan istiklali ve Türk Millieti ile mücadele eden Bolşevikler bu mücadeleye “müsavvad” aleyhdarlığı rengini vermişlerdir. Şimdiki Azerbaycan'da “müsavat” Azerbaycan, Azerbaycan'da “mesavat” dır.

Azeri Türkünün kuzgun denizi şimal rüzgarının şiddeti nispetinde köpürüyor. Köpüren bu denize hakim olmak isteyen kızıl Rusya kimisi, bütün teçhizat ve zırhlarına rağmen, müthiş bir fırtınaya maruz kalacağını hissediyor. Bu vakte kadar kendisini şark dostluğu atasının faili arkasına sokarak dalgalanan bu düşman kimisi artık sığındığı büyük yalanın himayesinden uzaklaşıyor.

Bu kanlı ideal korsanlarının köpürmüş milliye denizi gidecekleri gün yaklaşıyor. Bu azim ve muhteşem hadiseyi ihzar eden kahraman mücahadelere, bu fedakar emeldaşları takdis edelim!...

Demircioğlu

GENCE HİLESİ

(16 Mayıs münasebetidir)

Azerbaycan'da kızıl istilaya karşı isyan etmeden bir köşe kalmamıştı. Üzerine çöken o menhus kabusu atmak için cana doyan halk kitleleri pek çok tehvir ve teclid göstermişlerdi. Fakat 26 Mayıs 1920 tarihinde Gence'de zuhur eden haile Azerbaycan'ın diğer semtlerine de zuhur eden hadiselerin hepsinden muazzamdır.

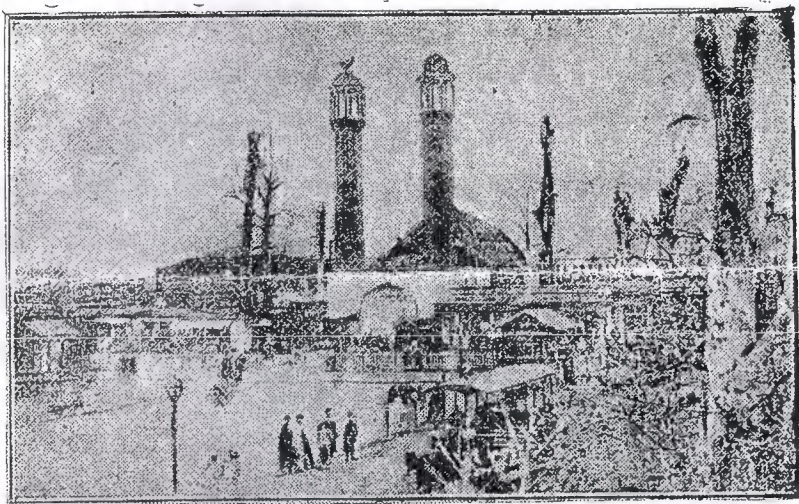
Kızıl ordunun cebren Azerbaycan'a girdiğinden bir ay geçiverdi. Bolşevikler kendilerine has zümrelerle ahaliyi yağma mukaddes hafik ediyor, dahili vatandaş muharebesine körüklüyorlardı. Bu yabancı kuvvete daha ilk günlerinde teslim olmak isteyen Gence Kuvay-i Milliyeyi neticede dost namı ile memlekete giren kuvvetin ne canî ve zalim bir istilâ kabusu olduğunu görünce ilk terize, oluyor, kıyam ve isyan unsurları köpürüyordu. Derin bir hiss-i milliye ile istiklalinin çalındığını duyan halk için şehirde mevcut Azerbaycan Kıtaat askeriyesinin tahliye-i silah edilmesi kıyamı teyit edecek kafi bir sebep teşkil etti. Birkaç mütesebin ilan ettiği nida-i isyan derhal her tarafa samimi bir enakas uyandırdı. Mücadele başladı. Bu esnada Azerbaycan kıtaaf millyesinde Gence alayından 250 neferlik bir tabur alayından bazı kıtaf ile iki batarya top var idi. Bolşeviklerin ise Müslüman mahallesinde 2500 ve Ermeni mahallesinde 500 kıtaa askeriye ile 2 idare zırhlı kıtarları vardı.

Sabahleyin seher vakti üçte hareketin iain eden bir kurşunun atılması üzerine kıyam başladı. Ve 5 saat devam eden kanlı bir çatışmadan sonra şehirde mevcut Bolşevik kuva-i askeriyesi tahliye ıslah olunarak, tesir edilmiş idi. Posta, telgraf ve telefon müesseleri iştilgal ve şehrin Müslüman mahallesi eline geçmiştir. Ermeniler ilk andan itibaren Bolşevik gün halk kahramanı merhum Kanber'in şeceati mefhuzası şimendifer istasyonu iştilgal ettiyse de, akşamı iki Bolşevik zırhlı katarı istasyonu iade ederek şehri şiddetli suretle etmeye başladı. Bakü ile kazaktan büyük makyosdan süvari ve topçu Bolşevik kuvvetleri gelmeye başladı. Şehre 20.000 miktarında pek çok muhtelif çaplı toplanla mücehfef Rus kuvveti hücum ediyordu.

Bolşevikler şu suretle kuva-i imdadiye aldıkları halde kıyamı bir naziyette bulunan Gence müdafaları yeni imdad kuvvetleri olamak imkanında değil idiler. Mücadele gayrı mesafeli bir şekilde idi. Kahramanca vuruşan milli kıtatı askeriyeyle halktan toplanan gönüllü mücahidler, akıllara hayret verecek bir derecede, düşmanın mükiran hakkı olan hücumlarını, kendisine pek çok zaiyat vermek suretiyle, defediyorlardı.

اشغال ايتديسه ده، آقشامى ابكى بولشه ويك زرهلى قط استاسيونى اعاده ايدرك شهرى شدتلى صورتده بوم دمان ايتمكه باشلادی. باكو ايله قازاتدن بيوك مقيا سوارى و طويچى بولشه ويك قوتلىرلى كللكه باشلاد شهره يكرمى بيك مقدارنده پك چوق مختلف طوپلرله مجهز روس قوتى هجوم ايدىوردى . بولشه ويكار شو صورتله قواى امداديه آلدق حالد قيامى بر وضعيته بولونان كنجه مدافعلىرلى امداد قوتلىرلى آلق امكنسده دكل ايدىلر . مج

كافى بر سبب تشكيل ايتدى. برقاج مشبك اعلان ايتديكى نداى عصيان درحال هر طرفده صميمى بر انعكاس اوياندىردى. مجادله باشلادى . بواشاده شهرده آذربايجان قطعات مليه سندن كنجه آلايندن ۲۵۰ نفرلك بر طابور منجى شكى آلايندن بعضى قطعات ايله ۲ باطاريه طوپ وار ايدى. بولشه ويكارلك ايسه مسلمان محله سنده ۲۵۰۰ وارمى محله سنده ده ۵۰۰ سونكولاك قطعات عسكريه ايله ابكى عددده زرهلى قطارلىرلى واردى .

كنجه ده مشهور شاه عباس جامى

غير مساوى بر شكلده ايدى . قهرمانجه ووروشان قطعات عسكريه ايله خلقدن طوپلانان كوكللى مجاهد عقللره حيرت ويره جك بر درجه ده، دشمنك مكر واقع اولان هجوملىرى ، كنديسنه پك چوق ضايعه ويرمك صورتيله، دفع ايدىوردلردى .

غير مساوى ر صورتده دوام ايدن بوجادله ، بول غيرت وفدا كارلقلرينه رغما، قياميلرك مغلوبتله نتيجه لند غالبلر پك امانسز داورانور، مغلوبلر دخی صوك در امكنه قدر دعوالرنده اصرار ايدىوردلردى . سوقا جيع ومدھش بر منظره قتال تشكيل ايدىوردى .

صباحلاين سحر-اعت اوچده حر كتى اعلان ايدن بر قورشونك آتله سى اوزرينه قيام باشلادى وه ساعت دوام ايدن قانلى بر آتشمه دن صوكره شهرده موجود بولشه ويك قواى عسكريه سى تخليه سلاح اولنهرق ، اسير ايدلمش ايدى. پوسته، تلغراف وتلفون مؤسسەلىرلى اشغال وشهرك مسلمان محله سى كاملا قياميلرك آتله كچمشدى. ارمنيلر ايلك آندن اعتباراً بولشه ويك طرفنى التزام ايتشلردى. بو صورتله قياميلر ابكى دشمنه قارشى مجادله ايتك ضرورتنده قالمشلردى. ايلك كون خلق قهرمانى مرحوم قنبرك شجاعلى مفرزه سى شمندوفر استاسيونى

Gayrı müsavi bir surette devam eden bu mücadele bütün gayret ve fedakarlıklarına rağmen mağlubiyetle neticelendi. Galipler pek amansız davranıyor, mağlublar dahi son derece imkanlarına kadar davalarında ısrar ediyorlardı. Sokaklar feci ve müthiş bir manzara kat'a teşkil ediyordu. Bu müthiş mücadele bir hafta devam eyledi. Her bir evi ayrı ayrı teslime icbar etmek lazım geliyordu. Şehirde müthiş bir kıtlık devam ediyordu. Bu Bolşevik malumatı resmiyesine göre 8500 kızıl ordu askeri telef olmuştur. Ahalinin verdiği teferruat ise, tasvir olunabilir. Bu mücadele hakikaten şayan-ı hayretten ibarettir. Kızıl ordu zabıtlarından ihtiyar biri birçok müthiş muharebeler gördüğü halde gençler gibi cesur ve muallif mücahitlere tesadüf etmediğini söylemiştir.

Kızıl ordu zabıtları ile taktir ve hayretini mevluk olan bu kahramanlara rus ordusunun tatbik eylediği mezalimde çok yerde görülmüş değildir: mağlup ahalinin ırzına, namusuna kıyılmış, çocuklar ana-babalarının gözü önünde kat, gelinlerin, kızların ırzlarına tecavüz edilmiştir. Netice itibariyle müthiş bir haile teşkil eden bu kanlı kıyam şüphesiz Azeri halkının istiklai milliyesinin yolunda ica ettiği cidal tarihinde en müesser bir sahife teşkil eder. Tarafını iltizam etmişlerdir. Bu suretle iki düşmana karşı mücadele etmek zaruretinde kalmışlardır. İlk

Genceli

TÜRKİYE ALEYHİNDE RUS PROPAGANDASI

Maruf nutkunu bin türlü tevil ve tefsillerle bir daha izah ve neşr eden Sovyet matbuğunu efkar-ı umumiyeyi Türkiye aleyhine tahrik etmek için her türlü bahaneyi istifade ediyor. Kafkasya'da münteşir komüniset gazeteleri Türkiye'de yakayı ele veren komüniset casus ve boşluklarının hedefi milli harcına çıkarılmaya doğrudan doğruya hücum etmek imkanında olamadıklarından işi çeviren bir mesele çıkarmıştı. Türkiye cumhuriyetine ateşler püskürtmeye başlamışlardır güya ki Bulgarya'dan kaçarak Türkiye'ye irtica eden komünistlere Türkiye hükümeti tutmuş Bulgarya hükümetini teslim eylemiştir.

İşte bu meseleyi bahane eden 3. İnternesyonel heyet idaresi tarafından “bulgarya kaçkınlarına müdahale ediniz”! ünvanıyla bir bayanname neşr

edilmiştir. Bütün dünya işçi ve köylülerine ve Türkiye işçi ve halkına hitap eden bu beyannamenin Bakü'de münteşir komünist gazetesinde tesadüf eylediğimiz metinde bazı parçalarını aşağıya derç ediyoruz.

Bu bayannamede komünistlerin Bulgarya ve Türkiye münbeslerinden eziyet çekmekte olduklarını bahsediyorlardı.: kendilerini cumhuriyetçi ve istiklalci adlandıran hükümetin paşaları kan için saltanatlarının zamanına ihya ediyor ve Bulgarya halkının katilleri ile hainane surette etmekten utanmıyorlar. Bu işleri ile onlar fakat hakiki inkılab hareketine karşı getirdiklerine ispat etmek değil, aynı zamanda kendi halklarını dahi yarınki cellatlara ispat etmiş oluyorlar.

3'üncü beynelmilel beyannamesini teyyiden Sovyet edebiyatı bir çok makaleler neşr ve birkaç gün esnasında bütün gazeteler bundan bahs eylemişlerdir. Az cümle Bakü'de münteşir "komünist" gazetesi "Türkiye hükümetine!..." ünvanı ile neşr edildiği bir baş makalede "Cumhuriyet perver Mustafa Kemal hükümeti bu harekatı ile kendisinin müstabet jandarma hükümeti ile ceziyet, İspanya, Almanya ve Avrupa'ya cellat hükümetleri dergisine indirdi." Fakrini hayasızca meseleyi hususilikten çıkartmış davetini bütün Türkiye sistemine temsil ederek bugün ki Türkiye cumhuriyeti asıl idaresinden sapk_1 saltanata mülkdar ve hükümdar Türkiye'nin valileri elimde bir perde olduğu anlaşıldı demiştir." Daha sonra Bakü'de çıkmasından istifade eden bu hasta fuzuli bir surette, utanmadan, Azerbaycan namına dahi birkaç teferrahatta bulunmuş, demiştir ki, "Türkiye halkını hatırı için bugün ki hükümetine defalarla memaşaat gösteren Azerbaycan hükümetleri artık bu mezalime tahammül edemiyor.

Bolşevikler Türk milliyet perverliğinin alemdarı bulunan Türkiye aleyhinde olsaydı bir hareket vücuda getirmek için kendi uşakları bulunan gazetecileri vermekten idare umumi bir halk hareketi olmuşlardır. Böyle bir hareket ise ellerindedir.

Komünist efkar_1 umumiyesinin Türkiye aleyhine görenlerin bu ifa ve tekrarına propaganda aynı zamanda basi makalelerle tekmil olunuyor.

Rusya'da Türkiye alehtarlığına ait zaman zaman zuhur eden bu ruhi duydukları halde bazı makberler hali hazır ki Rusya'da kıymetli bir dost görmek istiyorlar.

AZERİ

KAFKASYA'DA TAKİBAT

Kafkasya'dan son günlerde tekrar endişeli haberler gelmektedir. Görünüyor ki Sovyet hükümeti tekrar tethiş silahına müracat eylemiştir. Azerbaycan çakası tarafından Bakü gazetelerinde halkın refahını ve memleketin asayişini mahal olan işsiz ve mezar unsurlara kendi ifadeleri ile Bakü'yü ve Azerbaycan'ı terk etmek teklif olunuyordu. Bu teklifi, vakfıyla kimse ciddi takı etmeyerek kendi arzusuyla cila-yı vatan olmak isteyen bulunmuştur. Mart sonlarına ait hüsnalarından havadis-i milliye kısmından aşağıdaki erkam tesadüf oluyormuş. Kadınlara saldırı etmek hırsızlık katil vesaire sebeplerle 300 kadar adam hapis olmuş, 2500 damın dahi hepsi için poliste tedalik görülmüştür. Son alınan haberlere göre Bakü'de tramvaylar durduruluyor. Bağları bahçelerine pazarı sararak yüzlerle ahaliyi tevkif ve hapis ediyorlar. Firarilerden ilk kabile ile görüşen muhabirimiz yazmasına göre Bakü etrafındaki köylerde büyük mukayesede habisler icra edilmiştir. 200den fazla adam hapis edilmiştir.

İlk nazarda anlaşılamayan bu takibatın esbabını teşkil eder. Cülef daha ziyade mücüp hayrefdir.

AZERBAYCAN NAMINA MUHTIRA

Parsa mukim Azerbaycan heyeti merhasesi riseti tarafından parstaki İngiliz şerifi vasıtası ile İngiltere hükümetine bir nota verilmiştir. Bu notada İngiliz, Rus konferansında müzakere olunacak meseleler dolayısıyla şu veya bu surette Azerbaycan Cumhuriyetine dahi teallik edecek herhangi bir kararın Azerbaycan hükümet kanunıyesi tarafından şayan kabul görülmeyeceği bildirilmiştir. Bakü petrolleri etrafında basit mekal eylemiştir. Cen ve Lahi konferanslarındaki tecrübelerin nazaran Bolşeviklerin karşılık olarak Bakü petrollerini göstermekte olduklarını bel tahmin gasıp Rusya Bolşevikleri ellinden petrol imtiyazı olan müteşebbislerin mal şahı olan Azerbaycan hükümetinin hukukana raiyetsizlikte bulunmuş olacaklarını beyan ve bundan dolayı olacak zaveti müstakbel herhangi maddelerin Azerbaycan hükümetince sem itibaren alınamayacağı del hatır eyemiştir.

آذربایجان نامنه خطرہ

۱. پارسده مقيم آذربایجان هیئت امراء خصوصی ریاستی طرف
پارسده کی انگلیز سفیری واسطه سیله انگلتره حکومتته بر
ویرلشدر . بو نوطه ده انگلیز - روس قونفرانسده مذا
اوله حق مسئله لر طولانیسیله شو ویا بو صورتده آذربای
جمهوریتته دخی تعلق ایده جک هر هانکی بر قرارک آذربای
حکومت قانونیه سی طرفندن شایان قبول کورلیه جکی بیلدیرلشدر
نوطه آذربایجان تعلق ایده جک محتمل مسئله لر دن ایلانی اوز
بالخاصه باکو پترولاری اطرافنده بسط مقال ایله مششدر
جنوه و لاهی قونفرانس لرندکی تجربه لره نظراً بورج ایسته
بولشه ویکلرک، قارشواق اولارق، باکو پترولاری کوسترمک
اولدق لرینی بالنخیم غاصب روسیه بولشه ویکلری آئندن پترو
امتیازی آلان متشیرلرک مال صاحی اولان آذربایجان خلفه
حقوقه رعایت سز لکده بولونمش اولاجلرینی بیان وبوندن دول
خسارانه دوچار اولاجق ذرائک مستقبل هر هانکی
مدعایر لیک آذربایجان حکومتنجه سمع اعتباره آلتیاج
درخاطر ایدلشدر .

اداره مزه کان اثرلردن :

« آذربایجان تاریخی »

زینل اوغلو جهانگیر بک طرفندن « مختصر آذربایجان
تاریخی » عنوانیه نشر اولونان اثرک بر نسخہ سی اداره
کلشدر . بو ، جمهوریتک اعلانه قدر آذربایجان تاریخی
تعلق ایدن حادثا نوط ایتمش کوچوک قطعده ۱۲۰ صفحه لک
بر اثردر . آذربایجان تاریخنه عائد باشلیجه وقایع نوط حالند
جمع وتالیف ایتمه سی اعتباریه مؤلفک بو اثری برنجیلک شرف
قازانمشدر . اثرک دروننده ۳۸ رسم، ۳ خریطه و آذربایجان
نسکوکات قیسمه سندن بعضیر لیک اشکالی واردر . رسم لر
اولدق بر دقت واعتنا ایله انتخاب اولونمش ، کتاب نفیس
بر صورتده باصلدشدر .

اداره دن اعلان

اداره مزه مراجعتله « یکی قافقاسیا » نک برنجی
وایکنجی صایبرینی ایسته یین مشتریلر مزه موجودی تمش
اولان بو نسخه لرک ایلریده ایکنجی دفعه اولارق طبع
ایدیله جکنی اعلان ایدرز .

اطرافنده کی کویلر ده بویوک مقیاسده حبسلر اجرا ایدلشدر .
بالکیز مشقطع کنندہ ۲۰۰ دن فضله آدم حبس ایدلشدر .
نوخانی وسائرہ کی کویلر دخی چوق متضرر اولشدر .

ایلیک نظرده آکلاشیلامایان بو غرب تعقیباتک اسبابی
تشکیل ایدن جهت ده ا زیادہ موجب حیرتدر . حبسلری
ایجاب ایدیرن سبب بولامش : کیم چارنیقولا زامانندن بو آ قدر
جنجه ویا جنایتله اتهام ومحکوم اولمشه هان حبس اولونیور .
بویله که عمرنده بر دفعه محکمه ویا حبس کورنلر ایجرییه
طقیلیور ، ایکی دفعه محکومیت ومحبوسیتلری اولانلر تورکستان
ایله سیریا به نئی اولونیورلر، اوچرا وچدن فضله سابقه سی اولانلر
ایسه اعدام اولونیورلر .

بردرلو آکلاشیلامایان وافسانه کله سی ایله افاده سی ده ا
طبیعی اولان بوسبیلر توقیفاتک ظاهری ورسی ایضا حیدر .
اصل مقصد ایسه باشقهدر . معلوم اولدینی اوزره مملکتک
باشجیلری قاجش ، داغلمش، دوتولشدر . یرده قان کنجیلر،
آتماسنی ، ویرمه سنی ، وسلاح قوالاغه سنی بیان عنصرلره
استناداً تشکیلاتلر پایور وبوصورتله استیلا اداره سینه قارشی
موجودیت کوستیریورلر . ایسته ، روسیه استیلا قوتی مملکتک
عسکری قوتی محو ایدکن صوکره شمدیده قوت تشکیل ایده بیله جک
هر هانکی بر زمهره یی بیک درلو مهانه لرله محو اتمک ایسته یور .

ایران کن حاجیلر قافقاسی ایدن قافله لرله مهاجرو فراریلرک
حکومت تعقیباتندن قورناروق یچون ایرانہ یکدکلرینی نقل
ایدیورلر .

بوتقیباته سوویت حکمرانک صوکره مانلرده تجارت وارباب
تجارت مقصدہ دخی قاتی وسرت برسیاست تطبیق ایله دیکی علاوه
ایدلشدر . خارجی تجارتی بد انحصارنده بولوندیران سوویت
حکومتی « یکی اقتصادی سیاست » عنوانیه داخلی تجارتہ
سربسملک ویرمشدی . شمدی ایسه بوسربسملک قارشی شدتلی
هجوم باشلامشدر . سوویت غنیمت لرند کورولدی و جهله « داخلی
تجارت وکالتی » نایله تأسیس ایدن یکی وکالت خارجده اولدینی
کبی ، داخلی تجارتی ده حکمران انحصارینه آتی ایسته یور .
بومقصدله خصوصی تجارت و پداجیبانی منع ودولت قوت و پارتی
شرکتلرینی کویلره قدر کوتوره رک اوافق تجارتی دخی حکومت
کنندیسکی تشکیل ایتک نیتندہ ایش . صول جناح قومونیستلری
وضعیه حاکم ایشلر . بومنا سبتله تجارت واصناف قسمته بویوک
تعرض واردر . تجارت لویدن توقیف اوله رق مختلف ولایتلره
سوق اولونیورلر . ۱۹۱۸ و ۱۹۱۹ نجی سنه لرک ترروری
عودت ایدیریور، دیه روسیه دن شمدی بک هیجانی خبرلر آئمقد در .
بو یوزدن فیثانلر صوکره درجه ده فیرلامش مملکتده هم ایلیق اپی
چوغالاشدر . نقلیسندن کلن بر بولجی نک ر، ایته کوره بک عادی
بر چفت بو طین ۶۰ روبله آلتوندن دون بر فیاته آلتامزمش .
باکوده ایسه حیات ، نسبتاً ، ده ا بیلدر .

کنجه « تورك اهالیسی » طرفندن کلدیکنی ۴ نیدسان « قومونست » ده بولیورز . بو پروتستوده « عمرم این خصوصاً مظلوم شرقک، باشده ۳ نجی بین الملل اولدینی یگانه مدافعی بولنان قومونست فرقه سی منتسبلرنی حبس ایدن لر تلغین ، بولغار یا جلالدری ایله تورکیه لی یاردانج تکیدر « اولوغنده در .

قومونست افکار عمومییه سنی تورکیه علیه نه کورو عداوتکارانه پروباغاندا عینی زمانده تورکیه به قارشى تدافعی وضعیت آفاق لزومندن باحث مقاله لرله تکمیل اول موسسه واده منتشر « ایزوستیا » دن منقول بر مفا عینی غزته تورکیه مطبوعاتنک ولایات شرقیه ده اجرا مانوره لره عائد نشریاتی ایله بسارابیا مسئله سی و فرانسه آره سنده بر مناسبت کوره رک « تروجکی » نقراتی ایدوب دوریور .

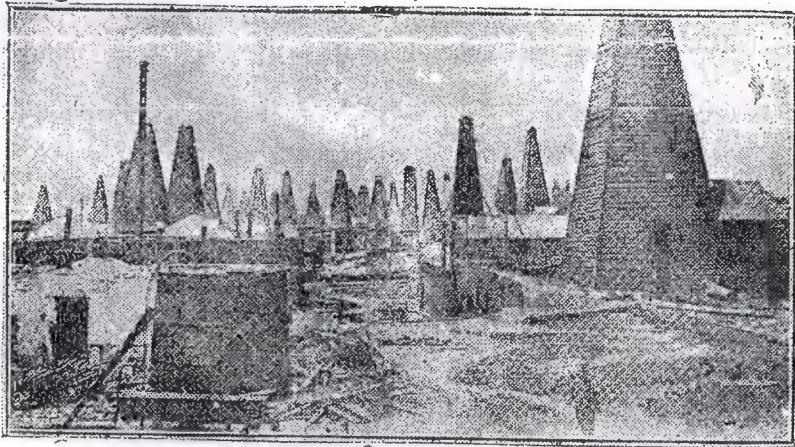
غریبدرکه ، روسیه ده تورکیه علیه دارغنه عائد زم ظهور ایدن بو عداوتکار روحی دویدقلى حالده محررلر حالا حاضرکی روسیه ده « قیمتی بر دوست » کورمک ایسته یورلر .

آذر

« آلمانیا و آوستریا جلال حکومتلری درکه سنه ایندیردی » تحقیرنی حیاسزجه فیرلاندقندن صوکره ، مسئله یی خصوصیلکدن چیقارمش ، کین وعداوتنی بوتون تورکیه سیستمه تشمیل ایدهرک ، « بوکونکی تورکیه جمووریت اصول اداره سنک سابق سلطنت ملکدار و حکمدار تورکیه سنک مستبد جنرالار و والیرلر آئنده بر پرده و آلت اولدینی آکلاشیلدی » دیشدر .

دها صوکره باکوده چیقما سندن استفاده ایدن بوغزته فضولی بر صورتده ، اوتانمادن ، آذربایجان نامنه دخی بر قاچ تفوهاتده بولوغش ، دیشدرکه « تورکیه خلقنک خاطری ایچون بوکونکی حکومتنه دفعه لرله مامشات کوستره ن آذربایجان ایشجیلری آرتق بومظالمه تحمل ایدم یور . بولغار محبوسلرنک خلاصنی قطعی صورتده طلب ایدیورلر ! »

بولشه ویکلر تورك ملیت پرورلک نک علمداری بولنان تورکیه علیه نه ، صنی اولسه ده ، بر حرکت وجوده کتیرمک ایچون کندی اوشاقلری بولنان غزته جیلرک درسی ویرمکدن علاوه ، عمومی بر « خلق حرکتی » احداث ایتیه یی بدخنی اوتانماشلردر . بویه بر حرکت احداثی ایسه لارنده در . هان قومونست تشکیلاتنه اصرار ویرلش ، هر طرفندن « مستبد باشلر » علیه نه « پروتستولر یاغمایه » باشلامشدر . مثلاً بویه بر پروتستونک

باکوده « بوروق » دنیلن پترول اوجاغلری

بولونماشدی . مارت صوکرینه عائد « باکنسکی رابوچی » نده حوادث محلیه قسمنده آشاییده کی ارقامه تصادف اولون « قادینلره صاریقینتیاق ایتک ، خرسزاق ، قتل وسائر ۳۰۰ قدر آدم حبس اولوغش و ۲۵۰۰ آدمک دخی ایچون پولیسده تدارک کورلشدر . » صوکر آلتان معلو باکوده تراموایلری طور دیریور ، باغلری ، باغچه لری صارارق یوزلرله اهالی بی توقیف و حبس ایدیورلر . باکودن ۳۰۰۰ دن زیاده آدم فرار ایتشدر . فراریلر قافله سی ایله کوروشن مخبرمنک انزلیدن یازماسنه کور

قافقا - یاده تعقیبات

قافقا - یادن صوکر کونلرده تکرار اندیشه لی خبرلر کیکده در . کورونیورکه سوویت حکومتی تکرار تدهیش سلاحنه مراجعت ایله مشدر . شباط صوکرنده آذربایجان « چقا » سی طرفندن باکو غزته لرنده « خلقک راحتنی و مملکتک آسایشنی محل اولان ایشسزومضر عنصرلره کندی اراده لری ایله باکونی و آذربایجانی ترک ایتک » تکلیف اولونیوردی . بوتکلیفی و قتیله کیمسه جدی ناتی ایتیه رک « کندی آرزوسیمله » جلالی وطن الموق ایستین

تورکیه علیهنده روس پرویاغانداسی

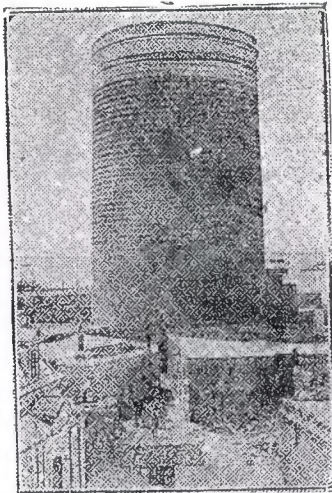
« تروچکی » نك معروف نطقی بیک درلوتاؤل ونفسیر برده ایضاح ونشر ایدن سوویت مطبوعاتی افکار عموم تورکیه علیهنه تحریک ایتک ایچون هر درلو بهانه بی استیفاء ایدیور. قافقاسیاده منتشر قومونست غزته لری تورکیه ده یقه آله ویردن قومونست جاسوس ومشوئلرینك حدرده لی خار چیقارلماسنه دوغروندن دوغرویه هجوم ایتک امکسانده اولادقلرندن ایشی مغالطیه چورهرهك، بر مسئله چیقارمش و بونی بهانه ایدرهك تورکیه جمهوریتنه آتشلرپوسکورمكه باشلامشلد کویا که بولغار یادن قاجارق تورکیه یه التجا ایدن قومونستلر تورکیه حکومتی طومش، بولغار یا حکومتنه تسام ابله مشد.

ایشته بومسئله بی بهانه ایدن ۳ نجی اینترناسیونال هی اداره سی طرفندن « بولغار یا قاجقینلربی مدافعه ایدکن! » عنوان بر بیاننامه نشر ایدلمشدر. بوتون دنیا ایشچی و کویلولر تورکیه ایشچی خلقنه خطاب ایدن بیاننامه نك با کودمه منت « قومونست » غزته منده تصادف ایلهدیکمز متئندن بعض پارلربی آناغیه درج ایدیورز.

بو بیاننامه ده قومونستلرک بولغار یا و تورکیه محسسلر اذیتلرچک. کیده ایلدقلرندن مجله دنیلورکه: کندیلربی جمهوریت و انقلاچی آدلاندران حکمران پاشالر، قان ایچن سلطانلر زمانی احیا ایدیور و بولغار یا خلقنك قاتلاری ایلله خائسانه صورت اشلاف ایتکدن اوتانغیورلر. بواشیلری ایلله اولر فقط حق انقلاب حرکتنه قارشى کیتدکلربی اثبات ایتک دکل، عینی زمانا کندی خلقلرینك دخی یارینکی جلادلری ایلدیتی اثبات ایتش اولیورلر.

تورکیه حکومت جمهوریه سنك محترم زمامدارلری حقند بویله ادبیزجه برلسان قولاندقدن صوکره، بیاننامه بوتون دنیا ایشچیلربی بولغار یا حکومتی ایلله برابر تورکیه نك علی پروتستوا یتیه دعوت. « تورکیا ایشچی و کویلولرله صادر انقلابچیلری » فی دخی حکومت علیهنه تحریک ایتدکن صوگر دیورکه: « دفع اولسون صوفیه قان ایچنلری و اوانرک تورکیه ده یاردیچیلری! پاشاسین بولغار یا و تورکیه ایشچی و کویلولرینا مجادله سی! »

۳ نجی بین الملل بیاننامه سنی تأییداً سوویت مطبوعاتی چوق مقاله لر نشر و برقاچ کون اشاسنده بوتون غزته لر بوند بحث ایلدشلدرد. ازجمله با کودمه منتشر « قومونست » غزته سی « تورکیه حکومتنه! ... » عنوانی ایلله نشر ایلهدیکی بر باش مقاله ده، « جمهوریت پرور مصطفی کمال حکومتی بوحرکتی ای کندیسینی مستبد چار ژاندارمه حکومتی ایلله جزویت اسپانیا

با کوده « قیز قالاسی » نامیله معروف منقبه دار بر االه

مدش مجادله بر هفته دوام ایلهدی. هر بر اوی آیری آیری تسلیمه اجبار ایتک لازم کلیوردی. شهرده مدش برقتل عام دوام ایدیوردی. بومرکده بولشه ویک معلومات رسمیه سنه کوره ۸۵۰۰ قزل اوردو عسکری تلف اولمشدر. اهالینك ویردیکى تلفات ایسه تصور اولنه بیلیر

بو مجادله حقیقه شایان حیرت و عبرتدر قزل اوردو ضابطلرندن اختیار بریسی، بر جوق مدش محاربه لر کوردیکی حالده کنجه لیلر کبی جسور و معند مجاهدلره تصادف ایتهدیکنى، سویله مشدر.

قزیل اوردو ضابطنك بیلله تقدیر وحیرتی موجب اولان بو قهرمانلره روس اوردوسنك تطبیق ایلهدیکی مظالمده چوق یرده کوردولمش دکلدر: مغلوب اهالینك عرضه، ناموسنه قیلمش، چوجوقلر آنا بابالرینك کوزی اوکنده قتل، کلینلرک، قیزلرک عرضه تجاوز ایدلمشدر. نتیجه اعتباری ایلله پک مدش بر هائله تشکیل ایدن بوقانلی قیام، شهسز، آذری خلقنك استقلال ملیسی یولنده اجرا ایتدیکى جدال تاریخنده اک مؤثر بر صحیفه تشکیل ایدر.

کنجه لی

SÖZLÜK

-A-

Ahali: Halk

Avdet: dönmek

-B-

Bekan: huzura erme

-C-

Ceş: Vurmak, çarpmak

-D-

Derç: yazmak

Derk: anlama, kavrama

-G-

Gark: batırmak, alabora etmek

-İ-

İntişar: öç alma

İğfal: kandırmak, aldatmak

-L-

Leva: ışıltı, parıltı

-M-

Matem: yas

-N-

Neşr: yaymak, dağıtmak

-R-

Riyaset: başkanlık, reislik

-S-

Sabuk: sapmış, doğru yolu şaşırmış

Sarih: açık, aşikar

-T-

Tezbiḥ: öldürmek

Teşvir: yalan söyleme

Teşkil: şekil verme

Teshil: kolaylaştırma